

گزارش اقتصادی شاپرک

اردیبهشت ۱۴۰۱. شماره ۸۳

فهرست مطالب

۶.....	فهرست شکل‌ها
۸.....	فهرست جداول
۱۱.....	پیشگفتار
۱۲.....	شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه
۱۶.....	۱- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی
۱۷.....	۱-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی
۱۸.....	۱-۱-۱- نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی
۱۹.....	۱-۱-۲- مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی
۲۱.....	۲-۱- بررسی ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP در طول زمان
۲۲.....	۱-۲-۱- قیاس روند فصلی ارزش تراکنش‌های شاپرک و تولید ناخالص داخلی
۲۳.....	۲-۲-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP
۲۶.....	۲- شاخص‌های عملکردی شاپرک در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱
۲۶.....	۱-۲- آمار عملکردی شاپرک
۲۷.....	۱-۱-۲- آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک
۲۸.....	۲-۱-۲- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرکی
۲۹.....	۳-۱-۲- عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش
۳۱.....	۴-۱-۲- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنشها
۳۵.....	۵-۱-۲- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت
۴۰.....	۲-۲- نفوذ منطقه‌ای
۴۰.....	۱-۲-۲- ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی
۴۱.....	۲-۲-۲- سرانه تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور
۴۲.....	۳-۲-۲- تعداد و تعداد سرانه کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان
۴۷.....	۴-۲-۲- تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی
۴۸.....	۵-۲-۲- تعداد سرانه تراکنش‌های کارتهای فروشگاهی در استان‌های کشور
۵۰.....	۳-۲- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها
۵۰.....	۱-۳-۲- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه
۵۴.....	۲-۳-۲- نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها
۵۵.....	۳-۳-۲- بررسی دهک‌های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش
۶۱.....	۳- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارت

- ۱-۳- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها ۶۲
- ۲-۳- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها ۶۲
- ۳-۳- دسترس‌پذیری حس شده خدمات ۶۵
- ۴-۳- آنالیز تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه ۶۶
- ۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت ۶۹**
- ۱-۱-۴- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت ۷۰
- ۲-۱-۴- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۷۱
- ۳-۱-۴- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس ۷۵
- ۴-۱-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای تراکنش‌ها ۷۹
- ۵-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال - هیرشمن به ازای ابزارهای پذیرش ۸۲
- ۶-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال - هیرشمن به ازای نوع سرویس ۸۴
- ۲-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش ۸۶
- ۳-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاه ۸۹
- ۱-۳-۴- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشنده‌ای در استان‌های کشور ۹۰
- ۲-۳-۴- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان فروشنده‌ای فعال سیستمی در استان‌های کشور ۹۳
- ۳-۳-۴- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشنده‌ای فعال سیستمی در بعد کشوری ۹۶
- ۴-۳-۴- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشنده‌ای فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور ۱۰۰
- ۵-۳-۴- عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشنده‌ای کم‌تراکنش و فاقد تراکنش ۱۰۳
- ۵- بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده ۱۰۷**
- ۱-۵- سهم بازار پذیرندگی ۱۰۷
- ۱-۱-۵- سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از تعداد و مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت ۱۰۸
- ۲-۱-۵- سهم تعدادی و مبلغی بانک‌های پذیرنده از کل بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۱۰۹
- ۳-۱-۵- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده ۱۱۲
- ۴-۱-۵- اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها ۱۱۵
- ۲-۵- سهم بازار صادرکنندگی ۱۱۸
- ۱-۲-۵- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوئیچ شاپرک ۱۱۸
- ۲-۲-۵- سهم بانک‌های صادرکننده از کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۱۹
- ۳-۲-۵- سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۲۰
- ۴-۲-۵- سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک ۱۲۲
- ۵-۲-۵- اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۲۴

- ۵-۳- سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های بانک‌های کشور در نقش پذیرنده و صادرکننده ۱۲۷
- ۵-۴- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صدهزار ریال تراکنش ۱۳۴
- ۵-۴-۱- کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید ۱۳۴
- ۵-۴-۲- کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ ۱۳۷
- ۶- جمع‌بندی ۱۴۰
- ۷- واژه‌نامه ۱۵۱

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱-۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت بهمن ۱۴۰۰... ۱۸
- شکل ۲-۱ مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی ۲۰
- شکل ۳-۱ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به پاییز ۱۴۰۰ ۲۲
- شکل ۴-۱ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP ۲۴
- شکل ۱-۲ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۳۲
- شکل ۲-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۳۴
- شکل ۳-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - اردیبهشت ۱۴۰۱ و ۱۴۰۰ ۳۵
- شکل ۴-۲ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۳۶
- شکل ۵-۲ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۳۷
- شکل ۶-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی انواع خدمات - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱ ۳۸
- شکل ۷-۲ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات - اردیبهشت ۱۴۰۰ و اردیبهشت ۱۴۰۱ ۳۹
- شکل ۸-۲ تغییر در تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - اردیبهشت نسبت به فروردین ۱۴۰۱ ۴۳
- شکل ۹-۲ تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۴۴
- شکل ۱۰-۲ سرانه تعداد کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۴۶
- شکل ۱۱-۲ تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در استان‌های کشور - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۴۸
- شکل ۱۲-۲ تعداد سرانه تراکنش‌های کارتهای فروشگاهی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۴۹
- شکل ۱۳-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتهای فروشگاهی (بر حسب ریال) - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۵۱
- شکل ۱۴-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۵۲
- شکل ۱۵-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۵۳
- شکل ۱۶-۲ روند نسبت متوسط مبالغ دهک دهم به دهک اول قیمتی ۵۵
- شکل ۱۷-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت خرید کالا و خدمات - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۵۷
- شکل ۱۸-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۵۹
- شکل ۱-۳ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۶۳
- شکل ۲-۳ سهم هر یک از انواع تراکنش‌های ناموفق و تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۶۴
- شکل ۴-۱ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۷۰
- شکل ۴-۲ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۷۱
- شکل ۴-۳ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۷۳

- شکل ۴-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۷۵
- شکل ۴-۵ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۷۷
- شکل ۴-۶ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۷۹
- شکل ۴-۷ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱ ۸۱
- شکل ۴-۸ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها به تفکیک استان‌ها - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۹۲
- شکل ۴-۹ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها فعال سیستمی در هر استان‌ها - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۹۵
- شکل ۴-۱۰ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های شرکت‌های PSP به تفکیک هر استان - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۱۰۲
- شکل ۴-۱۱ روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از ابتدای سال ۱۳۹۸ تاکنون ۱۰۴
- شکل ۵-۱ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۱۰۸
- شکل ۵-۲ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۱۰۹
- شکل ۵-۳ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۱۲۰
- شکل ۵-۴ اختلاف در تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۱۲۹
- شکل ۵-۵ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۱۳۰
- شکل ۵-۶ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۱۳۱
- شکل ۵-۷ اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - اردیبهشت ۱۴۰۱ ۱۳۲

فهرست جداول

جدول ۱-۱	مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۱۴۰۰.....	۱۷
جدول ۲-۱	مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۱۴۰۰.....	۱۹
جدول ۳-۱	نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارت به GDP در ۱۲ فصل منتهی به پاییز ۱۴۰۰.....	۲۳
جدول ۱-۲	مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک.....	۲۷
جدول ۲-۲	مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت به ماه مشابه سال ۱۴۰۰.....	۲۷
جدول ۳-۲	مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک.....	۲۸
جدول ۴-۲	مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک.....	۲۹
جدول ۵-۲	مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در اردیبهشت ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته.....	۳۰
جدول ۶-۲	مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار-اردیبهشت ۱۴۰۱.....	۳۱
جدول ۷-۲	شاخص تعداد متوسط تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - اردیبهشت ۱۴۰۱.....	۳۲
جدول ۸-۲	شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - اردیبهشت ۱۴۰۱.....	۳۳
جدول ۹-۲	شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش - اردیبهشت ۱۴۰۱.....	۳۴
جدول ۱۰-۲	ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال - اردیبهشت ۱۴۰۱.....	۴۱
جدول ۱۱-۲	سرانه تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور - اردیبهشت ۱۴۰۱.....	۴۱
جدول ۱۲-۲	پنج استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی - فروردین ۱۴۰۱ و اردیبهشت ۱۴۰۱.....	۴۲
جدول ۱۳-۲	سرانه استانی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال - فروردین ۱۴۰۱ و اردیبهشت ۱۴۰۱.....	۴۵
جدول ۱۴-۲	مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی.....	۵۴
جدول ۱۵-۲	متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش.....	۵۶
جدول ۱۶-۲	متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش.....	۵۷
جدول ۱-۳	تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها - اردیبهشت ۱۴۰۱.....	۶۲
جدول ۲-۳	مقایسه تعداد انواع تراکنش‌ها و خطاها - اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته.....	۶۳
جدول ۳-۳	آنالیز خطاهای رخ داده در شبکه پرداخت الکترونیک کارت - اردیبهشت ۱۴۰۱.....	۶۴
جدول ۴-۳	قیاس سهم هر یک از انواع خطا - اردیبهشت ۱۳۹۹ و ماه گذشته.....	۶۵
جدول ۵-۳	دسترس‌پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارت.....	۶۶

جدول ۳-۶ درصد تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه پرداخت شاپرک - فروردین و اردیبهشت ماه ۱۴۰۱.....	۶۷
جدول ۱-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱...۷۲	۷۲
جدول ۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱.....۷۴	۷۴
جدول ۳-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱.....۷۶	۷۶
جدول ۴-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱.....۷۸	۷۸
جدول ۵-۴ مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱.....۸۰	۸۰
جدول ۶-۴ وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن.....۸۲	۸۲
جدول ۷-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش - اردیبهشت ۱۴۰۱.....۸۳	۸۳
جدول ۸-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱.....۸۴	۸۴
جدول ۹-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای نوع سرویس - اردیبهشت ۱۴۰۱.....۸۵	۸۵
جدول ۱۰-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱.....۸۶	۸۶
جدول ۱۱-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱.....۸۷	۸۷
جدول ۱۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱.....۸۸	۸۸
جدول ۱۳-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان - اردیبهشت ۱۴۰۱.....۹۰	۹۰
جدول ۱۴-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی به تفکیک استان - اردیبهشت ۱۴۰۱.....۹۳	۹۳
جدول ۱۵-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱.....۹۷	۹۷
جدول ۱۶-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار هر شرکت - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱.....۹۹	۹۹
جدول ۱۷-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان - اردیبهشت ۱۴۰۱.....۱۰۰	۱۰۰
جدول ۱۸-۴ سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش هر شرکت از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی آن - اردیبهشت ۱۴۰۱.....۱۰۵	۱۰۵
جدول ۵-۱ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - اردیبهشت ۱۴۰۱.....۱۱۰	۱۱۰
جدول ۵-۲ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده - اردیبهشت ۱۴۰۱.....۱۱۳	۱۱۳
جدول ۵-۳ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - اردیبهشت ۱۴۰۱.....۱۱۵	۱۱۵
جدول ۵-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱.....۱۱۷	۱۱۷
جدول ۵-۵ مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - اردیبهشت ۱۴۰۱.....۱۱۹	۱۱۹
جدول ۵-۶ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - اردیبهشت ۱۴۰۱.....۱۲۱	۱۲۱

جدول ۷-۵ سهم هر دسته از انواع کارت‌های بانکی تراکش‌دار از مجموع کارتهای بانک صادرکننده - اردیبهشت ۱۴۰۱	۱۲۳.....
جدول ۸-۵ محاسبه شاخص هرفیندال- هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکش دار - اردیبهشت ۱۴۰۱	۱۲۵.....
جدول ۹-۵ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده- فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱.....	۱۲۶.....
جدول ۱۰-۵ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکش‌های صادر شده و پذیرش شده - اردیبهشت ۱۴۰۱.....	۱۲۷.....
جدول ۱۱-۵ مبلغ کارمزد پرداختی بانکهای پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکش خرید - اردیبهشت ۱۴۰۱.....	۱۳۵.....
جدول ۱۳-۵ مبلغ کارمزد پرداختی بانکهای صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکش پرداخت قبض و خرید شارژ - اردیبهشت ۱۴۰۱.....	۱۳۷.....

پیشگفتار

مستند حاضر، گزارش شماره ۸۳ شاپرک است که به منظور اطلاع رسانی در فضای پرداخت الکترونیک کشور و با هدف کمک به فعالان حوزه پرداخت الکترونیک در عرصه‌های تصمیم‌گیری و اجرایی منتشر شده است. تدوین این گزارش ضمن بازنگری مستمر شاخص‌های ارائه شده در ۵ بخش اصلی زیر صورت می‌پذیرد:

۱. بخش «جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی» که به بیان شاخص‌های کلان اقتصادی شاپرک می‌پردازد.
۲. بخش «شاخص‌های عملکردی شاپرک» که عملکرد ابزارها و خدمات مختلف شبکه پرداخت و ضریب نفوذ منطقه‌ای آنها را تشریح می‌کند.
۳. بخش «کیفیت خدمات پرداخت کارتی» که میزان دسترس‌پذیری حس‌شده و آمادگی شبکه در پذیرش تراکنش‌های پرداخت کارتی را بیان می‌کند.
۴. بخش «بررسی عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت» که نتیجه فعالیت شرکت‌ها را در کشور و هر استان نشان می‌دهد.
۵. بخش «بررسی عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده» که به بیان میزان مساعی بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در صنعت پرداخت الکترونیک کشور پرداخته است.

شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه

شاخص‌های مختلفی که جهت پایش وضعیت شرکت شاپرک، بصورت تفصیلی در این گزارش معرفی و محاسبه شده‌اند، در جدول در یک نگاه، به طور خلاصه و در چهار دسته ارائه شده است. بخش‌های شاخص‌های جدول در یک نگاه به صورت زیر تقسیم‌بندی شده است:

- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی
- شاخص‌های عملکردی شاپرک در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱
- شاخص‌های کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت
- شاخص‌های بازار شبکه پرداخت الکترونیک کارتی (شامل عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت و عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده)

جزئیات و توضیحات بیشتر هر شاخص در ادامه و در بخش مربوطه بیان شده است.

شاخص های گزارش اقتصادی شاپرک در یک نگاه

۱ جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

* نسبت به آخرین آمار منتشر شده

سهم از نقدینگی

▼	۱۳/۷۶ درصد	نسبت ارزش تراکنش های شاپرک به نقدینگی
▼	۱/۶۳ درصد	نسبت اسکناس و مسکوکات در دست اشخاص به نقدینگی
▶	۱۲۰/۰۹ درصد	سهم ارزش پرداخت الکترونیک شاپرکی به تولید ناخالصی داخلی (GDP)

۲ شاخص های عملکردی شاپرک در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱

آمار عملکردی

▲	۳,۵۴۷,۹۱۱,۲۴۰ عدد	تعداد تراکنش های شاپرک
▲	۶,۶۷۷,۰۷۴,۰۴۵ میلیون ریال	ارزش تراکنش های شاپرک

رشد اسمی و حقیقی ارزش تراکنش ها

▲	۲۲/۷۷ درصد	رشد اسمی ماهانه اردیبهشت ۱۴۰۱ نسبت به فروردین ۱۴۰۱
▲	۱۸/۶۰ درصد	رشد حقیقی ماهانه اردیبهشت ۱۴۰۱ نسبت به فروردین ۱۴۰۱
▲	۳۹/۰۷ درصد	رشد اسمی اردیبهشت ۱۴۰۱ نسبت به اردیبهشت ۱۴۰۰
▲	-۰/۱۷ درصد	رشد حقیقی اردیبهشت ۱۴۰۱ نسبت به اردیبهشت ۱۴۰۰

سهم هر یک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش ها

▲	۴/۸۹ درصد	ابزار پذیرش اینترنتی
▲	۳/۱۶ درصد	ابزار پذیرش موبایلی
▼	۹۱/۹۶ درصد	کارتخوان فروشگاه

سهم مبلغی هر یک از انواع خدمات شاپرک

▼	۹۸/۶۶ درصد	خرید کالا و خدمات
▲	۱/۳۴ درصد	پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه

سهم تعدادی هر یک از انواع خدمات شاپرک

▼	۸۸/۰۷ درصد	خرید کالا و خدمات
▲	۷/۱۳ درصد	پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه
▲	۴/۸۰ درصد	مانده گیری

ضریب نفوذ منطقه ای

سرنانه ابزارهای پذیرش فعال سیستمی به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال کشور

▲	۱,۴۸۲/۳۶	کل ابزارها
▲	۱,۳۹۳/۹۵	کارتخوان فروشگاه
▲	۲۵/۳۰	ابزار پذیرش موبایلی
▲	۶۳/۱۱	ابزار پذیرش اینترنتی

سرنانه تراکنش های هر ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال کشور

▲	۵۷/۳۹	کل ابزارها
▲	۵۲/۷۷	کارتخوان فروشگاه
▲	۱/۸۱	ابزار پذیرش موبایلی
▲	۲/۸۰	ابزار پذیرش اینترنتی

نفوذ منطقه ای کارتخوان فروشگاه فعال سیستمی

▲	۱,۵۷۰,۴۰۰ عدد استان تهران	بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه
▲	۵۰,۰۴۳ عدد استان تهران	بیشترین تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاه
▲	۰/۱۷۷ عدد استان یزد	بیشترین سرنانه تعداد کارتخوان فروشگاه
▼	۶۷/۷۵ عدد استان هرمزگان	بیشترین تعداد سرنانه تراکنش های کارتخوان فروشگاه

نسبت دهکی مبالغ تراکنش ها

▲	۵۰۳/۹۸	نسبت متوسط دهک دهم به دهک اول
---	--------	-------------------------------

ستون اول مربوط به شرکت های PSP و ستون دوم مربوط به بانک های پذیرنده

بالاترین سهم از کل تراکنش های بازار

بالاترین سهم میلی تراکنش ها از کل بازار	به پرداخت ملت درصد ۱۹/۶۷	بانک ملت درصد ۱۹/۳۳
بالاترین سهم تعدادی تراکنش ها از کل بازار	پرداخت الکترونیک سامان درصد ۲۱/۴۳	بانک ملت درصد ۱۹/۲۸

بالاترین سهم مبلغ تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش

ابزار پذیرش اینترنتی	پرداخت الکترونیک سامان درصد ۲۱/۱۲	بانک ملت درصد ۲۲/۳۱
ابزار پذیرش موبایلی	پرداخت الکترونیک سامان درصد ۴۲/۶۲	بانک ملت درصد ۴۴/۷۳
کارتخوان فروشگاه	به پرداخت ملت درصد ۱۸/۴۷	بانک ملت درصد ۱۸/۸۲

بالاترین سهم تعداد تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش

ابزار پذیرش اینترنتی	آسان پرداخت پرشین درصد ۴۱/۷۷	بانک ملی ایران درصد ۱۸/۲۶
ابزار پذیرش موبایلی	پرداخت الکترونیک سامان درصد ۲۸/۲۴	بانک ملت درصد ۴۲/۳۲
کارتخوان فروشگاه	پرداخت الکترونیک سامان درصد ۲۱/۰۸	بانک ملت درصد ۱۸/۵۸

شاخص هر فیندال-هیرشمن (HHI)

ابزار پذیرش اینترنتی	۲,۴۴۳	۱,۱۱۶
ابزار پذیرش موبایلی	۳,۱۲۴	۲,۷۱۲
کارتخوان فروشگاه	۱,۴۴۸	۹۴۱

بالاترین سهم بانک های صادرکننده از تعداد کارت های بانکی تراکنش دار

کارت هدیه و بن کارت	بانک ملی ایران	۱۷/۴۳ درصد
کارت اعتباری	بانک ملی ایران	۸۷/۲۰ درصد
کارت برداشت	بانک ملی ایران	۲۲/۰۶ درصد

کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت

سهم تراکنش های موفق

درصد تراکنش های موفق به کل تراکنش ها	۹۲/۱۶ درصد
درصد تراکنش های موفق سویچ شاپرک به کل تراکنش ها	۹۹/۹۹ درصد

سهم هریک از خطاهای رخ داده در تراکنش ها

خطای پذیرندگی	۱/۰۳ درصد
خطای شاپرکی	۰/۱۵ درصد
خطای صادرکنندگی	۹/۷۶ درصد
خطای کاربری	۸۸/۵۷ درصد
خطای کسب و کار	۰/۴۸ درصد

دسترس پذیری حس شده خدمات

دسترس پذیری حس شده شبکه	۹۹/۱۰ درصد
دسترس پذیری حس شده شاپرک	۹۹/۹۹ درصد

تراکنش های ناتمام

درصد تراکنش های معوق از کل تراکنش ها	۰/۰۰۸ درصد
درصد تغییرات تراکنش های ناتمام	۱۰/۷۱-درصد

شاخص های بازار شبکه پرداخت الکترونیکی کارت در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱

شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه های فعال سیستمی

بالاترین میزان شاخص	به پرداخت ملت	۱/۷۶۹
کمترین میزان شاخص	سایان کارت	۰/۴۰۰

نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش ها

بالاترین میزان شاخص	الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۵۰ درصد
کمترین میزان شاخص	تجارت الکترونیک پارسین	۰/۰۱۴ درصد

سهم کارتخوان های کم تراکنش و فاقد تراکنش از پایانه های فعال

بالاترین سهم	سایان کارت	۱۹/۷۳ درصد
کمترین سهم	پرداخت الکترونیک سداد	۴/۶۱ درصد

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

۱ - جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی و از جمله نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی، در این بخش تبیین شده است. به علاوه روند ارزش تراکنش‌های شاپرک و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در این بخش مقایسه شده است که در نتیجه آن می‌توان تغییر رفتار افراد جامعه در تمایل به پرداخت الکترونیکی را در طول زمان مشاهده کرد. محاسبه سهم ارزش پرداخت‌های الکترونیکی کارتی شاپرک از کل GDP نیز شاخص دیگری است که نمایانگر جایگاه و گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است.

۱-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

این شاخص نشان می‌دهد که صنعت پرداخت الکترونیک تا چه میزان در اقتصاد ملی نقش داشته و چقدر در تسهیل مبادلات اقتصادی کشور موثر بوده است. برای بررسی نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی^۱، درصدی از نقدینگی^۲ که به صورت الکترونیکی پرداخت شده، محاسبه می‌شود. جدول ۱-۱ اطلاعات این شاخص را نشان می‌دهد.

شایان توجه است در محاسبه این شاخص از اطلاعات موجود (تا بهمن ۱۴۰۰) استفاده شده است.

جدول ۱-۱ مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۱۴۰۰

ماه	نقدینگی (میلیارد ریال)	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیارد ریال)	نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی
اسفند ۹۹	۳۴,۷۶۱,۷۰۰	۵,۸۲۲,۰۶۲	۱۶/۷۵٪
فروردین ۱۴۰۰	۳۴,۹۰۰,۷۰۰	۴,۱۰۶,۱۹۵	۱۱/۷۷٪
اردیبهشت ۱۴۰۰	۳۶,۰۰۷,۸۰۰	۴,۸۰۱,۳۲۲	۱۳/۳۳٪
خرداد ۱۴۰۰	۳۷,۰۵۴,۰۰۰	۵,۵۲۷,۲۷۷	۱۴/۹۲٪
تیر ۱۴۰۰	۳۸,۱۹۹,۸۰۰	۵,۶۰۵,۷۴۹	۱۴/۶۷٪
مرداد ۱۴۰۰	۳۹,۲۱۴,۳۰۰	۵,۳۶۸,۸۳۹	۱۳/۶۹٪
شهریور ۱۴۰۰	۴۰,۶۷۶,۰۰۰	۶,۴۷۱,۶۳۷	۱۵/۹۱٪
مهر ۱۴۰۰	۴۲,۲۷۴,۲۰۰	۵,۹۶۸,۸۶۷	۱۴/۱۲٪
آبان ۱۴۰۰	۴۳,۱۵۹,۰۰۰	۶,۶۷۷,۰۱۹	۱۵/۴۷٪
آذر ۱۴۰۰	۴۴,۲۶۹,۹۰۰	۶,۶۷۹,۱۵۵	۱۵/۰۹٪
دی ۱۴۰۰	۴۵,۰۱۴,۶۰۰	۶,۲۶۷,۴۶۶	۱۳/۹۲٪
بهمن ۱۴۰۰	۴۶,۲۴۰,۳۰۰	۶,۳۶۱,۱۸۹	۱۳/۷۶٪

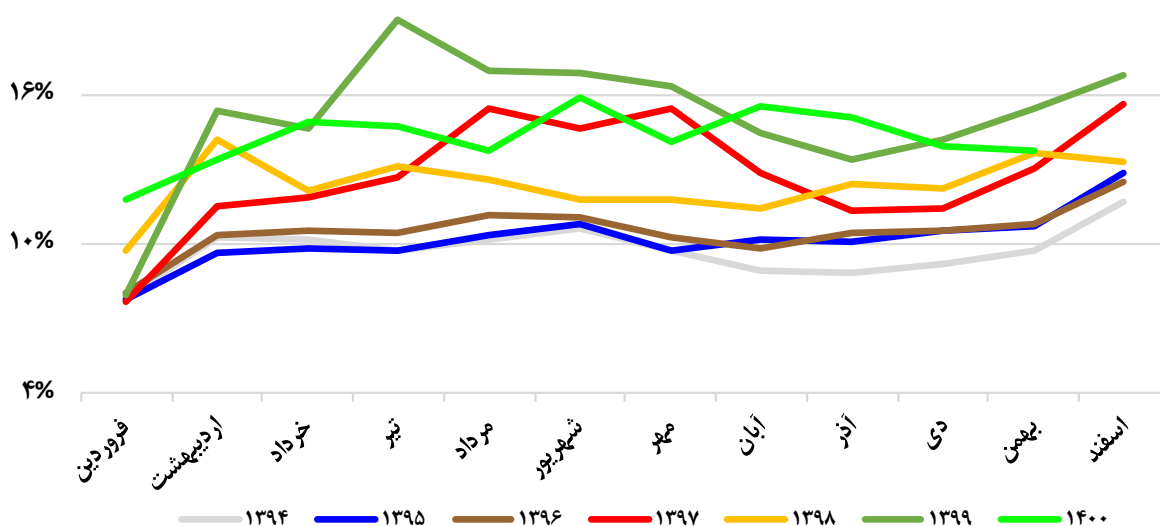
در بهمن ۱۴۰۰ ارزش تراکنش‌های شاپرک ۱۳/۷۶ درصد از کل نقدینگی بوده است که این شاخص نسبت به ماه دی ۱۴۰۰، کاهش ۰/۱۷ درصدی داشته است.

^۱ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۱.

^۲ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۲. آمارهای نقدینگی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از بخش پولی و بانکی در گزارش‌های گزیده آمارهای اقتصادی استخراج شده است.

در بهمن ۱۴۰۰، ارزش تراکنش‌های شاپرک افزایش ۱/۵۰ درصدی داشته است که در قیاس با رشد ۲/۷۲ درصدی نقدینگی نسبت به ماه گذشته، افزایش شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی نسبت به ماه دی ۱۴۰۰ را در پی داشته است.

در زمان تولید گزارش حاضر، آمار میزان نقدینگی تا بهمن ۱۴۰۰ منتشر شده است، لذا نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی به تفکیک هر سال در دوره‌ی زمانی سال ۱۳۹۲ لغایت بهمن ۱۴۰۰ در شکل ۱-۱ ترسیم شده است که بیانگر روند رو به رشد و نوسانی این شاخص در مدت مورد بررسی است.

شکل ۱-۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت بهمن ۱۴۰۰

۱-۱-۱- نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

درصدی از نقدینگی که به صورت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص جامعه وجود دارد و پرداخت نقدی را ممکن ساخته، در جدول ۲-۱ ارائه شده است.

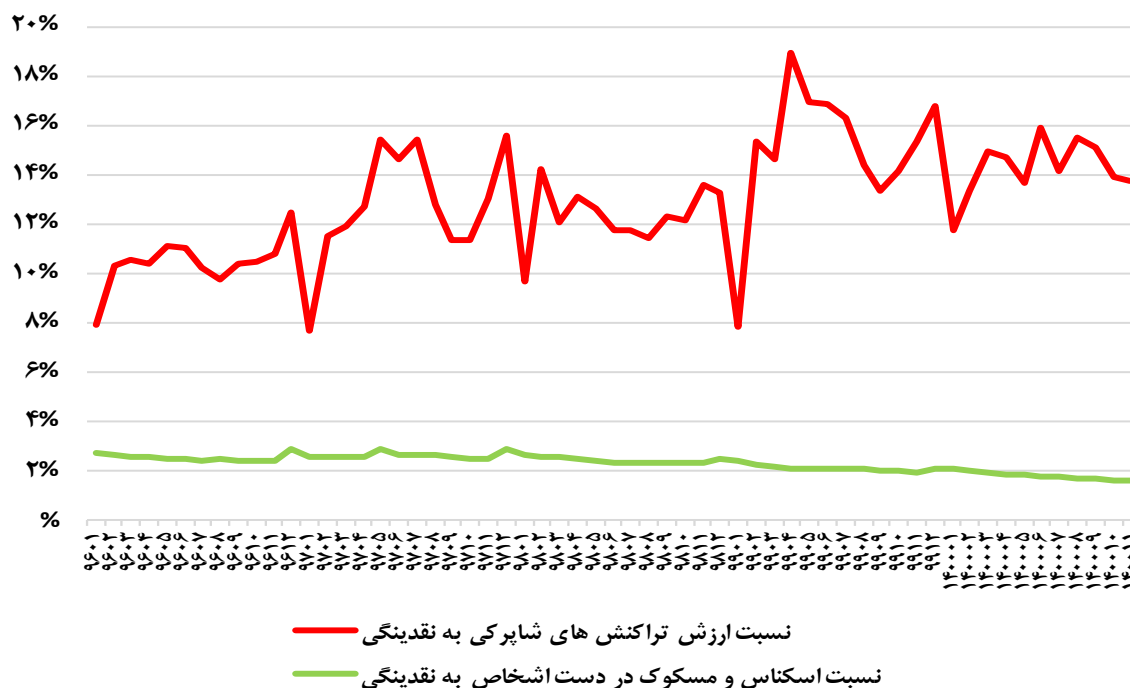
جدول ۲-۱ مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۱۴۰۰

دوره	نقدینگی (میلیارد ریال)	اسکناس و مسکوک در دست اشخاص (میلیارد ریال)	نسبت اسکناس و مسکوکات به نقدینگی
اسفند ۹۹	۳۴,۷۶۱,۷۰۰	۷۳۵,۰۰۰	۲/۱۱٪
فروردین ۱۴۰۰	۳۴,۹۰۰,۷۰۰	۷۲۰,۷۰۰	۲/۰۷٪
اردیبهشت ۱۴۰۰	۳۶,۰۰۷,۸۰۰	۷۱۸,۹۰۰	۲/۰۰٪
خرداد ۱۴۰۰	۳۷,۰۵۴,۰۰۰	۷۱۵,۰۰۰	۱/۹۳٪
تیر ۱۴۰۰	۳۸,۱۹۹,۸۰۰	۷۲۱,۷۰۰	۱/۸۹٪
مرداد ۱۴۰۰	۳۹,۲۱۴,۳۰۰	۷۲۶,۶۰۰	۱/۸۵٪
شهریور ۱۴۰۰	۴۰,۶۷۶,۰۰۰	۷۲۷,۱۰۰	۱/۷۹٪
مهر ۱۴۰۰	۴۲,۲۷۴,۲۰۰	۷۳۵,۱۰۰	۱/۷۴٪
آبان ۱۴۰۰	۴۳,۱۵۹,۰۰۰	۷۳۸,۶۰۰	۱/۷۱٪
آذر ۱۴۰۰	۴۴,۲۶۹,۹۰۰	۷۳۸,۸۰۰	۱/۶۷٪
دی ۱۴۰۰	۴۵,۰۱۴,۶۰۰	۷۳۷,۱۰۰	۱/۶۴٪
بهمن ۱۴۰۰	۴۶,۲۴۰,۳۰۰	۷۵۲,۱۰۰	۱/۶۳٪

در بهمن ۱۴۰۰، ۱/۶۳ درصد از کل نقدینگی، متعلق به اسکناس و مسکوک در دست اشخاص بوده است که نسبت به مقدار مشابه در دی ۱۴۰۰ کاهش ۰/۰۱- درصدی را تجربه نموده است. در بهمن ۱۴۰۰ میزان نقدینگی با افزایش ۲/۷۲ درصدی همراه بوده و میزان اسکناس و مسکوک در دست اشخاص نیز با افزایش ۲/۰۴ درصدی همراه بوده است.

۲-۱-۱- مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

شکل زیر روند دو شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی را نشان داده و امکان مقایسه تغییرات ارزش تراکنش‌های پرداخت الکترونیک و حجم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص را از کل نقدینگی در طول زمان، ممکن می‌سازد.

شکل ۱-۲ مقایسه نسبت ارزش تراکنش های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

روند نسبت ارزش تراکنش های شاپرک به نقدینگی در طول مدت مورد بررسی (ابتدای سال ۱۳۹۵ تا بهمن ۱۴۰۰) دارای برآیند صعودی بوده است و از ۷/۷۰ درصد در فروردین ماه ۱۳۹۵ به ۱۳/۷۶ درصد در بهمن ۱۴۰۰ افزایش یافته است. این در حالی است که درصد اسکناس و مسکوک به نقدینگی در طول این مدت روندی در مجموع کاهشی داشته و از ۳/۱۸ درصد به ۱/۶۳ درصد رسیده است. به عبارت دیگر، گسترش نفوذ ابزارهای پذیرش، یکی از دلایل کاهش ۱/۵۵ درصدی نسبت اسکناس و مسکوک به نقدینگی در مدت مورد بررسی بوده است که انتظار می رود این روند کاهشی همچنان تداوم داشته باشد. اما با توجه به شروع روند کاهشی میزان نقدینگی به نظر می رسد سرعت کاهش سهم اسکناس و مسکوکات از نقدینگی، نسبت به گذشته کاهش یابد. کاهش این نسبت در بهمن ۱۴۰۰ نسبت به فروردین ماه ۱۳۹۵ یکی از عوامل اصلی افزایش ضریب فزاینده و سالم سازی ترکیب نقدینگی^۳ در بازه زمانی اخیر بوده و باعث شده برای تامین

^۳ منظور کاهش سهم پول پر قدرت از ترکیب نقدینگی و افزایش سهم ضریب فزاینده است.

نقدینگی، پول پر قدرت کمتری به اقتصاد کشور تزریق شود و بخشی از نیاز به پول فیزیکی برای پرداخت بهای کالاها و خدمات مورد تقاضا، با گسترش زیرساخت‌های لازم توسط شبکه پرداخت الکترونیک کارت جبران شود. این در صورتی است که در ماه‌های گذشته شاهد افزایش سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی می‌باشیم که این بیانگر تزریق پول پر قدرت به بازار می‌باشد.

۲-۱- بررسی ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP در طول زمان

بر اساس انتظارات و در حالت عمومی، رابطه مستقیمی بین تقاضا در دوره مشخص و مبلغ پرداخت‌های صورت گرفته در آن دوره وجود دارد؛ چرا که بهای کالای مورد تقاضا به صورت الکترونیکی و یا نقدی پرداخت می‌شود. از سوی دیگر عواملی از قبیل تورم، نرخ بهره، رکود و رونق اقتصادی، اوضاع سیاسی و سایر عوامل، بر تقاضا، عادات و رفتار مصرفی آحاد جامعه اثرگذار است. به عنوان مثال در یک اقتصاد رکودی، با کاهش تقاضا و خرید کالاها و خدمات، انتظار بر آن است که پرداخت وجوه چه به صورت نقدی و چه به صورت الکترونیکی در مجموع کاهش یابد.

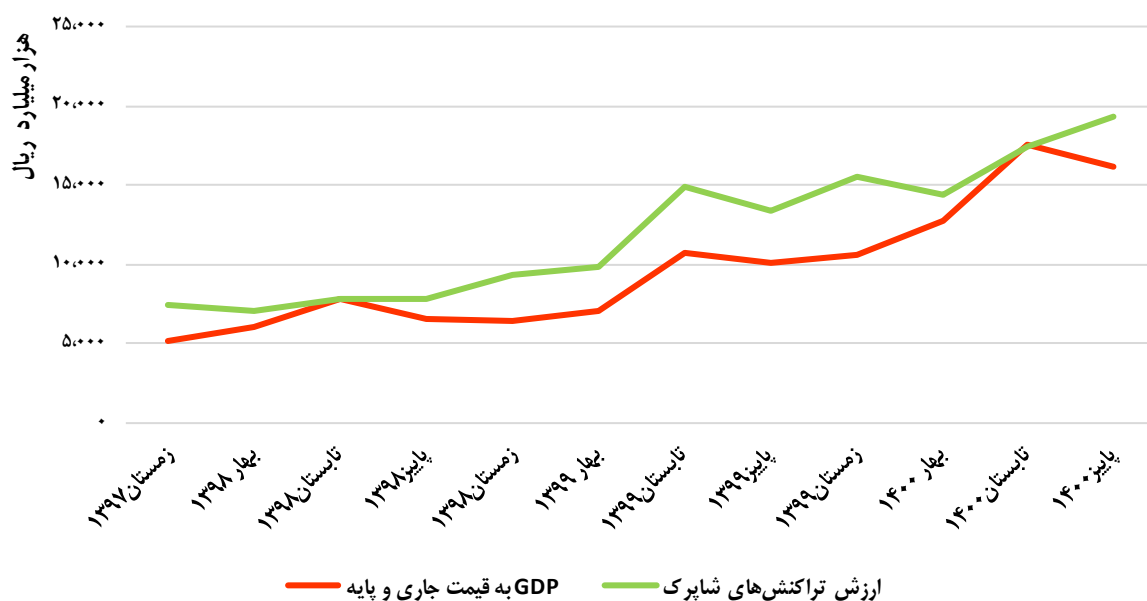
به عبارت دیگر روند ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی، به تنهایی عملکرد شرکت شاپرک و یا اعتماد افراد جامعه به صنعت پرداخت الکترونیک کارتی را نشان نداده و لازم است بررسی ارزش تراکنش‌های کارتی را با توجه به وضعیت سیکل‌های تجاری^۴ و دوره‌های رکود و رونق اقتصادی کشور و نسبت به تولید ناخالص داخلی مورد تحلیل قرار داد.

^۴ بررسی روند تاریخی تولید ناخالص داخلی هر کشوری به عنوان معیاری از سطح فعالیت اقتصادی آن کشور نمایان‌گر آن است که این متغیر در طول سال‌ها، حول یک روند رشد بلندمدت نوسان کرده است. این نوسانات در ادبیات اقتصادی به سیکل‌های تجاری معروفند.

۱-۲-۱- قیاس روند فصلی ارزش تراکنش‌های شاپرک و تولید

ناخالص داخلی

در شکل شماره ۳-۱ روند تولید ناخالص داخلی ۵ به قیمت پایه بر حسب قیمت‌های جاری و ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به پاییز ۱۴۰۰ به صورت فصلی ترسیم شده است.^۶

شکل ۳-۱ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به پاییز ۱۴۰۰

در محاسبات تولید ناخالص داخلی برای جلوگیری از محاسبه چند باره ارزش کالای تولید شده، صرفاً ارزش کالاهای نهایی و نه واسط محاسبه می‌شود. اما از آنجا که ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک، شامل بهای همه انواع کالا، چه نهایی و چه واسط است، امکان بالاتر رفتن ارزش تراکنش‌ها از ارزش تولید ناخالص

^۵ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۴.

^۶ آمار تولید ناخالص داخلی از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. و از گزارش سه ماهه نماگرهای اقتصادی اخذ شده است. در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به پاییز ۱۴۰۰ می‌باشد.

داخلی وجود داشته که به این دلیل ارزش تراکنش‌های شاپرک از میزان تولید ناخالص داخلی در برخی برهه‌های زمانی بیشتر است.

۱-۲-۲- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

نسبت ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارتی به GDP، شاخصی جهت نشان دادن گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است. آمار این شاخص در طول زمان^۷ در جدول ۱-۳ ارائه شده است. ارقام این جدول با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ توسط بانک مرکزی ج.ا.ا. مورد بازنگری قرار گرفته است و دلیل وجود اختلاف در GDP اعلام شده در شماره‌های گذشته گزارش اقتصادی شاپرک با این گزارش نیز همین مهم می‌باشد.

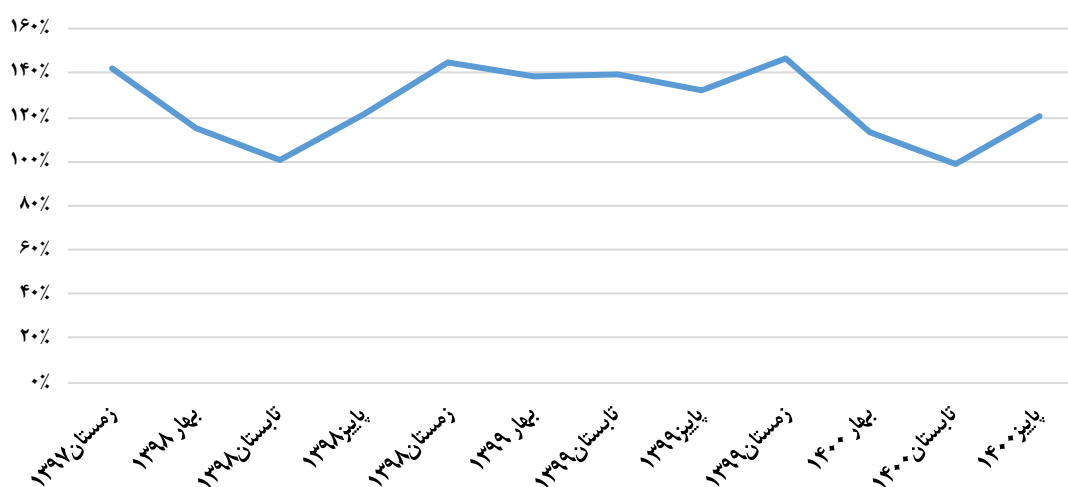
جدول ۱-۳ نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی به GDP در ۱۲ فصل منتهی به پاییز ۱۴۰۰

دوره	GDP (میلیارد ریال)	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیارد ریال)	نسبت ارزش تراکنش‌های به GDP
زمستان ۱۳۹۷	۵,۱۸۳,۰۰۰	۷,۳۶۵,۸۲۶	۱۴۲/۱۲٪
بهار ۱۳۹۸	۶,۰۷۵,۰۰۰	۶,۹۸۵,۰۴۴	۱۱۴/۹۸٪
تابستان ۱۳۹۸	۷,۷۳۵,۰۰۰	۷,۷۶۸,۱۸۶	۱۰۰/۴۳٪
پاییز ۱۳۹۸	۶,۴۸۸,۰۰۰	۷,۸۴۸,۴۳۹	۱۲۰/۹۷٪
زمستان ۱۳۹۸	۶,۴۳۷,۰۰۰	۹,۳۳۷,۷۳۷	۱۴۵/۰۶٪
بهار ۱۳۹۹	۷,۰۸۶,۰۰۰	۹,۸۴۲,۳۷۶	۱۳۸/۹۰٪
تابستان ۱۳۹۹	۱۰,۶۵۲,۰۰۰	۱۴,۸۴۳,۴۱۸	۱۳۹/۳۵٪
پاییز ۱۳۹۹	۱۰,۱۱۶,۰۰۰	۱۳,۴۰۹,۵۵۵	۱۳۲/۵۶٪
زمستان ۱۳۹۹	۱۰,۵۶۸,۰۰۰	۱۵,۴۷۵,۸۳۴	۱۴۶/۴۴٪
بهار ۱۴۰۰	۱۲,۷۲۵,۰۰۰	۱۴,۴۳۴,۷۹۴	۱۱۳/۴۴٪
تابستان ۱۴۰۰	۱۷,۵۸۰,۰۰۰	۱۷,۴۴۶,۲۲۶	۹۹/۲۴٪
پاییز ۱۴۰۰	۱۶,۰۹۲,۰۰۰	۱۹,۳۲۵,۰۴۱	۱۲۰/۰۹٪

^۷ در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به پاییز ۱۴۰۰ می‌باشد.

*در محاسبات GDP صرفاً ارزش مبادلات کالاها و محصولات نهایی لحاظ می‌شود و به دلیل جلوگیری از محاسبات چند باره ارزش کالاها، ارزش مبادلات کالاها و واسطه‌ای لحاظ نمی‌شود. لذا ارزش مبادلات الکترونیکی ممکن است به دلیل محاسبات ارزش مبادلات کالاها و واسطه‌ای، بیش از ارزش GDP شود و نسبت آن به GDP بیش از ۱۰۰ درصد شود.

بر اساس اطلاعات جدول ۱-۵، نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP طی دوره مورد بررسی در مجموع روندی صعودی داشته است که این روند در شکل ۱-۴ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۱-۴ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

روند افزایشی این شاخص، نشان‌دهنده عملکرد مثبت شاپرک و افزایش سطح فعالیت آن با توجه به اندازه اقتصاد کشور می‌باشد. در واقع شکل ۱-۴ نشان می‌دهد در طول مدت مورد بررسی، بخش بیشتری از جوجه در تبادلات مالی به صورت الکترونیکی پرداخت شده است.

شاخص‌های عملکردی شاپرک
در اردیبهشت ماه ۱۴۰۰

۲- شاخص‌های عملکردی شاپرک در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱

فعالیت و عملکرد پذیرندگی در کل شبکه پرداخت الکترونیک کارت در این بخش بررسی شده است. این بخش خود به سه زیر بخش "آمار عملکردی شاپرک"، "نفوذ منطقه‌ای" و نیز "شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها" تقسیم شده که در هر زیر بخش شاخص‌های مختلفی ارائه شده است.

۲-۱- آمار عملکردی شاپرک

در این بخش، عملکرد شاپرک به لحاظ تعدادی و ارزشی و نیز رشد اسمی و حقیقی آن، نسبت تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش و سهم هر یک از انواع خدمات پرداخت الکترونیک کارت (خرید کالا و خدمات، پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه و مانده‌گیری) با ارائه شاخص‌هایی بررسی می‌شود.

۱-۱-۲- آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک

در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ بالغ بر ۳,۵۴۸ میلیون تراکنش با ارزش ۶,۶۷۷ هزار میلیارد ریال در شبکه الکترونیک پرداخت کارت پردازش شده که نسبت به فروردین ماه رشد ۱۰/۹۸ درصدی در تعداد و ۲۲/۷۷ درصدی در ارزش ریالی داشته است. در جدول ۱-۲ آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ و درصد تغییرات آن نسبت به ماه گذشته درج شده است.

جدول ۱-۲ مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک

نوع	فروردین ۱۴۰۱	اردیبهشت ۱۴۰۱	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۳,۱۹۶,۸۵۴,۹۷۵	۳,۵۴۷,۹۱۱,۲۴۰	۱۰/۹۸٪
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۵,۴۳۸,۷۹۳,۳۴۳	۶,۶۷۷,۰۷۴,۰۴۵	۲۲/۷۷٪

همچنین جدول ۲-۲ حاوی آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در اردیبهشت ۱۴۰۱ و ماه مشابه سال گذشته به همراه درصد تغییرات آن می‌باشد.

جدول ۲-۲ مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت به ماه مشابه سال ۱۴۰۰

نوع	اردیبهشت ۱۴۰۰	اردیبهشت ۱۴۰۱	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۳,۰۲۰,۹۳۰,۶۱۷	۳,۵۴۷,۹۱۱,۲۴۰	۱۷/۴۴٪
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۴,۸۰۱,۳۲۲,۳۳۲	۶,۶۷۷,۰۷۴,۰۴۵	۳۹/۰۷٪

بر اساس مندرجات جدول ۲-۲ تراکنش‌های اردیبهشت ۱۴۰۱ به نسبت ماه مشابه سال ۱۴۰۰ از نظر تعدادی ۱۷/۴۴٪ و از نظر ریالی ۳۹/۰۷٪ رشد داشته است.

۲-۱-۲- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرک

در اقتصاد برای ارائه تحلیل‌های قابل اتکا، متغیرهای ارزشی و مبلغی را به صورت حقیقی بررسی می‌کنند. به این مفهوم که متغیر ارزشی اسمی^۸ را تورمزدایی نموده تا اثر عامل تورم موجب برداشت‌های اشتباه و انحراف در تصمیم‌گیری نشود. لذا شاخص مناسب‌تر برای بیان رشد ارزش تراکنش‌ها، بیان آن به صورت رشد حقیقی^۹ و تورمزدایی شده می‌باشد.

جدول ۳-۲ مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش‌ها (میلیون ریال)	فروردین ۱۴۰۱	اردیبهشت ۱۴۰۱	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش‌ها	۵,۴۳۸,۷۹۳,۳۴۳/۳۱	۶,۶۷۷,۰۷۴,۰۴۴/۵۳	۲۲/۷۷٪
ارزش حقیقی تراکنش‌ها	۱۳,۱۰۵,۵۲۶/۱۳	۱۵,۵۴۲,۵۳۷/۳۵	۱۸/۶۰٪
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) *	۴۱۵	۴۲۹/۶	۳/۵۲٪

*نرخ تورم ماهانه: درصد تغییرات شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در دو ماه متوالی بیانگر نرخ تورم ماهانه می‌باشد. (مرجع آمار CPI تا ابتدای آذر ماه سایت بانک مرکزی ج.ا.و بعد از آن سایت مرکز آمار کشور می‌باشد.)

همان‌گونه که جدول ۳-۲ نشان می‌دهد ارزش اسمی تراکنش‌های اردیبهشت ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته با رشد ۲۲/۷۷ درصدی همراه بوده و این در حالی است که ارزش حقیقی تراکنش‌ها در رشد ۱۸/۶۰ درصدی را تجربه نموده است. ارزش حقیقی تراکنش‌ها در واقع ارزش تراکنش‌های شاپرکی بدون در نظر گرفتن اثرات تورم می‌باشد. به عبارت دیگر ارزش تراکنش‌های شاپرکی که نسبت به نرخ تورم خالص سازی شده است، ارزش حقیقی تراکنش‌های شاپرکی را تشکیل می‌دهد. در ادامه طی جدول ۴-۲ مقایسه‌ای بین رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک آورده شده است.

^۸ ارزش تراکنش‌های شاپرک با احتساب نرخ تورم (مبلغ معمول گزارش شده)

^۹ ارزش تراکنش‌های شاپرک بدون اثرات تورم، برای محاسبه ارزش حقیقی، شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) به قیمت سال پایه ۱۳۹۵ به صورت ماهانه از سایت مرکز آمار اخذ شده است.

جدول ۲-۴ مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش‌ها (میلیون ریال)	اردیبهشت ۱۴۰۰	اردیبهشت ۱۴۰۱	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش‌ها	۴,۸۰۱,۳۲۲,۳۳۲/۳۸	۶,۶۷۷,۰۷۴,۰۴۴/۵۳	۳۹/۰۷٪
ارزش حقیقی تراکنش‌ها	۱۵,۵۶۸,۴۹۰/۰۵	۱۵,۵۴۲,۵۳۷/۳۵	-۰/۱۷٪
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) *	۳۰۸/۴	۴۲۹/۶	۳۹/۳۰٪

* تورم نقطه به نقطه: رشد شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه مشخص نسبت به ماه مشابه سال قبل را در نظر می‌گیرد.
(مرجع آمار CPI: سایت بانک مرکزی ج.ا.ا.)

همانگونه که مشاهده می‌گردد، مندرجات جدول ۲-۴ بیانگر رشد ۳۹/۰۷ درصدی در ارزش اسمی تراکنش‌ها در قیاس نقطه به نقطه بوده که می‌توان آن را شاهدی برای افزایش استقبال عمومی از پرداخت الکترونیکی تفسیر کرد. همچنین ملاحظه می‌شود که رشد حقیقی ارزش تراکنش‌ها بدون در نظر گرفتن اثرات تورم محاسبه شده است ۰/۱۷- درصد می‌باشد. اثرات نرخ تورم بر مبلغ تراکنش‌های شاپرک طی سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ به وضوح در جدول فوق قابل مشاهده می‌باشد.

همانطور که قبلاً نیز اشاره گردید ارزش حقیقی تراکنش‌های شاپرک در واقع ارزش تراکنش‌های شاپرک بدون در نظر گرفتن اثرات تورمی می‌باشد.

۲-۱-۳- عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش

سوئیچ شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) سه نوع "ابزار پذیرش اینترنتی"، "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌ها" را پشتیبانی می‌نماید که در این بخش تعداد هر یک از این ابزارها، در کنار سایر عوامل نظیر تعداد تراکنش، دسترسی و توسعه شبکه پرداخت الکترونیک کارتی مورد بررسی قرار می‌گیرد. در مبحث بررسی تعداد ابزارهای پذیرش، به جهت قیاس بهتر و تحلیل دقیق‌تر، از تعداد

ابزار "فعال سیستمی"^{۱۰} استفاده شده است. در این راستا تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در اردیبهشت ۱۴۰۱ در قیاس با ماه گذشته در جدول ۲-۵ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در اردیبهشت ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی		
	فروردین ۱۴۰۱	اردیبهشت ۱۴۰۱	رشد
ابزار پذیرش اینترنتی	۳۴۴,۰۶۹	۳۹۰,۱۴۹	۱۳/۳۹٪
ابزار پذیرش موبایلی	۱۵۶,۳۷۸	۱۵۶,۳۸۴	۰/۰۰۴٪
کارتخوان فروشگاهی	۸,۳۵۴,۰۷۹	۸,۶۱۷,۶۷۰	۳/۱۶٪
مجموع ابزارها	۸,۸۵۴,۵۲۶	۹,۱۶۴,۲۰۳	۳/۵۰٪

ارائه شده است.

جدول ۲-۵ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در اردیبهشت ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی		
	فروردین ۱۴۰۱	اردیبهشت ۱۴۰۱	رشد
ابزار پذیرش اینترنتی	۳۴۴,۰۶۹	۳۹۰,۱۴۹	۱۳/۳۹٪
ابزار پذیرش موبایلی	۱۵۶,۳۷۸	۱۵۶,۳۸۴	۰/۰۰۴٪
کارتخوان فروشگاهی	۸,۳۵۴,۰۷۹	۸,۶۱۷,۶۷۰	۳/۱۶٪
مجموع ابزارها	۸,۸۵۴,۵۲۶	۹,۱۶۴,۲۰۳	۳/۵۰٪

بر اساس جدول ۲-۵ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در اردیبهشت ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی		
	فروردین ۱۴۰۱	اردیبهشت ۱۴۰۱	رشد
ابزار پذیرش اینترنتی	۳۴۴,۰۶۹	۳۹۰,۱۴۹	۱۳/۳۹٪
ابزار پذیرش موبایلی	۱۵۶,۳۷۸	۱۵۶,۳۸۴	۰/۰۰۴٪

^{۱۰} ابزارهایی که به لحاظ فنی امکان انجام تراکنش بر روی آن‌ها مهیا می‌باشد و در پایگاه داده شاپرک با وضعیت "Y" ثبت شده است.

کارخوان فروشگاهی	۸,۳۵۴,۰۷۹	۸,۶۱۷,۶۷۰	۳/۱۶%
مجموع ابزارها	۸,۸۵۴,۵۲۶	۹,۱۶۴,۲۰۳	۳/۵۰%

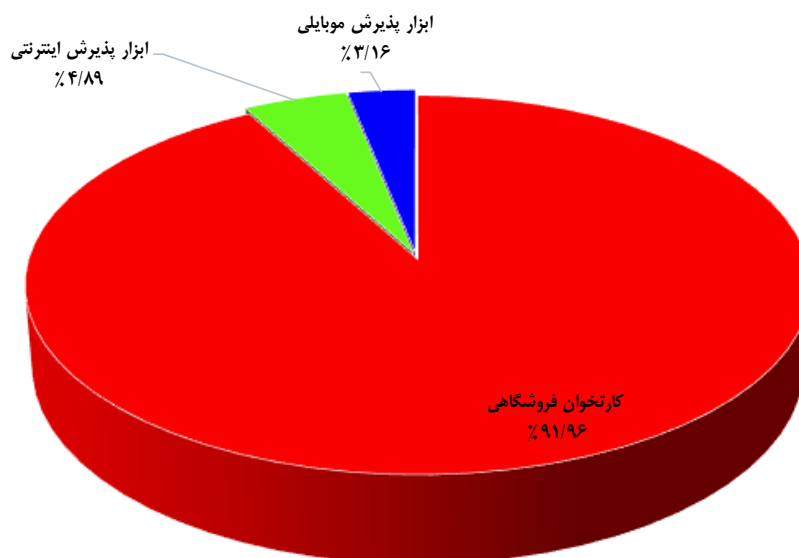
تعداد ابزارهای شاپرکی در مجموع نسبت به فروردین ماه رشد ۳/۵۰ درصدی را تجربه نموده‌اند که به نظر می‌رسد سبب این تغییر، افزایش ۳/۱۶ درصدی تعداد ابزار کارخوان فروشگاهی می‌باشد. ابزارهای پذیرش اینترنتی در اردیبهشت ۱۴۰۱ نسبت به فروردین ماه رشد ۱۳/۳۹ درصدی را تجربه نموده‌اند و تعداد ابزار پذیرش موبایلی نیز در مدت مشابه با افزایش ۰/۰۰۴ درصدی همراه بوده است. در ادامه آمار سهم بازار هر یک از ابزارها در جدول ۲-۶ ارائه شده است.

جدول ۲-۶ مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار-اردیبهشت ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	فروردین ۱۴۰۱		اردیبهشت ۱۴۰۱	
	تعداد ابزار فعال سیستمی	سهم از بازار	تعداد ابزار فعال سیستمی	سهم از بازار
ابزار پذیرش اینترنتی	۳۴۴,۰۶۹	۳/۸۹%	۳۹۰,۱۴۹	۴/۲۶%
ابزار پذیرش موبایلی	۱۵۶,۳۷۸	۱/۷۷%	۱۵۶,۳۸۴	۱/۷۱%
کارخوان فروشگاهی	۸,۳۵۴,۰۷۹	۹۴/۳۵%	۸,۶۱۷,۶۷۰	۹۴/۰۴%
مجموع ابزارها	۸,۸۵۴,۵۲۶	۱۰۰/۰۰%	۹,۱۶۴,۲۰۳	۱۰۰/۰۰%

۲-۱-۴- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌ها

سهم تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش نیز شاخص دیگری است که در شکل ۲-۱ نشان داده شده است. همانطور که مشخص است کارخوان فروشگاهی با سهم ۹۱/۹۶ درصدی، بیشترین تعداد تراکنش را در بین سایر ابزارهای پذیرش داشته است و ابزار پذیرش اینترنتی و ابزار پذیرش موبایلی به ترتیب در جایگاه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

شکل ۲-۱ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها - اردیبهشت ۱۴۰۱

بیشترین سهم بازار تراکنش‌های شاپرک در اختیار ابزار کارتخوان فروشگاه‌های می‌باشد. این در حالی است که عواملی مانند وجود محدودیت انجام تراکنش بر روی ابزار پذیرش موبایلی، تعداد بالای ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها، فراگیر بودن این ابزار، عدم نیاز این ابزار به تجهیزات مکمل دیگر نظیر کامپیوتر یا گوشی موبایل و عواملی از این دست را می‌توان از جمله عوامل تاثیر گذار بر تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های دانست. این در حالی است که به منظور استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی، به بستر اینترنتی امن و در استفاده از ابزار پذیرش موبایل به وجود دستگاه گوشی تلفن همراه نیاز می‌باشد که ممکن است هنگام خرید در دسترس همگان قرار نداشته باشد. متوسط تعداد تراکنش به ازای هر یک از ابزارها در جدول ۲-۷ به خوبی قابل ملاحظه می‌باشد.

جدول ۲-۷ شاخص تعداد متوسط تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - اردیبهشت ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی	تعداد تراکنش‌ها	تعداد تراکنش به ازای هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۳۹۰,۱۴۹	۱۷۳,۳۲۱,۰۴۱	۴۴۴
ابزار پذیرش موبایلی	۱۵۶,۳۸۴	۱۱۲,۰۱۹,۳۶۶	۷۱۶

کارتخوان فروشگاهی	۸,۶۱۷,۶۷۰	۳,۲۶۲,۵۷۰,۸۳۳	۳۷۹
مجموع ابزارها	۹,۱۶۴,۲۰۳	۳,۵۴۷,۹۱۱,۲۴۰	۳۸۷

متوسط تراکنش هر ابزار پذیرش شاپرکی در اردیبهشت ۱۴۰۱، ۳۸۷ تراکنش می‌باشد که این تعداد نسبت به مقدار مشابه در ماه گذشته افزایش ۲۶/۱۱ واحدی (۷/۲۳ درصدی) را تجربه نموده است. بیشترین افزایش متوسط تعداد تراکنش مربوط به ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. در اردیبهشت ماه متوسط تعداد تراکنش‌های اینترنتی با افزایش ۳/۶۴ درصدی از ۴۲۹ تراکنش در فروردین ۱۴۰۱ به ۴۴۴ تراکنش رسیده است. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار پذیرش موبایلی ۷۱۶ تراکنش است که این مقدار نسبت به ماه گذشته با افزایش ۷۵/۵۱ واحدی همراه بوده است. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاهی نیز با ۲۵/۵۷ واحد افزایش نسبت به فروردین ۱۴۰۱ به ۳۷۹ عدد در اردیبهشت ماه رسیده است. در ادامه طی جدول ۲-۸ به بررسی شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزار پذیرش فعال سیستمی پرداخته شده است.

جدول ۲-۸ شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - اردیبهشت ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی	مجموع مبلغ تراکنش‌ها (میلیون ریال)	سرانه مبلغ تراکنش‌های هر ابزار پذیرش (میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۳۹۰,۱۴۹	۸۷۳,۸۷۴,۳۴۷	۲,۲۳۹/۸۵
ابزار پذیرش موبایلی	۱۵۶,۳۸۴	۱۳,۸۹۶,۸۶۶	۸۸/۸۶
کارتخوان فروشگاهی	۸,۶۱۷,۶۷۰	۵,۷۸۹,۳۰۲,۸۳۲	۶۷۱/۷۹
مجموع ابزارها	۹,۱۶۴,۲۰۳	۶,۶۷۷,۰۷۴,۰۴۵	۷۲۸/۶۰

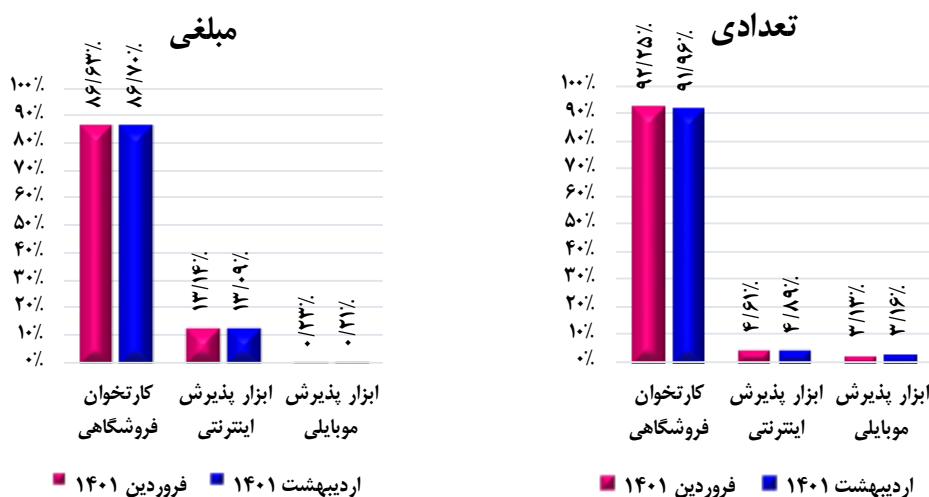
متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار پذیرش اینترنتی در اردیبهشت ۱۴۰۱ ماه با افزایش ۱۶۲/۴۸ میلیون ریالی نسبت به ماه گذشته به ۲,۲۳۹/۸۵ میلیون ریال رسیده است. متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار پذیرش موبایلی با افزایش ۹/۳۹ میلیون ریالی نسبت به ماه گذشته به ۸۸/۸۶ میلیون ریال به ازای هر ابزار در اردیبهشت ماه رسیده است. متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار کارتخوان فروشگاهی نیز با توجه به جدول ۲-۸ برابر با ۶۷۱/۷۹ میلیون ریال می‌باشد که این میزان نیز نسبت به ماه گذشته ۱۰۷/۸۱ میلیون ریال افزایش را تجربه نموده است.

همانگونه که مشاهده می‌گردد، جدول ۲-۹ حاوی اطلاعات متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش است. بر اساس این جدول تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به طور متوسط کمترین ارزش ریالی را داشته و ابزار کارتخوان فروشگاهی از این منظر رتبه نخست را دارد.

جدول ۲-۹ شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش - اردیبهشت ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش‌ها (تعداد)	مجموع مبلغ تراکنش‌ها (میلیون ریال)	متوسط مبلغ هر تراکنش در هر ابزار (میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۱۷۳,۳۲۱,۰۴۱	۸۷۳,۸۷۴,۳۴۷	۵/۰۴
ابزار پذیرش موبایلی	۱۱۲,۰۱۹,۳۶۶	۱۳,۸۹۶,۸۶۶	۰/۱۲
کارتخوان فروشگاهی	۳,۲۶۲,۵۷۰,۸۳۳	۵,۷۸۹,۳۰۲,۸۳۲	۱/۷۷
مجموع ابزارها	۳,۵۴۷,۹۱۱,۲۴۰	۶,۶۷۷,۰۷۴,۰۴۵	۱/۸۸

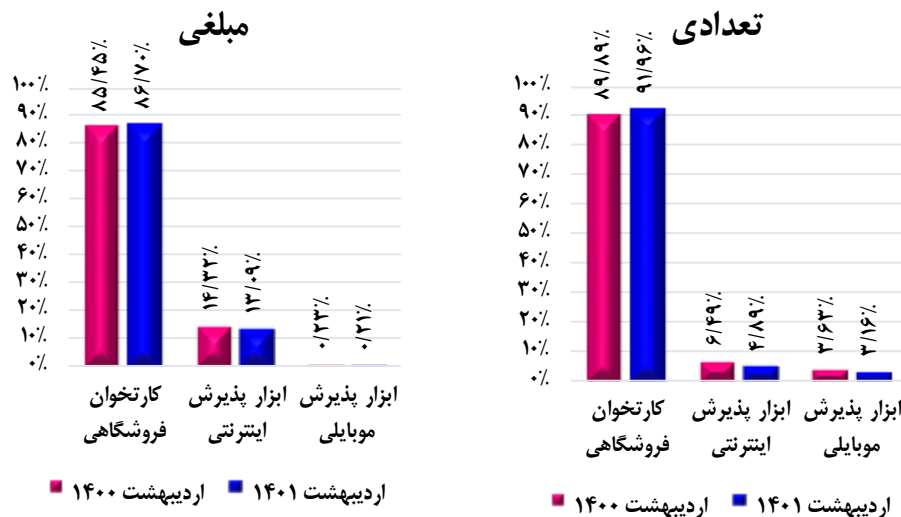
اطلاعات مربوط به تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر ابزار پذیرش، در ماه اردیبهشت ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته در شکل ۲-۲ ترسیم شده است.

شکل ۲-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

همانگونه که در شکل ۲-۲ ملاحظه می‌شود، سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی در اردیبهشت ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته به ترتیب ۲۹/۰ درصد کاهش و ۰/۰۷ درصد افزایش داشته است. تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی در اردیبهشت ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته به ترتیب ۲۷/۰ افزایش و ۰/۰۵ درصد کاهش را تجربه نموده‌اند در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی نیز افزایش ۰/۰۲ درصدی در تعداد تراکنش‌ها و کاهش ۰/۰۲ درصدی در مبلغ تراکنش‌ها مشهود می‌باشد.

شکل ۲-۳ تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای هر نوع ابزار پذیرش برای اردیبهشت ۱۴۰۱ و مقایسه آن با اردیبهشت ۱۴۰۰ را نشان می‌دهند.

شکل ۲-۳ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - اردیبهشت ۱۴۰۱ و ۱۴۰۰

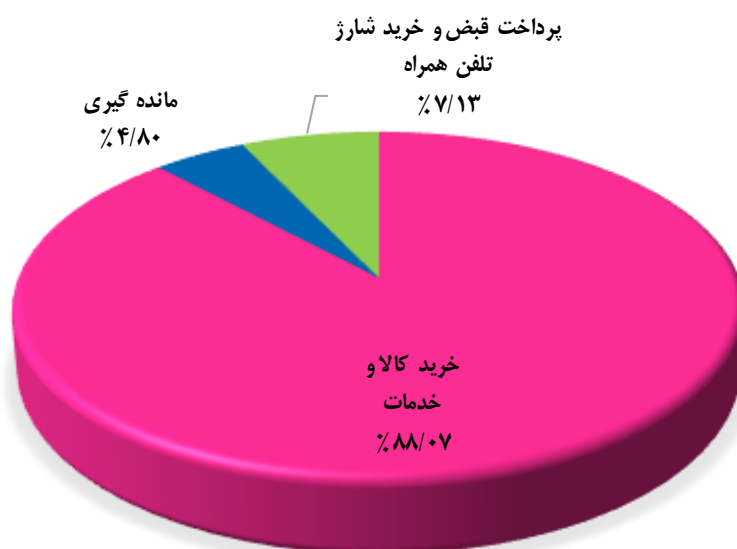
همانگونه که در شکل ۲-۳ مشاهده می‌گردد، تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ نسبت به ماه مشابه سال گذشته به ترتیب با افزایش ۲/۰۷ و ۱/۲۶ درصدی همراه بوده است. تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به ترتیب کاهش ۱/۶۰ و ۱/۲۳ درصدی را تجربه نموده است. همچنین در زمان مشابه تعداد تراکنش ابزار پذیرش موبایلی با کاهش ۰/۴۷ درصدی همراه بوده و مبلغ تراکنش‌های این ابزار نیز با کاهش ۰/۲۱ درصدی همراه بوده است.

۲-۱-۵- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت

شبکه پرداخت الکترونیک کارتی سه خدمت "خرید کالا و خدمات"، "پرداخت قبض و خرید شارژ" و "مانده‌گیری" را به جامعه ارائه می‌نماید.

در این راستا شکل ۲-۴ و شکل ۲-۵ به ترتیب نسبت تعدادی و مبلغی هر یک از انواع خدمات ارائه شده را در کل شبکه پرداخت نشان می‌دهد.

شکل ۲-۴ مبین آن است که در اردیبهشت ۱۴۰۱، ۸۸/۰۷ درصد خدمات ارائه شده توسط شبکه شاپرک از نوع خدمت "خرید کالا و خدمات" بوده که با توجه به شکل ۲-۶ نسبت به ماه گذشته این سهم کاهش - ۰/۲۵ درصدی داشته است. همانگونه که مشاهده می‌گردد، خدمت "مانده‌گیری" با ۴/۸۰ درصد سهم، کمترین سهم از کل خدمات در بین خدمات ارائه شده داشته است.

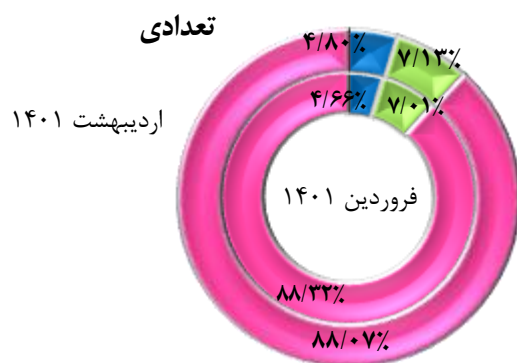
شکل ۲-۴ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک - اردیبهشت ۱۴۰۱

شکل ۲-۵ نشان می‌دهد که ۹۸/۶۶ درصد مبلغ خدمات ارائه شده در ماه اردیبهشت ۱۴۰۱ مربوط به خدمت "خرید کالا و خدمات" بوده است و خدمت "مانده‌گیری" نیز به دلیل عدم اثر مالی بر مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت، سهم مبلغی صفر را دارا بوده است.

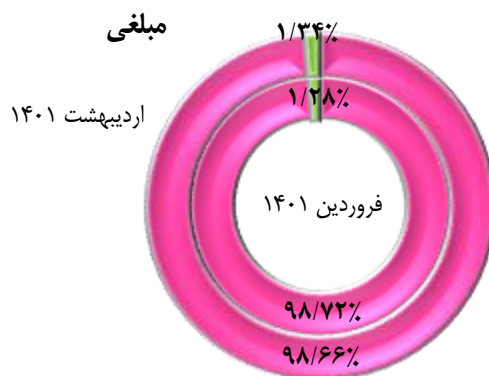

شکل ۲-۵ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - اردیبهشت ۱۴۰۱

برای بررسی تغییرات تعدادی و مبلغی در انواع خدمات به صورت ماهانه، شکل ۲-۶ ترسیم شده است. دو شکل دایره‌ای سهم هر یک از خدمات از کل و شکل‌های میله‌ای اختلاف سهم خدمات در این دوره یک ماهه را نشان می‌دهد.

- مانده گیری
- پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه
- خرید کالا و خدمات

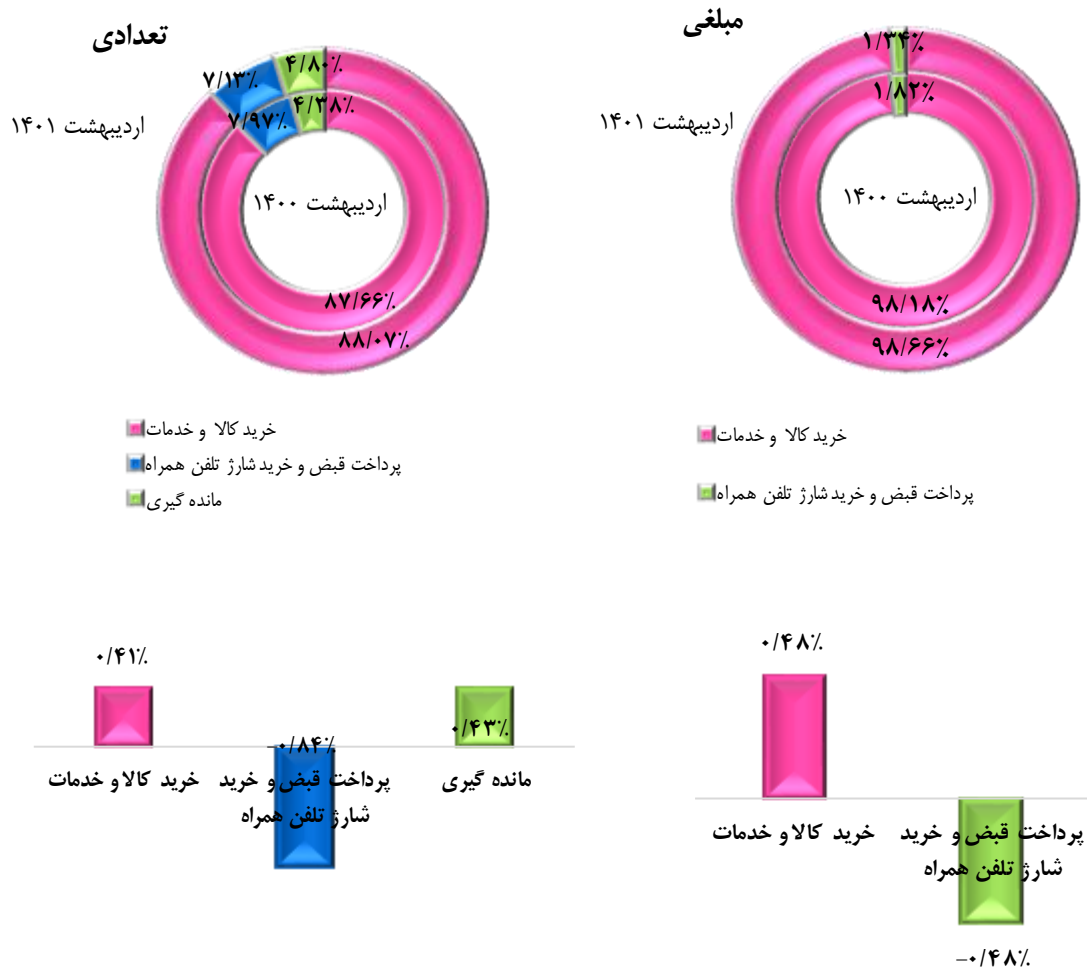
- خرید کالا و خدمات
- پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه

شکل ۲-۶ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی انواع خدمات - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱

در شکل ۲-۶ ملاحظه می‌شود که نسبت به ماه گذشته، سهم تعدادی خدمات "مانده گیری" و "پرداخت قبض و خرید شارژ" از کل تراکنش‌ها با افزایش همراه بوده‌اند، همچنین خدمت "خرید کالا و خدمات" با کاهش مواجه بوده‌اند. سهم تعدادی تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" نسبت به ماه گذشته کاهش ۰/۲۵- درصدی، "پرداخت قبض و خرید شارژ" افزایش ۰/۱۱ درصدی و سهم تعدادی تراکنش‌های "مانده گیری" با افزایش ۰/۱۴ درصدی مواجه بوده است. سهم مبلغی تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" نیز در اردیبهشت ماه با کاهش ۰/۰۶- درصدی همراه بوده است که میزان کاهش یافته به سهم مبلغی تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" اضافه شده است.

در شکل ۲-۷ این موضوع در مقایسه با ماه مشابه سال گذشته یعنی اردیبهشت ۱۴۰۰ بررسی شده است.

شکل ۲-۷ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات - اردیبهشت ۱۴۰۰ و اردیبهشت ۱۴۰۱

بر اساس شکل ۲-۷ ملاحظه می شود همزمان با رشد ۰/۴۱ درصدی سهم تعداد تراکنش های "خرید کالا و خدمات" در اردیبهشت ۱۴۰۱ نسبت به اردیبهشت ۱۴۰۰، سهم مبلغی آن به میزان ۰/۴۸ درصد افزایش داشته است. تعداد تراکنش های "پرداخت قبض و خرید شارژ" در قیاس نقطه به نقطه با کاهش ۰/۸۴ درصدی همراه بوده است. همچنین تعداد تراکنش های مانده گیری نیز افزایش ۰/۴۳ درصدی را تجربه نموده است.

۲-۲- نفوذ منطقه‌ای

شاخص نفوذ منطقه‌ای بیانگر سرانه ابزارهای پذیرش و تعداد تراکنش‌های هر ابزار در کل کشور و در هر استان است. این شاخص معیاری برای سنجش فراگیر شدن خدمات پرداخت الکترونیک کارتی در مناطق مختلف کشور است.

۲-۲-۱- ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی

آمار تعداد کل هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی شبکه شاپرک و سرانه آن به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال^{۱۱} مصرف‌کننده خدمات کارت در کل کشور (ضریب نفوذ ابزار پذیرش) در جدول ۲-۱۰ ارائه شده است.

همانطور که ملاحظه می‌شود ضریب نفوذ مجموع ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در اردیبهشت ۱۳۹۵/۳۶، ۱,۴۸۲/۳۶ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور بوده است. بیشترین میزان نفوذ این ابزارها متعلق به کارتخوان فروشنده‌ای با تعداد ۱,۳۹۳/۹۵ به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور می‌باشد و کمترین آن به ابزار پذیرش موبایلی اختصاص دارد که به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر صرفاً ۲۵/۳۰ ابزار پذیرش موبایلی در کشور وجود دارد. به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال کشور نیز ۶۳/۱۱ ابزار پذیرش اینترنتی نیز در کشور وجود دارد. شایان توجه است که بر خلاف کارتخوان فروشنده‌ای، امکان دسترسی از نقاط مختلف کشور به ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام پرداخت‌ها میسر بوده است. این در حالی است که ماهیت پرداخت وجوه با استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی به نسبت ابزار پذیرش کارتخوان فروشنده‌ای که نیازمند حضور فیزیکی کارت در محل می‌باشد، متفاوت است.

^{۱۱} آمار جمعیت افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، از بخش نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵ از شبکه ملی آمار استخراج شده است.

جدول ۲-۱۰ ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال - اردیبهشت ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	تعداد ابزار	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	ضریب نفوذ هر ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر
ابزار پذیرش اینترنتی	۳۹۰,۱۴۹	۶۱,۸۲۱,۸۵۴	۶۳/۱۱
ابزار پذیرش موبایلی	۱۵۶,۳۸۴		۲۵/۳۰
کارتخوان فروشگاه	۸,۶۱۷,۶۷۰		۱,۳۹۳/۹۵
کل ابزارها	۹,۱۶۴,۲۰۳		۱,۴۸۲/۳۶

در اردیبهشت ۱۴۰۱ بیش از ۱,۴۸۲ ابزار شاپرکی به ازای هر ۱۰ هزار نفر جمعیت بالای ۱۸ سال کشور وجود دارد که از این تعداد ۱,۳۹۴ ابزار کارتخوان فروشگاه می باشد. همچنین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز به ازای هر ۱۰ هزار نفر بالای ۱۸ سال در کشور به ترتیب ۶۳ و ۲۵ ابزار می باشد.

۲-۲-۲- سرانه تراکنش های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور

آمار تعداد تراکنش های هر یک از ابزارهای پذیرش و نیز سرانه تراکنش های هر یک از این ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال را در اردیبهشت ماه سال جاری در جدول ۲-۱۱ ارائه گردیده است.

جدول ۲-۱۱ سرانه تعداد تراکنش های هریک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور - اردیبهشت ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش ها	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	سرانه تراکنش های هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۱۷۳,۳۲۱,۰۴۱	۶۱,۸۲۱,۸۵۴	۲/۸۰
ابزار پذیرش موبایلی	۱۱۲,۰۱۹,۳۶۶		۱/۸۱
کارتخوان فروشگاه	۳,۲۶۲,۵۷۰,۸۳۳		۵۲/۷۷
کل ابزارها	۳,۵۴۷,۹۱۱,۲۴۰		۵۷/۳۹

همانطور که در جدول ۲-۱۱ ملاحظه می شود به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال، در اردیبهشت ماه سال جاری عدد تراکنش پرداخت الکترونیکی صورت گرفته است و بیشترین سرانه تعداد تراکنش متعلق به کارتخوان فروشگاه با ۵۲/۷۷ تراکنش برای هر فرد بالای ۱۸ سال بوده است.

۲-۲-۳- تعداد و تعداد سرانه کارتخوان فروشگاههای فعال سیستمی در

هر استان

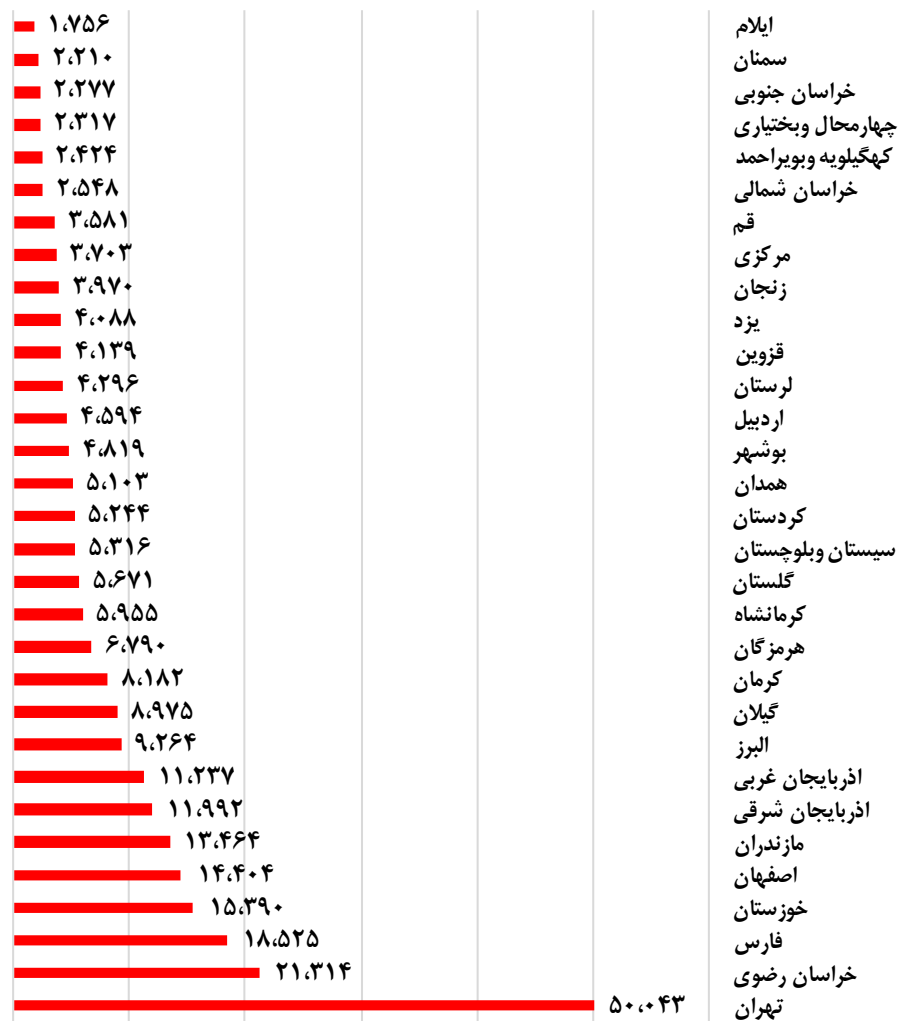
در این بخش به منظور بررسی نحوه توزیع و میزان نفوذ ابزارهای پذیرش، تعداد و سرانه هر یک از ابزارهای فعال سیستمی در استانهای مختلف مورد بررسی قرار می‌گیرد. شایان توجه است که برخلاف کارتخوان فروشگاههای، خدمات ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارها فراهم است. بنابراین سرانه ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای هر استان معنای دقیقی نداشته و صرفاً تعداد توزیع شده این دو ابزار پذیرش در بخش بعدی مورد توجه قرار می‌گیرد. اطلاعات مربوط به تعداد توزیع شده کارتخوان فروشگاههای فعال سیستمی در ۵ استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاههای فعال و تغییرات آن در اردیبهشت ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته در جدول ۱۲-۲ ارائه شده است.

جدول ۱۲-۲ پنج استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاههای فعال سیستمی - فروردین ۱۴۰۱ و اردیبهشت ۱۴۰۱

نام استان	فروردین ۱۴۰۱	اردیبهشت ۱۴۰۱	میزان تغییرات	درصد تغییرات
تهران	۱,۵۲۰,۳۵۷	۱,۵۷۰,۴۰۰	۵۰,۰۴۳	۳/۲۹٪
خراسان رضوی	۶۳۶,۱۶۸	۶۵۷,۴۸۲	۲۱,۳۱۴	۳/۳۵٪
اصفهان	۵۵۴,۴۵۶	۵۶۸,۸۶۰	۱۴,۴۰۴	۲/۶۰٪
فارس	۵۳۷,۵۴۵	۵۵۶,۰۷۰	۱۸,۵۲۵	۳/۴۵٪
خوزستان	۴۴۹,۶۳۴	۴۶۵,۰۲۴	۱۵,۳۹۰	۳/۴۳٪

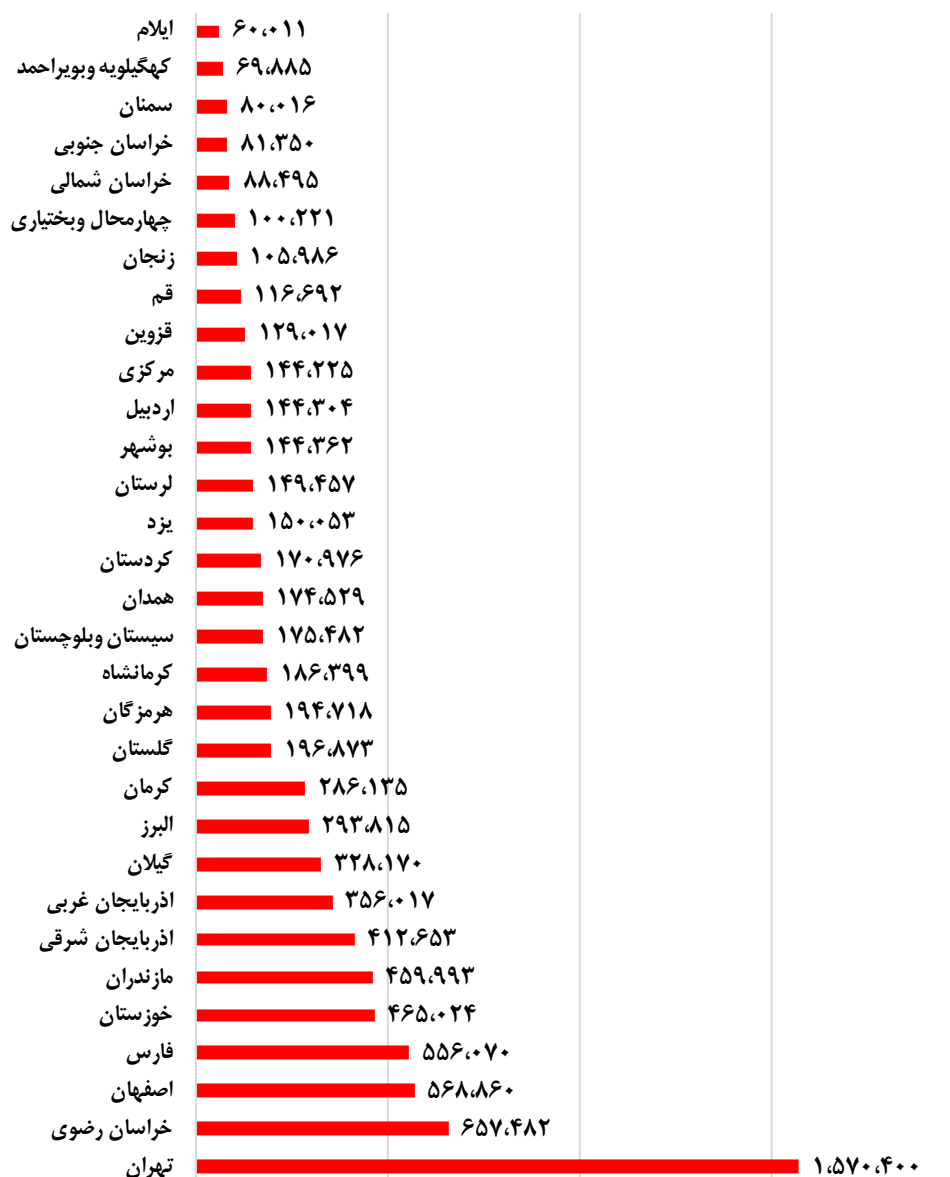
همانگونه که در جدول ۱۲-۲ مشاهده می‌گردد، استانهای تهران، خراسان رضوی، اصفهان، فارس و خوزستان به ترتیب دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاههای فعال در اردیبهشت ۱۴۰۱ بوده‌اند.

بر اساس اطلاعات جدول ۱۲-۲، شکل ۲-۸ تغییرات تعداد کارتخوان فروشگاههای فعال سیستمی در هر یک از استانها را در اردیبهشت ۱۴۰۱ نسبت به فروردین ماه نشان می‌دهد.

شکل ۲-۸ تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - اردیبهشت نسبت به فروردین ۱۴۰۱

در اردیبهشت ۱۴۰۱ بیشترین افزایش در تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال با ۵۰,۰۴۳ افزایش متعلق به استان تهران می‌باشد. شکل ۲-۹ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور را نشان می‌دهد و مبین آن است که همچنان بیشترین تعداد این ابزار با اختلاف زیادی نسبت به سایر استان‌ها، در استان تهران توزیع شده است.

شکل ۲-۹ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - اردیبهشت ۱۴۰۱

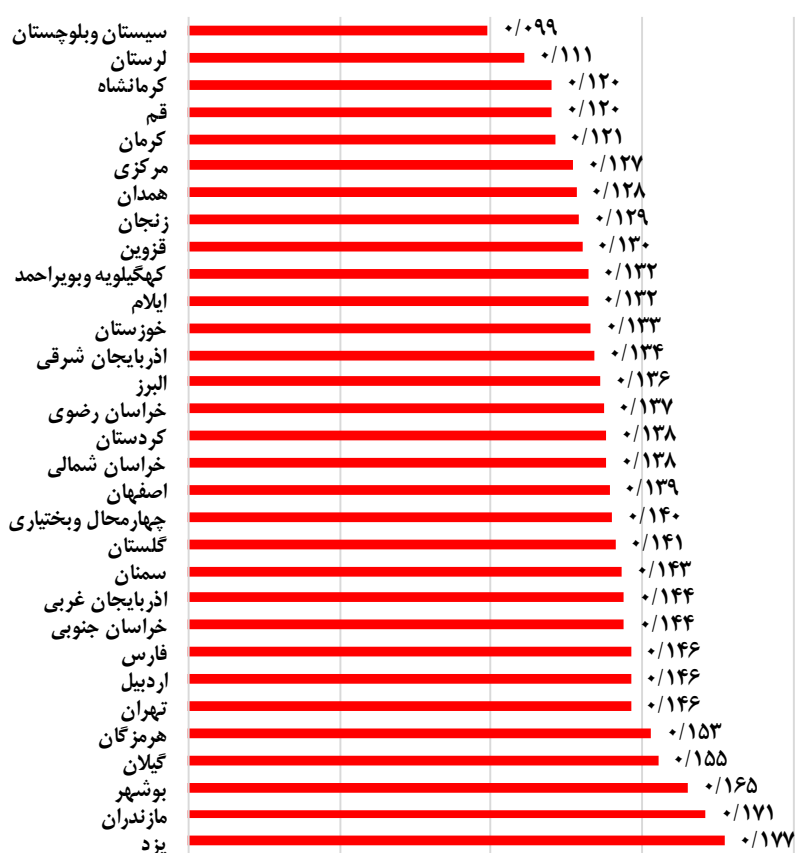
در ادامه توزیع کارتخوان فروشگاهی به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال که متقاضی استفاده از خدمات پرداخت الکترونیک هستند، در هر استان مورد بررسی قرار گرفته است. اطلاعات مربوط به تعداد سرانه این ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر یک از استان‌های کشور، در جدول ۲-۱۳ ارائه شده است.

جدول ۲-۱۳ سرانه استانی کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال -فروردین ۱۴۰۱ و اردیبهشت ۱۴۰۱

تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی			
استان	فروردین ۱۴۰۱	اردیبهشت ۱۴۰۱	درصد تغییرات
یزد	۰/۱۷۲	۰/۱۷۷	۲/۸۰٪
مازندران	۰/۱۶۶	۰/۱۷۱	۳/۰۲٪
بوشهر	۰/۱۶۰	۰/۱۶۵	۳/۴۵٪
تهران	۰/۱۴۲	۰/۱۴۶	۳/۲۹٪
هرمزگان	۰/۱۴۷	۰/۱۵۳	۳/۶۱٪
گیلان	۰/۱۵۱	۰/۱۵۵	۲/۸۱٪
فارس	۰/۱۴۱	۰/۱۴۶	۳/۴۵٪
اردبیل	۰/۱۴۱	۰/۱۴۶	۳/۲۹٪
سمنان	۰/۱۳۹	۰/۱۴۳	۲/۸۴٪
اصفهان	۰/۱۳۶	۰/۱۳۹	۲/۶۰٪
البرز	۰/۱۳۱	۰/۱۳۶	۳/۲۶٪
آذربایجان غربی	۰/۱۳۹	۰/۱۴۴	۳/۲۶٪
چهارمحال و بختیاری	۰/۱۳۷	۰/۱۴۰	۲/۳۷٪
خراسان جنوبی	۰/۱۴۰	۰/۱۴۴	۲/۸۸٪
گلستان	۰/۱۳۷	۰/۱۴۱	۲/۹۷٪
خراسان رضوی	۰/۱۳۳	۰/۱۳۷	۳/۳۵٪
خوزستان	۰/۱۲۹	۰/۱۳۳	۳/۴۲٪
آذربایجان شرقی	۰/۱۳۱	۰/۱۳۴	۲/۹۹٪
خراسان شمالی	۰/۱۳۴	۰/۱۳۸	۲/۹۶٪
ایلام	۰/۱۲۹	۰/۱۳۲	۳/۰۱٪
قزوین	۰/۱۲۶	۰/۱۳۰	۳/۳۱٪
کردستان	۰/۱۳۴	۰/۱۳۸	۳/۱۶٪
کهگیلویه و بویراحمد	۰/۱۲۸	۰/۱۳۲	۳/۵۹٪
همدان	۰/۱۲۴	۰/۱۲۸	۳/۰۱٪
مرکزی	۰/۱۲۴	۰/۱۲۷	۲/۶۴٪
زنجان	۰/۱۲۵	۰/۱۲۹	۳/۸۹٪
قم	۰/۱۱۶	۰/۱۲۰	۳/۱۷٪
کرمانشاه	۰/۱۱۶	۰/۱۲۰	۳/۳۰٪
کرمان	۰/۱۱۸	۰/۱۲۱	۲/۹۴٪

تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی			
استان	فروردین ۱۴۰۱	اردیبهشت ۱۴۰۱	درصد تغییرات
لرستان	۰/۱۰۷	۰/۱۱۱	۲/۹۶٪
سیستان و بلوچستان	۰/۰۹۶	۰/۰۹۹	۳/۱۲٪

در شکل ۱۰-۲ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان قابل ملاحظه می‌باشد.

شکل ۱۰-۲ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال - اردیبهشت ۱۴۰۱

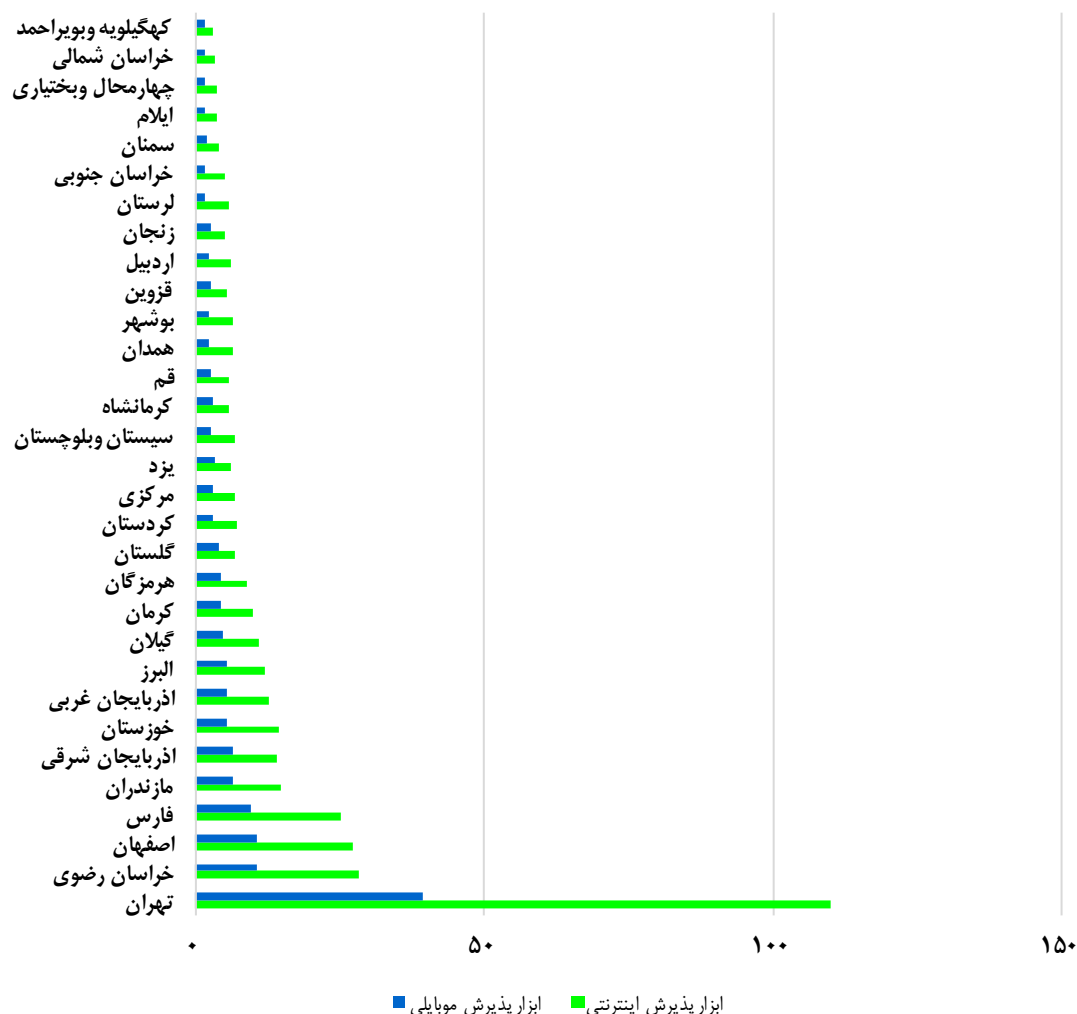
همانگونه که مشاهده می‌گردد، بیشترین تعداد سرانه کارتخوان فروشگاهی به ترتیب به استان‌های یزد، مازندران و بوشهر و کمترین آن به ترتیب به استان‌های سیستان و بلوچستان، لرستان و کرمانشاه تعلق گرفته است. لازم به ذکر است که به منظور انجام محاسبات سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی هر استان از جمعیت بالای ۱۸ سال کشور بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ استفاده شده است. بر همین اساس در اردیبهشت ۱۴۰۱،

تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاه‌های در کل کشور ۰/۱۳۹۴ عدد به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال (۱,۳۹۴ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال) بوده است.

۲-۲-۴- تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی

همانطور که قبلاً ذکر شد، امکان استفاده از ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام عملیات پرداخت الکترونیکی (بر خلاف کارتخوان فروشگاه‌های) به دلیل اینکه نیاز به حضور فیزیکی ابزار کارت ندارد، لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارهای پذیرش میسر می‌باشد. لذا محاسبه تعداد سرانه این ابزارها برای بررسی، معنای دقیقی نداشته و تنها تعداد این ابزارها در استان‌های کشور بررسی می‌شود. شایان ذکر است که این اطلاعات بر مبنای آدرس و استان ثبت شده در اطلاعات پذیرندگان ابزار پذیرش موبایلی و ابزار پذیرش اینترنتی محاسبه شده است.

تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی به تفکیک استان‌های محل استقرار پذیرندگان ثبت شده در سویچ شاپرک، در شکل ۲-۱۱ ترسیم شده است.

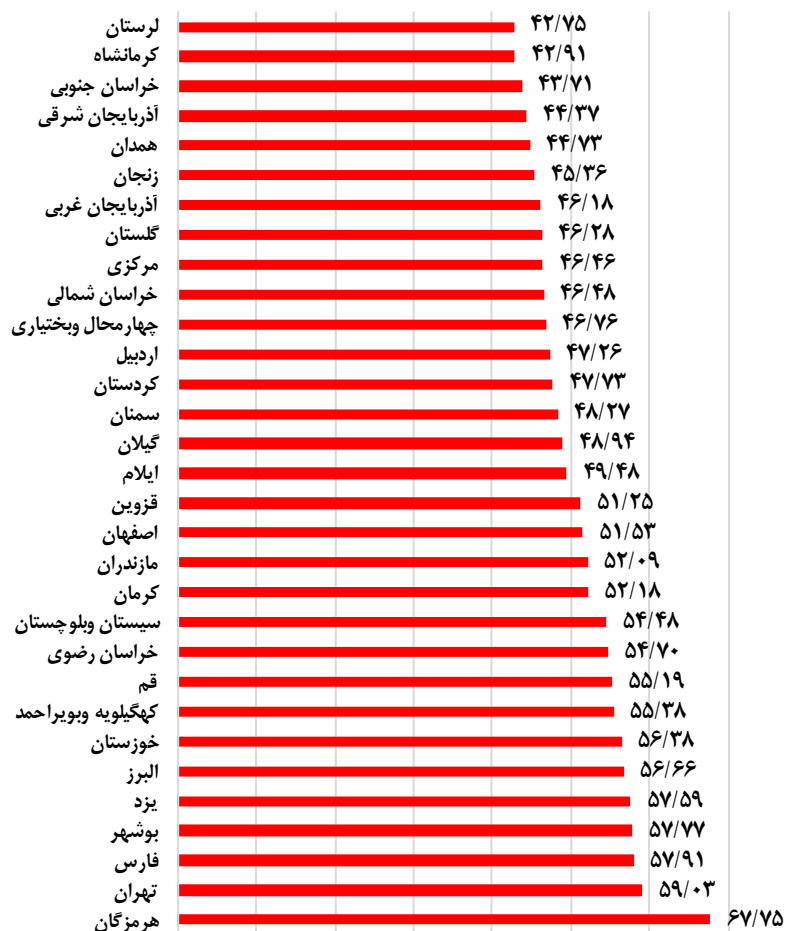
شکل ۲-۱۱ تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در استان‌های کشور - اردیبهشت ۱۴۰۱

شکل ۲-۱۱ مبین آن است بیشترین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی به ترتیب در اختیار استان‌های تهران، خراسان رضوی و اصفهان می‌باشد.

۲-۲-۵- تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های در استان‌های کشور

استفاده از ابزارهای پذیرشی که در انجام عملیات پرداخت الکترونیکی نیازی به ارائه فیزیک کارت بانکی ندارد (یعنی ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی) بر خلاف کارتخوان فروشگاه‌های لزوماً به منطقه و یا استان خاصی

تعلق نداشته و انجام تراکنش به وسیله این ابزارها (که هر یک از پذیرندگان آن به یک استان خاص تعلق دارند) از نقاط مختلف کشور امکان پذیر است. به همین دلیل شکل زیر به منظور نمایش تعداد سرانه تراکنش‌ها صرفاً برای ابزار کارتخوان فروشگاهی (که موقعیت محلی برای آن معنی دار بوده) در استان‌های مختلف برای اردیبهشت ۱۴۰۱ ترسیم شده است.

شکل ۲-۱۲ تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان - اردیبهشت ۱۴۰۱

همانطور که در شکل ۲-۱۲ ملاحظه می‌شود استان‌های هرمزگان، تهران و فارس در سه جایگاه برتر تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، قرار گرفته‌اند و لرستان، کرمانشاه و خراسان جنوبی کمترین تعداد تراکنش‌های این ابزار را در اردیبهشت ۱۴۰۱ داشته‌اند.

۳-۲- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها

در این قسمت به بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها پرداخته می‌شود. بدین منظور ابتدا دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزار پذیرش به تفکیک ارائه شده و سپس نسبت دهکی برای کل ابزارهای پذیرش و نیز دهک‌های قیمتی به تفکیک هر خدمت و به طور هم‌زمان به تفکیک نوع ابزار ارائه می‌شود.

۲-۳-۱- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه

در این بخش از گزارش شکل دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزارهای پذیرش یعنی "کارتخوان فروشگاه"، "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار پذیرش اینترنتی" در اردیبهشت ۱۴۰۱ ترسیم شده و مورد بررسی قرار می‌گیرد. بر اساس شکل ۲-۱۳ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه ترسیم شده است. این بازه‌ها با توجه به نحوه محاسبه کارمزد بانک پذیرنده تقسیم‌بندی شده‌اند، چراکه سهم کارمزدی بانک پذیرنده به ازای تراکنش‌های با مبالغ:

- زیر ۵۰,۰۰۰ ریال
- بین ۵۰,۰۰۱ ریال تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال
- بالای ۲۵۰,۰۰۰ ریال

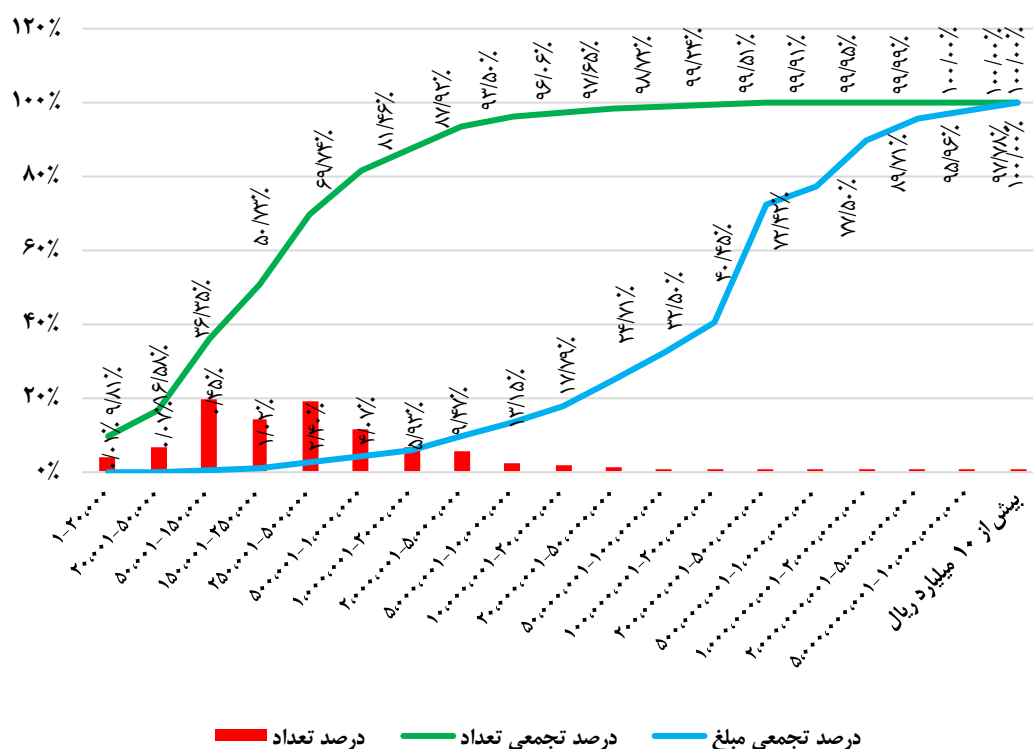
محاسبه می‌گردد.

سهم تراکنش‌های مانده‌گیری از کل تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه ۴/۹۳ درصد می‌باشد. همانگونه که از اطلاعات موجود در شکل ۲-۱۳ مشخص است در اردیبهشت ۱۴۰۱:

- بیشترین تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه دارای مبلغی بین ۵۰,۰۰۱ تا ۱۵۰,۰۰۰ ریال بوده است.
- ۱۰/۳۶ درصد تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه، مبلغ زیر ۵۰,۰۰۰ ریال را داشته‌اند.

-
- درصد تعداد درصد تجمعی تعداد درصد تجمعی مبلغ

شکل ۲-۱۴ ترسیم کننده دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی است. سهم تراکنش‌های مانده‌گیری از کل تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی ۶ درصد می‌باشد.

شکل ۲-۱۴ دامنه مبلغی تراکنش‌های ایزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) - اردیبهشت ۱۴۰۱

دامنه مبلغی تراکنش‌های انجام شده توسط ابزار پذیرش اینترنتی، مبین آن است بیشترین تعداد تراکنش‌ها در بازه ۵۰,۰۰۱ تا ۱۵۰,۰۰۰ ریال قرار گرفته‌اند و این بازه ۱۹/۷۷ درصد از کل تراکنش‌ها را در بر می‌گیرد. در این ابزار پذیرش حدود ۴۴/۷۳ درصد کل تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۲۵۰,۰۰۰ هزار ریال هستند.

شکل ۲-۱۵ نیز دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی را نمایش می‌دهد.

نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها - ۲-۳-۲

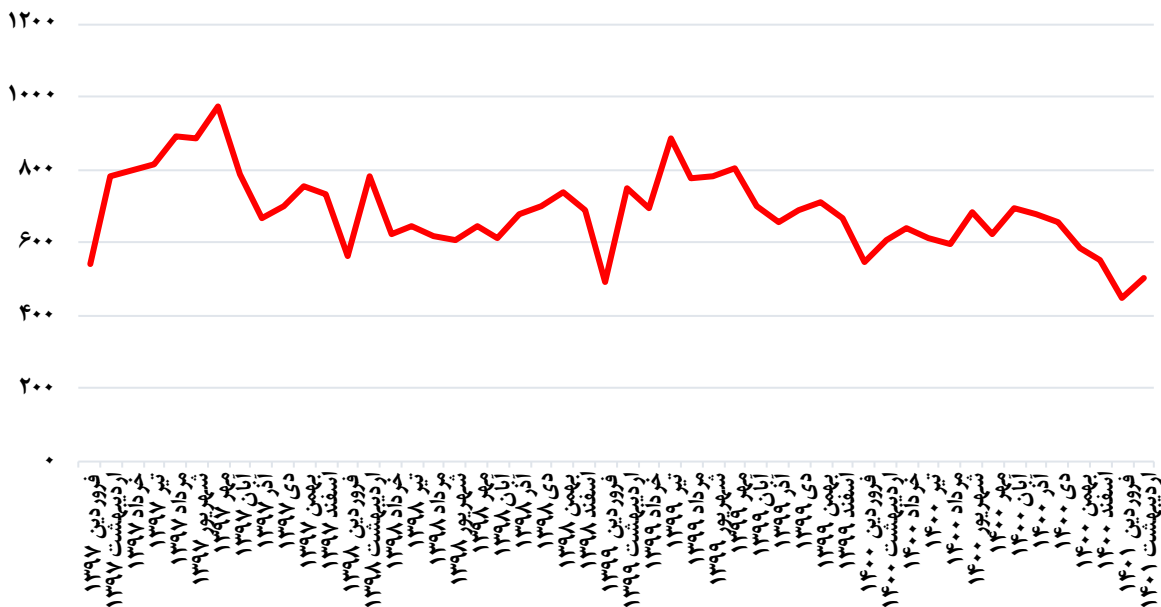
در این بخش شاخص نسبت دهکی ۱۲ به منظور اندازه‌گیری متوسط مبلغ تراکنش‌های دهک‌های تراکنشی شاپرک محاسبه می‌گردد. محاسبه این نسبت برای مبلغ تراکنش‌ها، بیانگر توزیع نابرابر مبلغی تراکنش‌های پرداخت الکترونیک کارتی می‌باشد که روند غیر متمرکز آن بیانگر تغییر ارزش تراکنش‌های این شبکه همراه با تغییرات اقتصادی جامعه می‌باشد. جدول ۲-۱۲ شاخص نسبت دهکی مبلغ تراکنش‌های شبکه شاپرک را در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ در مقایسه با ماه گذشته و نیز ماه مشابه سال ۱۳۹۹ ارائه نموده است.

جدول ۲-۱۴ مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی

مقایسه ماهانه			مقایسه نقطه به نقطه			محاسبه نسبت دهکی
فروردین ۱۴۰۱	اردیبهشت ۱۴۰۱	درصد تغییرات	اردیبهشت ۱۴۰۰	اردیبهشت ۱۴۰۱	درصد تغییرات	
۱۴,۲۵۶,۳۴۳	۱۶,۰۴۳,۲۲۲	۱۲/۵۳٪	۱۳,۹۲۷,۶۶۹	۱۶,۰۴۳,۲۲۲	۱۵/۱۹٪	میانگین مبالغ تراکنش دهک دهم (ریال)
۳۱,۸۲۴	۳۱,۸۳۳	۰/۰۳٪	۲۲,۸۹۱	۳۱,۸۳۳	۳۹/۰۷٪	میانگین مبالغ تراکنش دهک اول (ریال)
۴۴۷/۹۸	۵۰۳/۹۸	۱۲/۵۰٪	۶۰۸/۴۴	۵۰۳/۹۸	-۱۷/۱۷٪	نسبت دهکی

ملاحظه می‌شود که نسبت دهکی در مقایسه نقطه به نقطه رشد ۱۷/۱۷- درصدی و در قیاس ماهانه نیز رشد ۱۲/۵۰ درصدی داشته است. در قیاس ماهانه، متوسط مبلغی تراکنش‌های دهک دهم رشد ۱۲/۵۳ درصدی و متوسط مبلغی دهک اول نیز رشد ۰/۰۳ درصدی را تجربه نموده است که در نهایت منجر به رشد ۱۲/۵۰ درصدی نسبت متوسط قیمت دهک دهم به دهک اول در قیاس ماهانه شده است.

^{۱۲} تراکنش‌های دوره مورد بررسی بر اساس مبلغ مرتب شده، به ۱۰ دهک با تعداد تراکنش مساوی تقسیم و مورد بررسی قرار گرفته است.

شکل ۲-۱۶ روند نسبت متوسط مبالغ دهک دهم به دهک اول قیمتی

با توجه به شکل ۲-۱۶، نسبت دهکی در اردیبهشت ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته روند افزایشی داشته است، به طوری که نسبت دهکی در اردیبهشت ۱۴۰۱ نسبت به فروردین رشد ۵۶ واحدی را تجربه نموده است.

۲-۳-۳- بررسی دهک‌های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش

در این بخش به منظور بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها، دهک‌های قیمتی هر دو خدمت "خرید کالا و خدمات" و "پرداخت قبض و خرید شارژ" به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش ارائه شده است.

جدول ۲-۱۵ اطلاعات مربوط به متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت "خرید کالا و خدمات" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

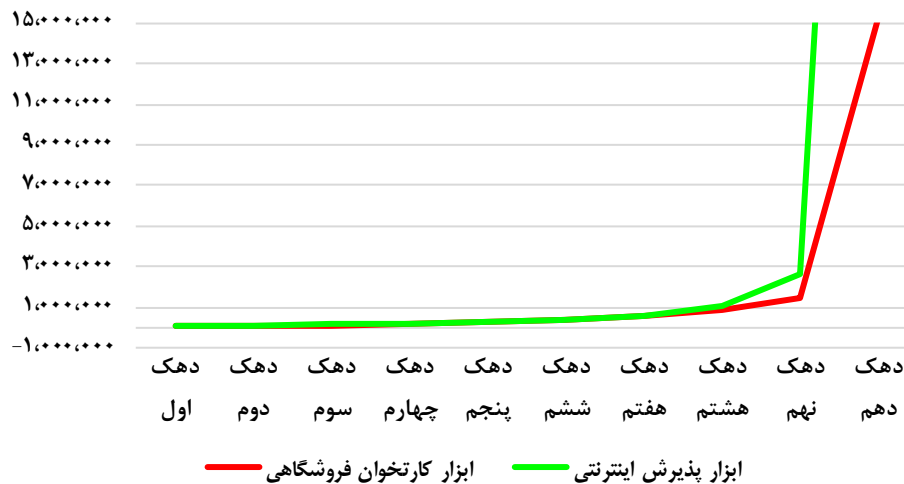
جدول ۱۵-۲ متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)		دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار کارتخوان فروشگاهی	
۳۷,۱۴۹/۴۴	۳۲,۹۴۳/۲۰	دهک اول
۹۳,۲۲۹/۶۰	۷۵,۸۷۱/۶۹	دهک دوم
۱۴۶,۱۷۵/۲۳	۱۲۰,۸۴۰/۹۰	دهک سوم
۲۰۸,۱۶۷/۲۷	۱۸۰,۴۸۶/۸۴	دهک چهارم
۲۹۳,۲۷۸/۳۳	۲۵۹,۸۸۱/۱۹	دهک پنجم
۴۰۹,۹۰۸/۹۸	۳۶۶,۱۷۸/۷۷	دهک ششم
۵۸۷,۱۴۱/۶۱	۵۳۰,۱۰۹/۰۴	دهک هفتم
۱,۰۴۱,۷۲۸/۲۸	۸۲۳,۲۰۴/۷۶	دهک هشتم
۲,۵۹۶,۵۹۱/۴۴	۱,۴۹۳,۹۴۰/۶۲	دهک نهم
۶۶,۳۵۶,۰۷۷/۴۲	۱۵,۱۹۹,۴۸۹/۹۰	دهک دهم

* ارائه خدمت خرید کالا و خدمات از طریق ابزار پذیرش موبایلی ممنوع و متوقف شده است.

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می شود که متوسط مبلغ تراکنش های خرید کالا و خدمات در دهک آخر قیمتی در ابزار پذیرش اینترنتی بالاتر از ابزار کارتخوان فروشگاهی است، این امر مؤید این موضوع است که ابزار پذیرش اینترنتی ابزار مطلوب انجام تراکنش های خرید در دهک دهم می باشد. در خدمت خرید کالا و خدمات اعداد جدول مبین آن است که به طور متوسط ۸۰ درصد تراکنش ها (۸ دهک) در ابزارهای کارتخوان فروشگاهی و اینترنتی مربوط به خرید کالا و خدمات با مبلغ کمتر از ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریالی بوده است.

اطلاعات جدول ۱۵-۲ در شکل ۱۷-۲ برای مقایسه بهتر ترسیم شده است.

شکل ۲-۱۷ متوسط دهک‌های قیمتی در خدمات خرید کالا و خدمات - اردیبهشت ۱۴۰۱

در شکل ۲-۱۷ به علت نمایش بهتر، متوسط مبلغ دهک دهم به ۱۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. در این ماه متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های خرید کالا و خدمات توسط ابزار پذیرش اینترنتی ۶۶,۳۵۶,۰۷۷/۴۲ ریال بوده است.

جدول ۲-۱۶ اطلاعات مربوط به متوسط مبلغ هر دهک قیمتی خدمت "پرداخت قبض و خرید شارژ" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

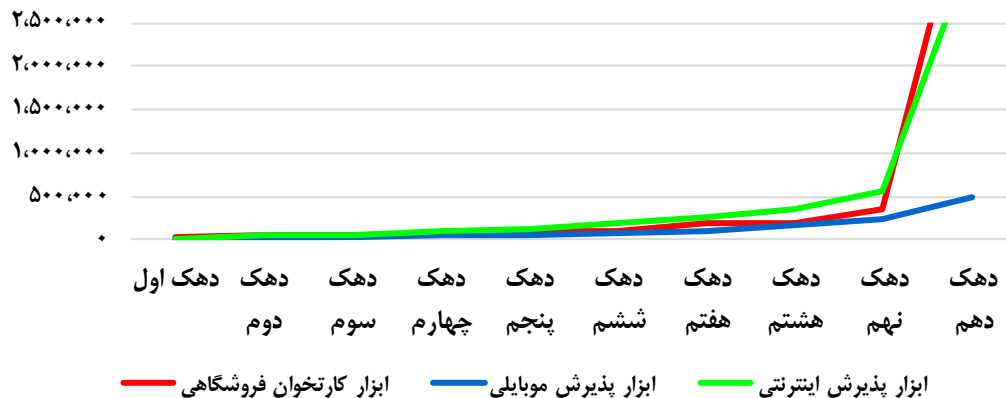
جدول ۲-۱۶ متوسط مبلغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش

متوسط مبلغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)			دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار کارتخوان فروشنده	
۱۷,۸۱۲/۹۰	۱۱,۰۶۷/۰۰	۲۱,۲۶۷/۳۰	دهک اول
۴۵,۵۱۵/۳۱	۲۰,۰۰۰/۰۰	۴۹,۹۱۴/۶۲	دهک دوم
۵۶,۴۹۶/۴۱	۲۱,۷۷۴/۹۶	۵۰,۰۰۰/۰۰	دهک سوم
۹۹,۰۱۱/۹۳	۴۹,۲۱۹/۸۴	۸۵,۲۵۲/۹۶	دهک چهارم
۱۲۲,۱۹۰/۴۲	۵۱,۹۵۸/۱۹	۱۰۰,۰۰۰/۰۰	دهک پنجم
۱۹۷,۵۹۶/۶۲	۷۴,۴۵۷/۰۴	۱۰۲,۱۵۲/۲۷	دهک ششم
۲۵۰,۹۱۹/۵۹	۱۰۴,۰۶۰/۶۱	۱۹۰,۴۱۷/۷۷	دهک هفتم
۳۴۷,۵۲۳/۶۶	۱۷۶,۰۷۷/۴۲	۲۰۰,۰۰۰/۰۰	دهک هشتم

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)			دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار کارتخوان فروشگاهی	
۵۶۱,۸۰۲/۵۸	۲۴۷,۵۳۴/۰۷	۳۴۷,۲۴۹/۷۲	دهک نهم
۳,۳۳۸,۶۹۰/۷۹	۴۸۴,۴۲۸/۸۰	۴,۳۶۰,۲۰۵/۵۳	دهک دهم

با توجه به اطلاعات جدول ۲-۱۶ به نظر می‌رسد که از ابزار کارتخوان فروشگاهی و نیز ابزار پذیرش موبایلی به طور عمده برای خرید کارت‌های شارژ تلفن همراه اعتباری نیز استفاده می‌شود. به طوری که بیشترین تعداد تراکنش از نوع خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه صورت گرفته توسط کارتخوان فروشگاهی، خرید کارت شارژ ۵۰,۰۰۰ و ۱۰۰,۰۰۰ و ۲۰۰,۰۰۰ ریالی بوده است که به طور متوسط ۳۰ درصد تراکنش‌های این ابزار (سه دهک قیمتی) را در بر می‌گیرد. این در حالی است که به طور متوسط ۲۰ درصد تراکنش‌های این خدمت (دو دهک قیمتی) در ابزار پذیرش موبایلی با مبلغ ۲۰,۰۰۰ و ۵۰,۰۰۰ ریالی انجام شده است. به عبارتی این طور به نظر می‌رسد که به طور متوسط به ترتیب حداقل ۳۰ و ۲۰ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی و ابزار پذیرش موبایلی مربوط به خرید کارت شارژ تلفن همراه اعتباری بوده است. مقایسه متوسط مبالغ هر دهک مبین آن است که در دهک‌های پایانی اختلاف متوسط مبالغ ابزار پذیرش اینترنتی با دو ابزار دیگر در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه قابل ملاحظه است. از جمله علل بیشتر بودن متوسط مبلغ دهک‌های مختلف در ابزار پذیرش اینترنتی، استفاده اکثر نهادهای متولی دریافت مالیات و عوارض از درگاه‌های اینترنتی می‌باشد.

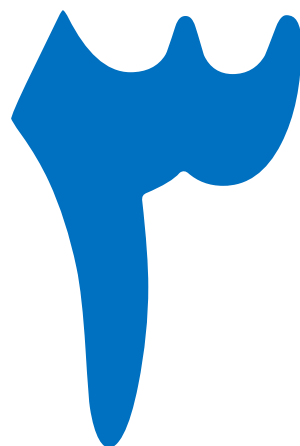
شکل ۲-۱۸ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه را به تفکیک ابزارهای پذیرش نشان می‌دهد.

شکل ۲-۱۸ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه - اردیبهشت ۱۴۰۱

در شکل ۲-۱۸ به علت نمایش بهتر، دهک دهم به ۲,۵۰۰,۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. متوسط مبلغ دهک دهم خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ در ابزار پذیرش اینترنتی حدود ۳,۳۳۸,۶۹۰/۷۹ ریال و متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های این خدمت در ابزار کارتخوان فروشگاهی در حدود ۴,۳۶۰,۲۰۵/۵۳ ریال بوده است. این در حالی است که در ابزار پذیرش موبایلی متوسط مبلغ دهک دهم حدود ۴۸۴,۴۲۸/۸۰ ریال بوده است که نسبت به دو ابزار پذیرش دیگر، به طور قابل ملاحظه‌ای کمتر است.

کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی

۳- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی

ارتقای کیفیت خدمات ارائه شده اصلی ترین هدف شرکت های ارائه دهنده آن خدمات می باشد؛ چرا که ارتقای کیفیت خدمت ارائه شده افزایش مطلوبیت و رضایت مندی مصرف کننده را به دنبال خواهد داشت. شرکت شاپرک نیز در راستای وظایف نظارتی خود، به دنبال افزایش کیفیت انجام خدمات ارائه شده در شبکه و انجام صحیح پرداخت ها می باشد. کاهش خطاها و تراکش های ناتمام از یک سو و افزایش دسترس پذیری حس شده خدمات و دسترس پذیری زمانی از سوی دیگر منجر به بهبود عملکرد شاپرک می گردد در ادامه شاخص هایی برای سنجش این هدف ارائه می گردد.

۱-۳- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها

یکی از اصلی‌ترین برنامه‌های شرکت شاپرک، تلاش برای کاهش وقوع خطاهای شبکه و افزایش نسبت تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها می‌باشد. در حال حاضر در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی، خطاها در پنج گروه "خطای صادرکنندگی"^{۱۳}، "خطای پذیرندگی"^{۱۴}، "خطای شاپرکی"^{۱۵}، "خطای کاربری"^{۱۶} و "خطای کسب و کار"^{۱۷} طبقه‌بندی می‌شوند. جدول ۱-۳ اطلاعات مربوط به تعداد تراکنش‌های موفق و ناموفق (خطا) کل شبکه شاپرک را نشان می‌دهد که این بررسی حکایت از سهم ۹۲/۱۶ درصدی تراکنش‌های موفق و ۷/۸۴ درصدی خطاهای رخ داده در اردیبهشت ۱۴۰۱ دارد.

جدول ۱-۳ تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها - اردیبهشت ۱۴۰۱

نوع تراکنش	تعداد	سهم از کل تراکنش‌ها
تراکنش‌های موفق	۳,۵۴۷,۹۱۱,۲۴۰	۹۲/۱۶٪
تراکنش‌های ناموفق	۳۰۱,۷۲۹,۶۴۵	۷/۸۴٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۳,۸۴۹,۶۴۰,۸۸۵	۱۰۰/۰۰٪

۲-۳- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها

همانطور که ذکر گردید، خطاهای تراکنش‌ها انواع مختلفی دارند که اطلاعات مربوط به آمار تعدادی هر یک از انواع خطا در اردیبهشت ۱۴۰۱ و ماه گذشته در جدول ۲-۳ ارائه شده است. اطلاعات مندرج در این جدول تغییرات مربوط به هر یک از انواع تراکنش‌های موفق و ناموفق را نشان می‌دهد.

^{۱۳} علت خطا بانک صادر کننده یا شبکه شتاب می‌باشد.

^{۱۴} علت خطا سوئیچ شرکت ارائه کننده خدمات پرداخت می‌باشد.

^{۱۵} علت خطا سوئیچ شرکت شاپرک می‌باشد.

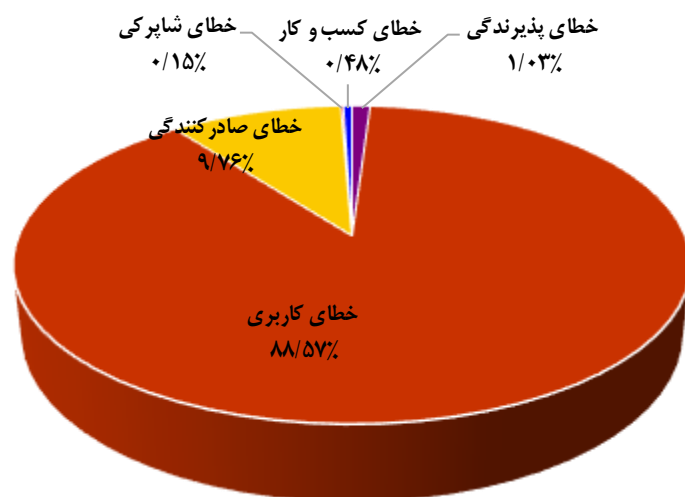
^{۱۶} علت خطا کاربران شبکه پرداخت الکترونیکی (دارندگان کارت) می‌باشد.

^{۱۷} رخداد خطا بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان می‌باشد.

جدول ۲-۳ مقایسه تعداد انواع تراکنش‌ها و خطاها - اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته

نوع تراکنش و انواع خطا	فروردین ۱۴۰۱	اردیبهشت ۱۴۰۱	درصد تغییرات
خطای پذیرندگی	۲,۸۴۶,۰۰۳	۳,۱۱۴,۳۶۴	۹/۴۳٪
خطای کاربری	۲۲۱,۹۴۶,۱۹۶	۲۶۷,۲۵۳,۹۸۴	۲۰/۴۱٪
خطای صادرکنندگی	۲۷,۵۹۳,۴۶۵	۲۹,۴۵۱,۲۲۱	۶/۷۳٪
خطای شاپرکی	۴۲۸,۸۳۳	۴۵۷,۲۶۴	۶/۶۳٪
خطای کسب و کار	۱,۴۸۴,۷۳۷	۱,۴۵۲,۸۱۲	-۲/۱۵٪
تعداد کل تراکنش‌های ناموفق	۲۵۴,۲۹۹,۲۳۴	۳۰۱,۷۲۹,۶۴۵	۱۸/۶۵٪
تعداد کل تراکنش‌های موفق	۳,۱۹۶,۸۵۴,۹۷۵	۳,۵۴۷,۹۱۱,۲۴۰	۱۰/۹۸٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۳,۴۵۱,۱۵۴,۲۰۹	۳,۸۴۹,۶۴۰,۸۸۵	۱۱/۵۵٪

میزان تغییرات تعداد تراکنش‌های خطا در تمام گروه‌های خطایی در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته در جدول ۲-۳ قابل ملاحظه می‌باشد.

شکل ۳-۱ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق - اردیبهشت ۱۴۰۱

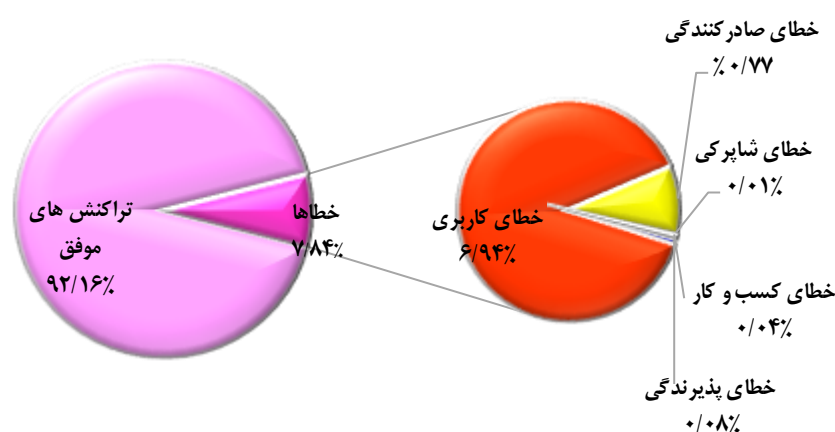
همچنین در راستای بررسی‌های انجام گرفته، اطلاعات جدول ۳-۳ حاکی از آن است که بروز خطای کاربری عمده‌ترین دلیل بروز خطاها بوده و ۸۸/۵۷ درصد از کل تراکنش‌های خطا را شامل می‌شود. این نوع خطا به

عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت (نظیر کمبود موجودی یا فراموشی رمز) می‌باشد.

جدول ۳-۳ آنالیز خطاهای رخ داده در شبکه پرداخت الکترونیک کارت - اردیبهشت ۱۴۰۱

نوع تراکنش و انواع خطا	تعداد	سهم
موفق	۳,۵۴۷,۹۱۱,۳۴۰	۹۲/۱۶٪
تراکنش‌های موفق		
خطای پذیرندگی	۳,۱۱۴,۳۶۴	۰/۰۸٪
خطای کاربری	۲۶۷,۲۵۳,۹۸۴	۶/۹۴٪
خطای صادرکنندگی	۲۹,۴۵۱,۲۲۱	۰/۷۷٪
خطای شاپرکی	۴۵۷,۲۶۴	۰/۰۱٪
خطای کسب و کار	۱,۴۵۲,۸۱۲	۰/۰۴٪
ناموفق		
تعداد کل تراکنش‌ها	۳,۸۱۴,۶۴۰,۸۸۵	۱۰۰/۰۰٪

در ادامه اطلاعات جدول ۳-۳ در شکل ۳-۲ به تصویر کشیده شده و سهم هر یک از انواع تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها در شکل آمده است.

شکل ۳-۲ سهم هر یک از انواع تراکنش‌های ناموفق و تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها - اردیبهشت ۱۴۰۱

همانگونه که در شکل ۳-۲ ملاحظه می‌شود، کمترین سهم در تراکنش‌های خطادار مربوط به خطای شاپرکی با سهم ۰/۰۱ درصدی از کل تراکنش‌ها بوده است. این نوع خطا سهم ۰/۱۵ درصدی را در بین تراکنش‌های خطادار داشته که در شکل ۳-۱ نشان داده شده است.

جهت بررسی تغییرات تراکنش‌های خطا در دو ماه متوالی بهتر است سهم انواع خطا نسبت به کل تراکنش‌های صورت گرفته در ماه مورد نظر، مورد قیاس قرار گیرد. لذا تغییر سهم تراکنش‌های خطا در اردیبهشت ۱۳۹۹ نسبت به ماه گذشته در جدول ۳-۴ ارائه شده است.

جدول ۳-۴ قیاس سهم هر یک از انواع خطا - اردیبهشت ۱۳۹۹ و ماه گذشته

نوع تراکنش و انواع خطا	سهم از کل تراکنش‌ها فروردین ۱۴۰۱	سهم از کل تراکنش‌ها اردیبهشت ۱۴۰۱	تغییر سهم
خطای پذیرندگی	۰/۰۸٪	۰/۰۸٪	-۰/۰۰۲٪
خطای کاربری	۶/۴۳٪	۶/۹۴٪	۰/۵۱۱٪
خطای صادرکنندگی	۰/۸۰٪	۰/۷۷٪	-۰/۰۰۳۵٪
خطای شاپرکی	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	-۰/۰۰۱٪
کسب و کار	۰/۰۴٪	۰/۰۴٪	-۰/۰۰۵٪
تعداد کل تراکنش‌های ناموفق	۷/۳۷٪	۷/۸۴٪	۰/۴۶۹٪
تعداد کل تراکنش‌های موفق	۹۲/۶۳٪	۹۲/۱۶٪	-۰/۴۶۹٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۱۰۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	-

اطلاعات جدول ۳-۴ مبین کاهش سهم گروه‌های خطایی پذیرندگی، کاربری و کسب و کار در مقابل افزایش سهم تراکنش‌های گروه خطایی پذیرندگی از کل تراکنش‌های اردیبهشت ۱۴۰۱ نسبت به فروردین ماه می‌باشد.

۳-۳- دسترسی‌پذیری حس شده خدمات

یکی از دلایل وجودی شرکت شاپرک و از مهم‌ترین اهداف آن، بهبود امکان دسترسی به خدمات و انجام تراکنش موفق در هر زمانی می‌باشد. برای سنجش میزان تحقق این هدف، شاخص دسترسی‌پذیری حس شده

خدمات تعریف شده که سهم تراکنش‌های موفق سیستمی کل شبکه یا تراکنش‌های موفق سیستمی سوئیچ شاپرک را از کل تراکنش‌ها محاسبه می‌کند. در ادامه اطلاعات مربوط به شاخص دسترس‌پذیری حس شده خدمات در جدول ۳-۵ ارائه شده است.

جدول ۳-۵ دسترس‌پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی

اردیبهشت ۱۴۰۱		فروردین ۱۴۰۱		اردیبهشت ۱۴۰۰		تراکنش‌های موفق
دسترس‌پذیری حس شده	تعداد تراکنش	دسترس‌پذیری حس شده	تعداد تراکنش	دسترس‌پذیری حس شده	تعداد تراکنش‌ها	
۹۹/۱۰٪	۳,۸۱۵,۱۶۵,۲۲۴	۹۹/۰۶٪	۳,۴۱۸,۸۰۱,۱۷۱	۹۹/۰۶٪	۳,۲۳۸,۳۷۳,۸۹۲	تراکنش‌های موفق سیستمی کل شبکه پرداخت ^{۱۸}
۹۹/۹۹٪	۳,۸۴۹,۱۸۳,۶۲۱	۹۹/۹۹٪	۳,۴۵۰,۷۲۵,۳۷۶	۹۹/۹۸٪	۳,۲۶۸,۵۷۳,۱۲۶	تراکنش‌های موفق سیستمی شاپرکی ^{۱۹}
-	۳,۸۴۹,۶۴۰,۸۸۵	-	۳,۴۵۱,۱۵۴,۲۰۹	-	۳,۲۶۹,۱۴۹,۲۹۰	تعداد کل تراکنش

جدول ۳-۵ مبین در دسترس بودن ۹۹/۹۹ درصدی خدمات شرکت شاپرک در اردیبهشت ۱۴۰۱ می‌باشد که نسبت به اردیبهشت ۱۴۰۰ تغییر ۰/۰۰۶ درصدی و نسبت به فروردین ۱۴۰۱ رشد ۰/۰۰۱ درصدی داشته است.

۳-۴ - آنالیز تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه

شاخص میزان تراکنش‌های ناتمام^{۲۰} رخ داده در شبکه الکترونیک پرداخت کارتی و روند آن در طول زمان، یکی از شاخص‌هایی است که بر کیفیت انجام عملیات و رضایت از شبکه پرداخت اثرگذار است. لذا می‌بایست نسبت

^{۱۸} تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش‌های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می‌شوند؛ چرا که نمایش دهنده‌ی نقصی در شبکه نیستند و به علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه‌ی سیستم رخ داده‌اند.

^{۱۹} تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش‌های خطای شاپرکی را شامل می‌شود.

^{۲۰} تراکنش دارنده‌ی کارت که موفق کاربری بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سوئیچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می‌گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است).

تعداد تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌ها روندی کاهشی داشته باشد. جدول ۳-۶ مقادیر این شاخص را ارائه نموده است.

جدول ۳-۶ درصد تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه پرداخت شاپرک - فروردین و اردیبهشت ماه ۱۴۰۱

تغییرات	فروردین ۱۴۰۱	اردیبهشت ۱۴۰۱	تراکنش‌های ناتمام
-۱۰/۷۱٪	۲۸۴,۴۳۷	۳۱۸,۵۴۵	تعداد تراکنش‌های ناتمام
۱۰/۹۸٪	۳,۵۴۷,۹۱۱,۲۴۰	۳,۱۹۶,۸۵۴,۹۷۵	تعداد کل تراکنش‌ها
-۰/۰۰۱۹٪	۰/۰۰۸٪	۰/۰۱۰٪	نسبت تعداد تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌ها

*در گزارش‌های پیشین، از عنوان "تراکنش معوق" به جای "تراکنش ناتمام" استفاده شده بود

همانطور که در جدول ۳-۶ ملاحظه می‌شود تعداد تراکنش‌های ناتمام اردیبهشت ماه نسبت به فروردین ماه با

۱۰/۷۱- درصدی همراه بوده است. همزمان با رشد ۱۰/۹۸ درصدی تعداد تراکنش‌های موفق در اردیبهشت ۱۴۰۱ نسبت به فروردین ماه، تعداد تراکنش‌های ناتمام نیز در این دوره با کاهش همراه بوده است. نسبت تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌های موفق در این ماه نسبت به ماه گذشته کاهش ۰/۰۰۱۹- درصدی را تجربه نموده است.

بررسی عملکرد کلی شرکتهای ارائه دهنده خدمات پرداخت

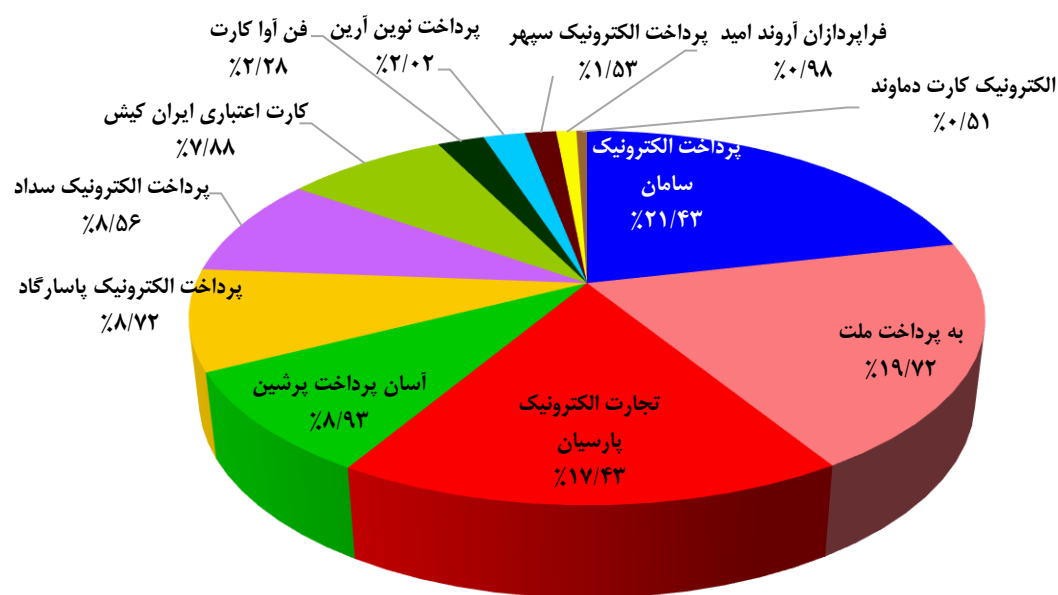
۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت

به منظور رصد وضعیت کنونی صنعت پرداخت الکترونیکی کارت کشور و ترسیم مسیر حرکت آتی بازار آن و همچنین کمک به تعیین سیاست‌های توسعه‌ی بازار و نظارت بر آن، می‌بایست شاخص‌هایی تعریف و روند تغییرات آن بررسی گردد. در این بخش از گزارش سعی گردیده است تا با مطالعه‌ی شاخص‌های عملکرد تعدادی و مبلغی شرکت‌ها در کل و همچنین به تفکیک هریک از ابزار پذیرش و نوع سرویس، تصویری کلی از وضعیت آن‌ها در صنعت پرداخت الکترونیکی کارت ترسیم شود. در پایان نیز عملکرد هریک از شرکت‌های PSP در رخداد تراکنش‌های خطا مورد بررسی قرار می‌گیرد.

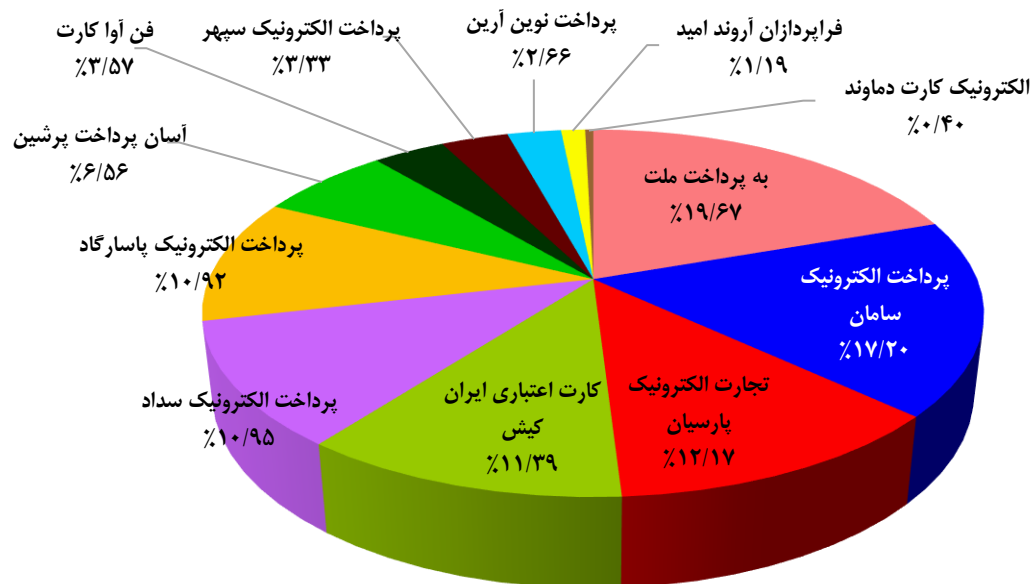
۴-۱-۱- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار

تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت

سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تراکنش‌های بازار خدمات پرداخت الکترونیک کارتی، در دو شکل ۴-۱ و شکل ۴-۲ ترسیم شده است.

شکل ۴-۱ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها - اردیبهشت ۱۴۰۱

شکل ۲-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها - اردیبهشت ۱۴۰۱

در شاخص سهم تعدادی تراکنش‌ها، شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با سهم ۲۱/۴۳ درصدی همچنان جایگاه اول را به خود اختصاص داده است. در مولفه‌ی سهم مبلغی نیز همانند گذشته شرکت "به پرداخت ملت" با اختصاص سهم ۱۹/۶۷ درصدی از مبلغ تراکنش‌ها، بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است. در این ماه اختلاف سهم مبلغی شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" - دومین شرکت بازار - با این شرکت حدود ۲ درصد است. این شاخص در مولفه تعدادی رقم معادل با ۱/۷۱ درصد گزارش می‌شود.

مقایسه دو شکل بالا با شکل‌های مشابه در گزارش فروردین ماه سال ۱۴۰۱ حکایت از آن دارد که در مولفه سهم تعدادی، جایجایی بین دو شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" و "پرداخت الکترونیک سداد" رخ داده است. در مولفه سهم مبلغی جایجایی بین شرکت‌ها رخ نداده است.

۴-۱-۲- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از

ابزارهای پذیرش

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر شرکت به تفکیک ابزار پذیرش مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو ماه متوالی فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱ در جدول ۱-۴ ارائه شده است.

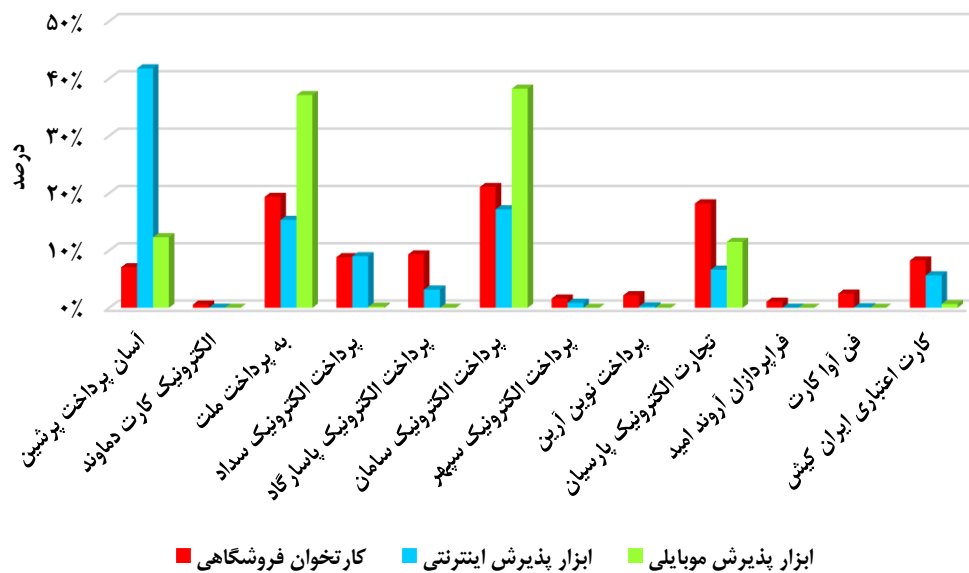
شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در اردیبهشت ماه با پوشش ۲۱/۰۸ درصد از بازار تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه، همانند ماه گذشته بالاترین سهم را در اختیار خود دارد. شرکت "آسان پرداخت پرشین" با کسب ۴۱/۷۷ درصد از سهم بازار تراکنش‌های اینترنتی، به‌عنوان ارائه‌دهنده‌ی خدمات به بیشترین تعداد تراکنش‌های مذکور محسوب می‌شود. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با پوشش ۳۸/۲۴ درصدی از سهم تعدادی تراکنش‌های موبایلی به‌عنوان دارنده‌ی بالاترین سهم در بازار تراکنش‌های موبایلی شناخته شده است.

جدول ۴-۱ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه			سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	فروردین	اردیبهشت	اختلاف	فروردین	اردیبهشت	اختلاف	فروردین	اردیبهشت	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۷/۳۰٪	۷/۰۷٪	-۰/۲۳٪	۴۱/۹۷٪	۴۱/۷۷٪	-۰/۲۰٪	۱۲/۵۲٪	۱۲/۳۱٪	-۰/۲۱٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۸٪	۰/۵۶٪	-۰/۰۲٪	۰/۰۳٪	۰/۰۲٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۹/۷۷٪	۱۹/۳۶٪	-۰/۴۱٪	۱۶/۳۸٪	۱۵/۳۴٪	-۱/۰۴٪	۳۷/۴۸٪	۳۷/۱۲٪	-۰/۳۶٪
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۷۵٪	۸/۸۲٪	۰/۰۷٪	۷/۴۶٪	۹/۰۰٪	۱/۵۴٪	۰/۱۹٪	۰/۱۸٪	-۰/۰۱٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۸/۷۸٪	۹/۳۲٪	۰/۵۴٪	۳/۸۴٪	۳/۱۷٪	-۰/۶۷٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۲۱/۰۰٪	۲۱/۰۸٪	۰/۰۷٪	۱۶/۲۶٪	۱۷/۱۸٪	۰/۹۲٪	۳۵/۹۲٪	۳۸/۲۴٪	۲/۳۱٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۵۶٪	۱/۶۱٪	۰/۰۵٪	۰/۶۸٪	۰/۸۷٪	۰/۱۹٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آربین	۲/۱۴٪	۲/۱۹٪	۰/۰۴٪	۰/۲۶٪	۰/۲۵٪	-۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۸/۳۲٪	۱۸/۲۱٪	-۰/۱۱٪	۶/۶۹٪	۶/۶۵٪	-۰/۰۵٪	۱۳/۵۶٪	۱۱/۵۰٪	-۲/۰۶٪
فراپردازان آروند امید	۱/۰۴٪	۱/۰۷٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۲/۵۲٪	۲/۴۷٪	-۰/۰۵٪	۰/۱۱٪	۰/۱۰٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۲۳٪	۸/۲۵٪	۰/۰۲٪	۶/۳۱٪	۵/۶۵٪	-۰/۶۶٪	۰/۳۲٪	۰/۶۵٪	۰/۳۳٪

بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه با ۰/۵۴ درصد افزایش به شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" تعلق دارد. شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" با رقم ۱/۵۴ درصد افزایش، بالاترین اختلاف را بین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی نیز نشان می‌دهد. بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی با رقم ۲/۳۱ درصد افزایش به شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" تعلق دارد.

سهم شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در شکل ۳-۴ نمایش داده شده است.

شکل ۳-۴ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - اردیبهشت ۱۴۰۱

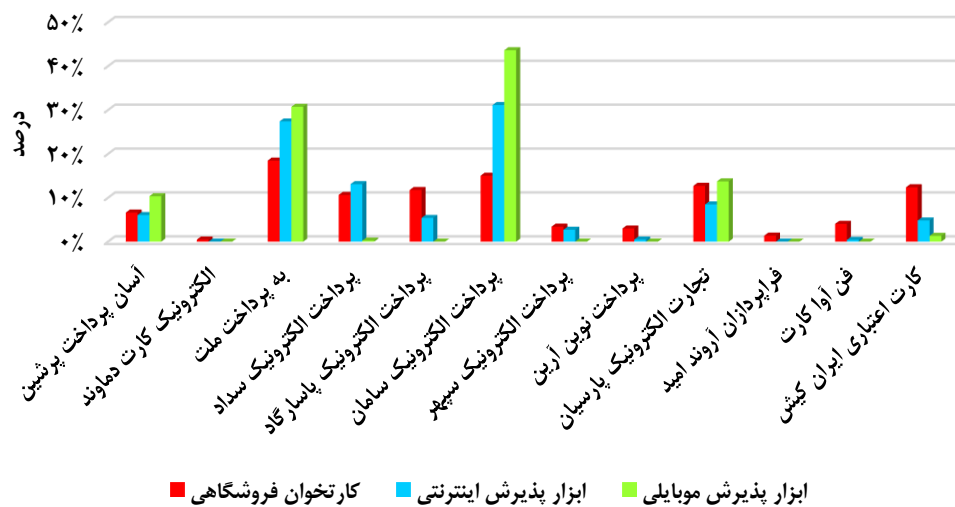
سهم مبلغی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو ماه متوالی فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱ در جدول ۲-۴ ارائه شده است. در این ماه همچنان شرکت "به پرداخت ملت" با پوشش ۱۸/۴۷ درصدی از مبالغ بازار کارتخوان فروشگاه‌ها، بالاترین سهم را در اختیار خود دارد. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در اردیبهشت ماه با رقمی معادل ۳۱/۱۲ درصد بخش قابل توجهی از بازار مبلغی تراکنش‌های اینترنتی را کسب نموده است. همچنین همین شرکت در ابزار پذیرش موبایلی نیز با پوشش ۴۳/۶۲ درصدی، سهم عمده‌ای از بازار مبلغی تراکنش‌های این ابزار را پشتیبانی می‌نماید.

جدول ۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از مبلغ تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	فروردین	اردیبهشت	اختلاف	فروردین	اردیبهشت	اختلاف	فروردین	اردیبهشت	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۶/۹۸٪	۶/۶۲٪	-۰/۳۵٪	۶/۳۲٪	۶/۰۷٪	-۰/۲۵٪	۱۰/۴۸٪	۱۰/۳۵٪	-۰/۱۳٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۴۹٪	۰/۴۶٪	-۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۸/۶۸٪	۱۸/۴۷٪	-۰/۲۱٪	۲۸/۴۷٪	۲۷/۳۹٪	-۱/۰۸٪	۳۲/۴۴٪	۳۰/۷۳٪	-۱/۷۱٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۴۰٪	۱۰/۶۵٪	۰/۲۵٪	۱۲/۳۴٪	۱۳/۱۱٪	۰/۷۶٪	۰/۱۶٪	۰/۲۴٪	۰/۰۸٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۱/۰۶٪	۱۱/۷۸٪	۰/۷۲٪	۵/۲۸٪	۵/۴۰٪	۰/۱۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۵/۳۳٪	۱۵/۰۴٪	-۰/۲۹٪	۳۲/۴۹٪	۳۱/۱۲٪	-۱/۳۷٪	۴۰/۴۸٪	۴۳/۶۲٪	۳/۱۳٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۳/۳۲٪	۳/۴۳٪	۰/۱۱٪	۱/۴۹٪	۲/۷۱٪	۱/۲۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آریا	۲/۹۴٪	۳/۰۰٪	۰/۰۶٪	۰/۵۸٪	۰/۴۷٪	-۰/۱۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۳/۰۳٪	۱۲/۷۲٪	-۰/۳۱٪	۸/۸۳٪	۸/۴۸٪	-۰/۳۵٪	۱۵/۸۳٪	۱۳/۷۳٪	-۲/۱۰٪
فراپردازان آروند امید	۱/۳۶٪	۱/۳۷٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۴/۰۶٪	۴/۰۶٪	۰/۰۰٪	۰/۲۷٪	۰/۴۰٪	۰/۱۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۲/۳۶٪	۱۲/۴۰٪	۰/۰۴٪	۳/۹۳٪	۴/۸۴٪	۰/۹۱٪	۰/۶۰٪	۱/۳۳٪	۰/۷۳٪

بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های نسبت به ماه گذشته با افزایش ۰/۷۲ درصدی به شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" تعلق دارد. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در ابزار پذیرش اینترنتی با کاهش ۱/۳۷ درصدی، بالاترین تفاضل را نشان می‌دهد. همچنین این شرکت با ۳/۱۳ درصد افزایش بیشترین اختلاف سهم در مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی را داشته است.

لازم به توضیح است تغییرات سهم مبلغی تراکنش‌های شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت در مقایسه با سهم تعدادی لزوماً همسو نبوده و حتی میزان آن‌ها نیز هم اندازه نیستند. شکل ۴-۴ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنش‌های ابزارهای پذیرش مختلف را در اردیبهشت ۱۴۰۱ نمایش می‌دهد.

شکل ۴-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - اردیبهشت ۱۴۰۱

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که در ماه جاری عملکرد شرکت‌های "الکترونیک کارت دماوند" و "فراپدازان آروند امید" به‌گونه‌ای بوده که کمترین مبلغ و تعداد تراکنش‌های ابزارهای پذیرش مختلف را به خود اختصاص داده‌اند.

۴-۱-۳- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه سرمایه‌گذاری هر شرکت PSP در سرویس‌های خدمات پرداخت می‌شود. در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از شرکت‌ها به تفکیک نوع سرویس مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس برای دو ماه متوالی فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱ در جدول ۳-۴ ارائه شده است.

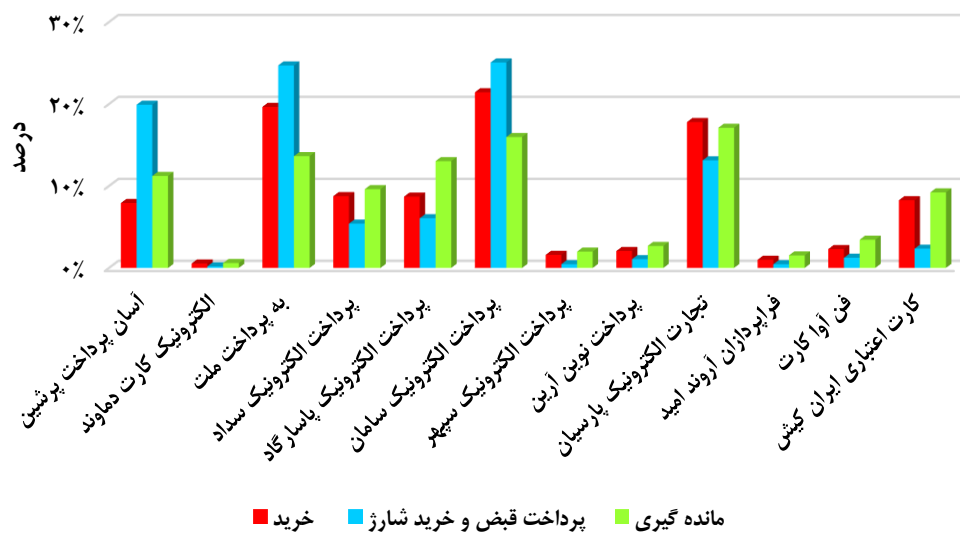
شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با پوشش ۲۱/۴۳ درصد از بازار تراکنش‌های خرید، در این ماه نیز بالاترین سهم را به خود اختصاص داده است. این شرکت همچنین در حوزه تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ با در اختیار داشتن ۲۵/۰۷ درصد از بازار تراکنش‌های فوق، بیشترین سهم را دارد. در این ماه شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با کسب ۱۷/۰۹ درصد از سهم بازار تراکنش‌های مانده‌گیری، به بالاترین حجم از این گونه تراکنش‌ها خدمت ارائه می‌دهد.

جدول ۳-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه‌کننده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های خرید			سهم از تعداد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ			سهم از تعداد تراکنش‌های مانده‌گیری		
	فروردین	اردیبهشت	اختلاف	فروردین	اردیبهشت	اختلاف	فروردین	اردیبهشت	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۸/۱۱٪	۷/۹۲٪	-۰/۱۸٪	۲۰/۰۷٪	۱۹/۹۱٪	-۰/۱۶٪	۱۰/۶۴٪	۱۱/۲۲٪	۰/۵۸٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۶٪	۰/۵۴٪	-۰/۰۲٪	۰/۲۰٪	۰/۱۹٪	-۰/۰۱٪	۰/۶۱٪	۰/۵۹٪	-۰/۰۲٪
به پرداخت ملت	۲۰/۱۲٪	۱۹/۶۵٪	-۰/۴۷٪	۲۴/۹۹٪	۲۴/۶۹٪	-۰/۳۰٪	۱۳/۷۸٪	۱۳/۶۴٪	-۰/۱۴٪
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۶۰٪	۸/۷۵٪	۰/۱۵٪	۵/۲۴٪	۵/۴۱٪	۰/۱۶٪	۹/۷۴٪	۹/۶۱٪	-۰/۱۳٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۸/۲۶٪	۸/۷۰٪	۰/۴۴٪	۵/۸۸٪	۶/۰۶٪	۰/۱۸٪	۱۲/۲۴٪	۱۳/۰۳٪	۰/۷۹٪
پرداخت الکترونیک سامان	۲۱/۲۶٪	۲۱/۴۳٪	۰/۱۷٪	۲۴/۰۹٪	۲۵/۰۷٪	۰/۹۷٪	۱۶/۷۶٪	۱۵/۹۷٪	-۰/۷۹٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۵۳٪	۱/۵۹٪	۰/۰۶٪	۰/۴۱٪	۰/۴۵٪	۰/۰۴٪	۱/۹۶٪	۱/۹۹٪	۰/۰۳٪
پرداخت نوین آراین	۲/۰۳٪	۲/۰۶٪	۰/۰۳٪	۱/۰۶٪	۱/۰۷٪	۰/۰۱٪	۲/۵۹٪	۲/۶۸٪	۰/۰۸٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۷/۹۲٪	۱۷/۸۰٪	-۰/۱۲٪	۱۴/۱۹٪	۱۳/۱۲٪	-۱/۰۷٪	۱۷/۲۹٪	۱۷/۰۹٪	-۰/۲۰٪
فراپدازان آروند امید	۰/۹۷٪	۰/۹۹٪	۰/۰۲٪	۰/۴۲٪	۰/۴۵٪	۰/۰۳٪	۱/۵۳٪	۱/۵۳٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۲/۳۶٪	۲/۳۰٪	-۰/۰۶٪	۱/۲۹٪	۱/۲۴٪	-۰/۰۵٪	۳/۵۰٪	۳/۴۴٪	-۰/۰۶٪
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۲۷٪	۸/۲۶٪	-۰/۰۱٪	۲/۱۵٪	۲/۳۵٪	۰/۲۰٪	۹/۳۵٪	۹/۲۲٪	-۰/۱۴٪

بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های خرید در ماه اردیبهشت نسبت به فروردین با کاهش ۰/۴۷ درصدی به شرکت "به پرداخت ملت" تعلق دارد. همچنین بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی پرداخت قبض و خرید شارژ در ماه اردیبهشت نسبت به فروردین ماه با کاهش ۱/۰۷ درصدی در شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" مشاهده می‌شود. دو شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" و "پرداخت الکترونیک سامان" به ترتیب در تراکنش‌های مانده‌گیری با افزایش و کاهش ۰/۷۹ بالاترین تفاضل را در سهم تعدادی این تراکنش‌ها به خود اختصاص داده‌اند.

سهم شرکت‌های مختلف ارائه‌دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت در شکل ۴-۵ نمایش داده شده است.

شکل ۴-۵ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - اردیبهشت ۱۴۰۱

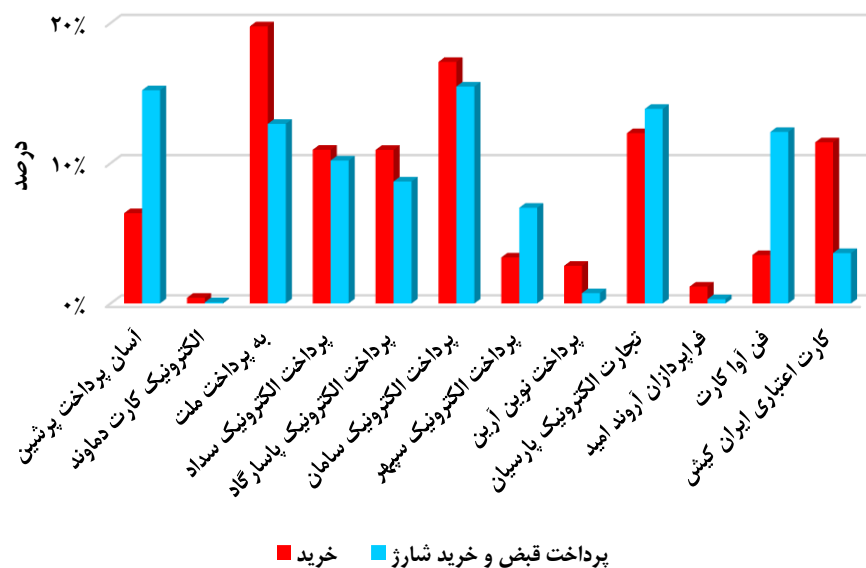
سهم مبلغی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار سرویس‌های شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت برای دو ماه متوالی فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱ در جدول ۴-۴ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در اردیبهشت ماه شرکت "به پرداخت ملت" با پوشش ۱۹/۷۶ درصد از بازار تراکنش‌های خرید، بالاترین دارنده‌ی سهم مبلغی تراکنش‌های مذکور محسوب می‌گردد. در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ اردیبهشت ماه، شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با سهم مبلغی ۱۵/۴۷ درصدی بیشترین سهم مبلغی این نوع از تراکنش‌ها را به خود اختصاص داده است.

جدول ۴-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت			سهم از مبلغ تراکنش‌های خرید			سهم از مبلغ تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ		
فروردین	اردیبهشت	اختلاف	فروردین	اردیبهشت	اختلاف	فروردین	اردیبهشت	اختلاف
۶/۷۷٪	۶/۴۴٪	-۰/۳۳٪	۱۶/۹۹٪	۱۵/۲۰٪	-۱/۷۹٪			
۰/۴۳٪	۰/۴۱٪	-۰/۰۲٪	۰/۱۰٪	۰/۰۹٪	-۰/۰۱٪			
۲۰/۰۷٪	۱۹/۷۶٪	-۰/۳۲٪	۱۴/۱۴٪	۱۲/۸۱٪	-۱/۳۴٪			
۱۰/۶۴٪	۱۰/۹۶٪	۰/۳۲٪	۱۰/۱۵٪	۱۰/۱۹٪	۰/۰۴٪			
۱۰/۲۹٪	۱۰/۹۵٪	۰/۶۶٪	۸/۹۹٪	۸/۷۰٪	-۰/۲۹٪			
۱۷/۶۷٪	۱۷/۲۲٪	-۰/۴۴٪	۱۵/۴۹٪	۱۵/۴۷٪	-۰/۰۳٪			
۳/۰۲٪	۳/۲۸٪	۰/۲۶٪	۶/۵۶٪	۶/۸۲٪	۰/۲۶٪			
۲/۶۵٪	۲/۶۹٪	۰/۰۴٪	۰/۷۲٪	۰/۷۳٪	۰/۰۱٪			
۱۲/۴۴٪	۱۲/۱۴٪	-۰/۳۰٪	۱۶/۰۰٪	۱۳/۸۷٪	-۲/۱۳٪			
۱/۱۹٪	۱/۲۰٪	۰/۰۱٪	۰/۲۹٪	۰/۳۰٪	۰/۰۱٪			
۳/۵۱٪	۳/۴۵٪	-۰/۰۶٪	۷/۲۰٪	۱۲/۲۳٪	۵/۰۳٪			
۱۱/۳۲٪	۱۱/۴۹٪	۰/۱۷٪	۳/۳۵٪	۳/۵۹٪	۰/۲۴٪			

بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های خرید در فروردین ماه و ماه جاری با رقمی برابر با ۰/۶۶ درصد افزایش در شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" گزارش شده است. این شاخص در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ با افزایش ۵/۰۳ درصدی، در شرکت "فن آوا کارت" مشاهده می‌شود.

شکل ۴-۶ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنش‌های سرویس‌های مختلف را در اردیبهشت ماه نمایش می‌دهد.

شکل ۴-۶ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - اردیبهشت ۱۴۰۱

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که دو شرکت "الکترونیک کارت دماوند" و "فراپردازان آروند امید" کمترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها را در بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت داشته و سهم آن‌ها از بازار کلیه سرویس‌های خدمات پرداخت کارت ناچیز است.

۴-۱-۴ - بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای تراکنش‌ها

در این بخش عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از منظر تراکنش‌های ناموفق حوزه پذیرندگی مورد بررسی قرار می‌گیرد. هدف آن، انجام مقایسه‌ای بین شرکت‌ها در پشتیبانی از تراکنش‌های صحیح و دقت در عملکرد می‌باشد. بدین منظور سهم خطای پذیرندگی از تعداد کل تراکنش‌های هر شرکت PSP محاسبه گردیده تا بررسی شود که کدام شرکت عملکرد بهتری از این منظر داشته است. جدول ۴-۵ نتایج این بررسی در دو ماه متوالی فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱ را منعکس نموده است.

جدول ۵-۴- مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	نسبت تعداد خطای پذیرندگی به تعداد کل تراکنش‌ها		درصد تغییرات
	فروردین	اردیبهشت	
آسان پرداخت پرشین	۰/۰۸۵٪	۰/۰۸۹٪	۰/۰۰۴٪
الکترونیک کارت دماوند	۱/۳۵۵٪	۰/۵۵۰٪	-۰/۸۰۵٪
به پرداخت ملت	۰/۱۰۲٪	۰/۰۷۲٪	-۰/۰۳۰٪
پرداخت الکترونیک سداد	۰/۰۴۰٪	۰/۰۴۲٪	۰/۰۰۲٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۰/۰۹۵٪	۰/۱۱۱٪	۰/۰۱۶٪
پرداخت الکترونیک سامان	۰/۰۷۰٪	۰/۰۷۰٪	۰/۰۰۰٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۰/۱۱۵٪	۰/۱۹۱٪	۰/۰۷۶٪
پرداخت نوین آراین	۰/۱۳۰٪	۰/۱۶۰٪	۰/۰۳۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۰/۰۱۸٪	۰/۰۱۴٪	-۰/۰۰۴٪
فراپردازان آروند امید	۰/۲۳۵٪	۰/۲۳۰٪	-۰/۰۰۵٪
فن آوا کارت	۰/۱۹۵٪	۰/۲۴۴٪	۰/۰۵۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۰/۰۸۲٪	۰/۱۴۲٪	۰/۰۶۰٪

* هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان‌دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف سایر جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت **Bold** نمایش داده شده است.

در ماه اردیبهشت شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان"، با رقمی برابر با ۰/۰۱۴ درصد، بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را در میان سایر شرکت‌ها داشته است. در مقابل شرکت "الکترونیک کارت دماوند" با کسب رقم ۰/۵۵۰ درصد بالاترین عدد شاخص مذکور را به خود اختصاص داده است.

در ماه جاری عملکرد بیشتر شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت به‌ویژه شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" به‌گونه‌ای بوده که سبب افزایش ۹/۴۳ درصدی در خطای پذیرندگی شبکه شده است. اطلاعات این جدول در شکل ۷-۴ به تصویر کشیده شده است.

۴-۱-۵- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص

هرفیندال - هیرشمن^{۲۱} به ازای ابزارهای پذیرش

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود.^{۲۲} شاخص هرفیندال-هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است که از اطلاعات همه‌ی شرکت‌ها برای اندازه گیری تمرکز و قدرت رقابتی در صنعت استفاده می‌کند؛ به طوری که هرچه میزان شاخص تمرکز کمتر باشد، بازار رقابتی‌تر است و هر چه میزان شاخص تمرکز بیشتر باشد، نشان‌دهنده آن است که رقابت کمتری در صنعت وجود دارد و بازار به انحصار نزدیک‌تر می‌باشد. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال - هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار قضاوت نمود که دامنه مقادیر شاخص و وضعیت تمرکز بازار در جدول ۴-۶ ارائه شده است.

جدول ۴-۶ وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن

وضعیت تمرکز	اندازه HHI
رقابتی	کمتر از ۱۰۰۰
تمرکز ملایم	بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰
تمرکز بالا	بالای ۱۸۰۰

برای محاسبه شاخص هرفیندال - هیرشمن در شبکه پرداخت الکترونیک کشور، نیاز به دانستن سهم بازاری هر یک از شرکت‌های PSP می‌باشد. به این منظور می‌توان سهم هر یک از شرکت‌ها از تعداد تراکنش‌ها را به ازای ابزارهای مختلف و همچنین نوع خدمات پرداخت مورد ارائه آن‌ها به کار گرفت.

^{۲۱} Herfindahl-Hirshman Index

^{۲۲} برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کارو مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. درواقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرفیندال - هیرشمن (HHI) به صورت زیرتعریف می‌شود:

$$HHI = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است.

در جدول ۷-۴ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد به ازای هر سه ابزار پذیرش برای اردیبهشت ماه محاسبه شده است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های بازار هر ابزار پذیرش محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده‌است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال-هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۷-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش- اردیبهشت ۱۴۰۱

شاخص H-H و شرکت PSP		کارتخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی
S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۷	۵۰	۴۲	۱,۷۴۵	۱۲	۱۵۲	
۱	۰	۰	۰	۰	۰	
۱۹	۳۷۵	۱۵	۲۳۵	۳۷	۱,۳۷۸	
۹	۷۸	۹	۸۱	۰	۰	
۹	۸۷	۳	۱۰	۰	۰	
۲۱	۴۴۴	۱۷	۲۹۵	۳۸	۱,۴۶۲	
۲	۳	۱	۱	۰	۰	
۲	۵	۰	۰	۰	۰	
۱۸	۳۳۲	۷	۴۴	۱۱	۱۳۲	
۱	۱	۰	۰	۰	۰	
۲	۶	۰	۰	۰	۰	
۸	۶۸	۶	۳۲	۱	۰	
-	۱,۴۴۸	-	۲,۴۴۳	-	۳,۱۲۴	جمع

در اردیبهشت ماه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار کارتخوان فروشگاهی عددی حدود ۱,۴۴۸ به دست آمده است (بین ۱,۰۰۰ تا ۱,۸۰۰) که نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار این ابزار است؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. برای این شاخص در بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی به ترتیب ارقامی در حدود ۲,۴۴۳ و ۳,۱۲۴ حاصل شده است (بیشتر از ۱,۸۰۰) که مبین وجود تمرکز بالا در بازار این ابزارهاست. به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین" و "پس از آن با اختلاف زیاد شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان" و "به پرداخت ملت" در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان" و "به پرداخت ملت" و "پس از آن

دو با اختلاف، شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین" و "تجارت الکترونیک پارسیان" در بازار تراکنش‌های موبایلی تأثیرگذار هستند. اختلاف میزان شاخص هرفیندال-هیرشمن در اردیبهشت ماه نسبت به ماه گذشته‌ی آن در جدول ۸-۴ ارائه شده است.

جدول ۸-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱

HHI	کارتخوان فروشگاهی			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی		
	فروردین	اردیبهشت	اختلاف	فروردین	اردیبهشت	اختلاف	فروردین	اردیبهشت	اختلاف
شاخص H-H	۱,۴۵۷	۱,۴۴۸	-۹	۲,۴۵۰	۲,۴۴۳	-۷	۳,۰۳۶	۳,۱۲۴	۸۸

در ماه اردیبهشت شاخص هرفیندال-هیرشمن نسبت به ماه گذشته در ابزار پذیرش موبایلی افزایش یافته و در دو ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی و اینترنتی افزایش داشته است. البته این تغییرات در آن‌ها حائز اهمیت نمی‌باشد چرا که وضعیت تمرکز بازار هیچ یک را تغییر نداده است. بالا رفتن این شاخص بیانگر بیشتر شدن تمرکز بازار بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت با سهم بالا و کاهش قدرت بازاری دیگر شرکت‌ها است. کاهش این شاخص نیز بیانگر کاهش تمرکز در شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت دارای سهم بالا و افزایش سهم سایر شرکت‌های بازار است.

۴-۱-۶- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-

هیرشمن به ازای نوع سرویس

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن به ازای هریک از انواع سرویس در شبکه‌ی پرداخت کشور سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۹-۴ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد، به ازای هر سه نوع خدمت برای اردیبهشت ۱۴۰۱ محاسبه شده است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های بازار هر نوع سرویس محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال-هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۹-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای نوع سرویس - اردیبهشت ۱۴۰۱

شاخص H-H و شرکت PSP		خرید		پرداخت قبض و خرید شارژ		مانده‌گیری
S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۸	۶۳	۲۰	۳۹۶	۱۱	۱۲۶	۱۲۶
۱	۰	۰	۰	۱	۰	۰
۲۰	۳۸۶	۲۵	۶۱۰	۱۴	۱۸۶	۱۸۶
۹	۷۷	۵	۲۹	۱۰	۹۲	۹۲
۹	۷۶	۶	۳۷	۱۳	۱۷۰	۱۷۰
۲۱	۴۵۹	۲۵	۶۲۸	۱۶	۲۵۵	۲۵۵
۲	۳	۰	۰	۲	۴	۴
۲	۴	۱	۱	۳	۷	۷
۱۸	۳۱۷	۱۳	۱۷۲	۱۷	۲۹۲	۲۹۲
۱	۱	۰	۰	۲	۲	۲
۲	۵	۱	۲	۳	۱۲	۱۲
۸	۶۸	۲	۶	۹	۸۵	۸۵
-	۱,۴۵۹	-	۱,۸۸۱	-	۱,۲۳۲	۱,۲۳۲

در اردیبهشت ماه شاخص هرفیندال-هیرشمن در تراکنش‌های خرید و مانده‌گیری به ترتیب ۱,۴۵۹ و ۱,۲۳۲ به‌دست آمده است (بین ۱,۰۰۰ تا ۱,۸۰۰) که نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار این سرویس‌هاست. به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های سرویس‌های مذکور در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. اما مشابه ماه گذشته در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ، شاخص هرفیندال در این بازار با رقم ۱,۸۸۱ رقم بالای ۱,۸۰۰ را نشان می‌دهد که مبین وجود تمرکز بالا در بازار این سرویس است. عملکرد شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان"، "به پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین" و پس از آن‌ها با اختلاف "تجارت الکترونیک پارسیان" در بازار تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تاثیرگذار بوده است. اختلاف میزان شاخص هرفیندال-هیرشمن در ماه اردیبهشت ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته‌ی آن در جدول ۱۰-۴ ارائه شده است.

جدول ۱۰-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱

HHI	خرید			پرداخت قبض و خرید شارژ			مانده‌گیری	
	فروردین	اردیبهشت	اختلاف	فروردین	اردیبهشت	اختلاف	فروردین	اردیبهشت
شاخص H-H	۱,۴۶۸	۱,۴۵۹	-۹	۱,۸۷۹	۱,۸۸۱	۲	۱,۲۴۰	۱,۲۳۲
								-۸

در ماه اردیبهشت شاخص هرفیندال-هیرشمن نسبت به ماه گذشته در سرویس پرداخت قبض و خرید شارژ افزایش یافته و در دو سرویس خرید و مانده‌گیری کاهش داشته است. این تغییرات در هیچ‌یک از سرویس‌ها حائز اهمیت نیست چرا که وضعیت تمرکز بازار هیچ یک را نسبت به ماه پیشین تغییر نداده است.

۴-۲- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش

یکی از مهمترین شاخص‌های حوزه‌ی پرداخت الکترونیک کارت، بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در مدیریت، پشتیبانی و توسعه ابزارهای پذیرش می‌باشد. با توجه به آینده‌ی صنعت پرداخت در حوزه‌ی پرداخت‌های موبایلی و اینترنتی، در گزارش اقتصادی شاپرک سعی شده است که علاوه بر ارائه‌ی اطلاعات در خصوص کارتخوان-های فروشگاه‌ی، به ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز پرداخته شود. از این رو در این بخش ابتدا عملکرد شرکت‌ها در هریک از ابزارهای پذیرش به تفکیک ابزارهای فعال سیستمی و تراکنش‌دار مورد بررسی قرار گرفته و پس از آن به‌طور ویژه به عملکرد آن‌ها در کارتخوان فروشگاه‌ی توجه می‌شود.

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. در این بخش تعداد هر یک از انواع ابزار پذیرش فعال سیستمی و تراکنش‌دار به ازای هر شرکت مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌ی، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در دو ماه فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱ در جدول ۱۱-۴ ارائه شده است.

در اردیبهشت ماه از تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌ی فعال سیستمی شبکه‌ی پرداخت کارت کشور نسبت به ماه گذشته کاسته شده است. در این ماه شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" با کسب سهم بازار ۱۷/۳۱ درصدی به عنوان دارنده‌ی بالاترین تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌ی فعال سیستمی محسوب می‌گردد. شرکت

"آسان پرداخت پرشین" نیز با سهم بازار ۳۳/۲۹ درصد همچنان از بیشترین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی فعال پشتیبانی می‌کند. لازم به توضیح است که برخی شرکت‌ها با بازتعریف بعضی از کارتهای فروشگاهی خود به عنوان ابزار پذیرش اینترنتی، سعی در تسهیل انجام خدمات پرداخت کارت از طریق نرم‌افزار موبایلی خود و بر بستر اینترنت می‌نمایند. ابزارهای پذیرش فوق این امکان را برای مشتریان فراهم می‌کند تا با استفاده از نرم افزار این شرکت‌ها بر روی موبایل، اقدام به دریافت QRCode پذیرنده نموده و به آسانی پرداخت بدون کارت خود را با وارد کردن اطلاعات رمز دوم و CVV۲ انجام دهند. در بازار ابزار پذیرش موبایلی شرکت "به پرداخت ملت" همچنان بخش عظیمی از سهم بازار ابزارهای موبایلی فعال سیستمی را با رقمی معادل با ۹۴/۴۷ درصد در اختیار دارد.

جدول ۱۱-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارتهای فروشگاهی			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	فروردین	اردیبهشت	اختلاف	فروردین	اردیبهشت	اختلاف	فروردین	اردیبهشت	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۵/۹۷٪	۵/۹۰٪	-۰/۰۷٪	۳۵/۲۲٪	۳۳/۲۹٪	-۱/۹۲٪	۳/۱۱٪	۳/۱۱٪	۰/۰۰٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۹٪	۰/۵۸٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۱/۰۷٪	۱۰/۹۴٪	-۰/۱۳٪	۵/۲۴٪	۴/۷۹٪	-۰/۴۵٪	۹۴/۴۷٪	۹۴/۴۹٪	-۰/۰۲٪
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۶۳٪	۸/۴۱٪	-۰/۲۲٪	۴/۷۳٪	۴/۲۳٪	-۰/۴۹٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۶/۹۵٪	۱۷/۳۱٪	۰/۳۶٪	۵/۶۵٪	۵/۲۲٪	-۰/۴۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۳/۹۸٪	۱۳/۹۹٪	۰/۰۱٪	۶/۴۸٪	۵/۹۸٪	-۰/۵۰٪	۱/۳۹٪	۱/۳۷٪	-۰/۰۲٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۳/۱۴٪	۳/۰۵٪	-۰/۱۰٪	۵/۷۵٪	۵/۳۳٪	-۰/۴۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۴/۴۴٪	۴/۴۶٪	۰/۰۳٪	۰/۶۵٪	۰/۶۰٪	-۰/۰۵٪	۰/۰۳٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۴/۱۷٪	۱۴/۱۰٪	-۰/۰۷٪	۲۷/۱۷٪	۳۰/۵۲٪	۳/۳۶٪	۰/۸۳٪	۰/۸۳٪	۰/۰۰٪
فراپردازان آروند امید	۲/۶۲٪	۲/۶۷٪	۰/۰۵٪	۰/۰۸٪	۰/۰۷٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۵/۸۲٪	۵/۶۹٪	-۰/۱۳٪	۰/۱۶٪	۰/۱۳٪	-۰/۰۳٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۲/۶۲٪	۱۲/۹۱٪	۰/۲۹٪	۸/۸۷٪	۹/۸۱٪	۰/۹۴٪	۰/۰۹٪	۰/۰۹٪	۰/۰۰٪

در سهم تعدادی کارتهای فروشگاهی، شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" با ۰/۳۶ درصد افزایش نسبت به ماه پیشین، بیشترین اختلاف را در این مولفه رقم زده است. در ابزار پذیرش اینترنتی بالاترین تغییر سهم در شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با افزایش ۳/۳۶ درصدی مشاهده می‌شود. سهم ابزار پذیرش

موبایلی به طور مشترک در دو شرکت "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" به ترتیب با کاهش و افزایش ۰/۰۲ درصدی بیشترین اختلاف را نسبت به ماه گذشته نشان می‌دهد.

سهام هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتهای فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی تراکنش‌دار در دو ماه متوالی فروردین و اردیبهشت در جدول ۱۲-۴ ارائه شده است. همانگونه که ملاحظه می‌گردد، شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" در ابزار کارتهای فروشگاهی تراکنش‌دار با کسب ۱۷/۹۳ درصد بالاترین سهم را در اختیار دارد. در این ماه شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با کسب سهم ۱۷/۷۰ درصدی بیشترین سهم در ابزارهای تراکنش‌دار اینترنتی را به خود اختصاص داده است. شرکت "به پرداخت ملت" نیز با ۵۹/۷۵ درصد بیشترین سهم بازار ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار موبایلی را در دست دارد.

جدول ۱۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارتهای فروشگاهی			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	فروردین	اردیبهشت	اختلاف	فروردین	اردیبهشت	اختلاف	فروردین	اردیبهشت	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۶/۳۱٪	۶/۱۵٪	-۰/۱۷٪	۹/۸۶٪	۹/۵۲٪	-۰/۳۴٪	۶/۶۱٪	۶/۷۱٪	۰/۱۰٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۶۱٪	۰/۶۰٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	-۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۱/۴۲٪	۱۱/۱۸٪	-۰/۲۴٪	۱۴/۱۲٪	۱۶/۰۵٪	۱/۹۳٪	۶۳/۷۳٪	۵۹/۷۵٪	-۳/۹۸٪
پرداخت الکترونیک سداد	۹/۱۹٪	۹/۲۷٪	۰/۰۷٪	۶/۴۶٪	۷/۱۹٪	۰/۷۳٪	۲/۶۱٪	۲/۷۳٪	۰/۱۲٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۷/۲۲٪	۱۷/۹۳٪	۰/۷۱٪	۱۵/۳۲٪	۱۲/۹۸٪	-۲/۳۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۴/۲۶٪	۱۴/۴۳٪	۰/۱۷٪	۱۶/۰۶٪	۱۷/۷۰٪	۱/۶۴٪	۱۹/۴۴٪	۲۱/۸۰٪	۲/۳۶٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۳/۱۴٪	۳/۱۴٪	۰/۰۰٪	۱۴/۶۶٪	۱۴/۹۳٪	۰/۲۷٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۴/۳۸٪	۴/۳۸٪	۰/۰۰٪	۱/۰۱٪	۱/۲۰٪	۰/۱۹٪	۰/۲۱٪	۰/۲۱٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۳/۲۴٪	۱۲/۸۳٪	-۰/۴۱٪	۵/۱۷٪	۵/۸۳٪	۰/۶۶٪	۱/۰۰٪	۱/۸۹٪	۰/۸۸٪
فرپردازان آروند امید	۲/۳۷٪	۲/۳۵٪	-۰/۰۲٪	۰/۰۳٪	۰/۰۵٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۲۱٪	۰/۲۱٪
فن آوا کارت	۵/۴۷٪	۵/۲۶٪	-۰/۲۲٪	۰/۱۶٪	۰/۲۰٪	۰/۰۴٪	۰/۴۰٪	۰/۲۱٪	-۰/۱۹٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۲/۳۸٪	۱۲/۴۷٪	۰/۱۰٪	۱۷/۱۳٪	۱۴/۳۳٪	-۲/۸۰٪	۶/۰۱٪	۶/۵۰٪	۰/۴۹٪

سهم بازار کارتهای فروشگاهی در شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" با افزایش ۰/۷۱ درصدی، بیشترین اختلاف را داشته است. شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" در سهم بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار

با کاهش ۲/۸۰ درصدی بالاترین تفاضل را نشان می‌دهد. شرکت "به پرداخت ملت" با کاهش ۳/۹۸ درصدی، بیشترین اختلاف سهم را در ابزارهای پذیرش موبایلی تراکنش‌دار نسبت به ماه گذشته داشته است.

۴-۳- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی

کارتخوان فروشگاهی به سبب تعدد ابزار و نیز تعداد و مبلغ^{۳۳} تراکنش‌ها اهمیت ویژه‌ای نسبت به سایر ابزارهای پذیرش در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی دارد. به همین علت به طور ویژه عملکرد کارتخوان فروشگاهی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت بررسی می‌شود.

با توجه به اهمیت کارتخوان‌های فروشگاهی در صنعت پرداخت کشور به دلیل سهم بالای تعدادی و مبلغی آن‌ها در تراکنش‌ها، مطالعه‌ای در عملکرد شرکت‌ها در این ابزار انجام شده و با محاسبه شاخص اثربخشی آن‌ها، نحوه‌ی توزیع این ابزارها توسط شرکت‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد. برای این منظور ابتدا سهم هر شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی و سهم هر شرکت PSP از کل تعداد ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی در هر استان مورد بررسی و محاسبه قرار گرفته و اثربخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی و کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار برای هر یک از آن‌ها در بعد کشوری و نیز در بعد استانی اندازه‌گیری و تحلیل شده است. در پایان با بهره‌جویی از آمار کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی شرکت‌های PSP، عملکرد هر شرکت در خصوص این نوع کارتخوان‌ها بررسی خواهد شد.

^{۳۳} سهم تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی از کل تراکنش‌های شبکه پرداخت در اردیبهشت ماه نزدیک به ۹۲ درصد بوده که حدود ۸۷ درصد مبالغ تراکنش‌های این شبکه را جابجا می‌نماید.

۴-۳-۱- سهم هر یک از شرکت های PSP از تعداد تراکنش های

کارتخوان فروشگاهی در استان های کشور

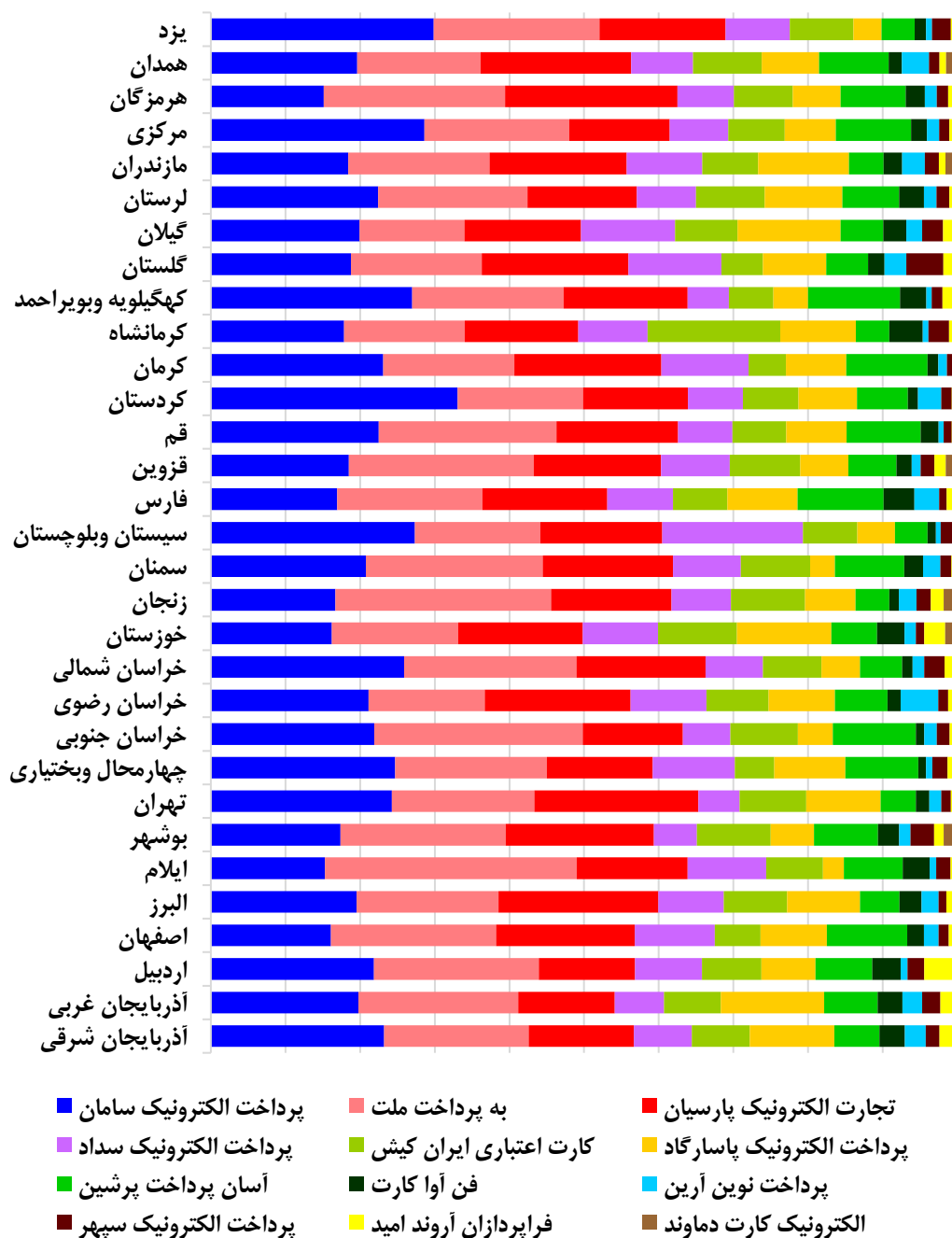
سهم هر یک از شرکت های PSP از تعداد تراکنش های کارتخوان های فروشگاهی به تفکیک استان های کشور در اردیبهشت ماه در جدول ۱۳-۴ ارائه شده است. در مجموع شرکت های "پرداخت الکترونیک سامان"، "به-پرداخت ملت" و "تجارت الکترونیک پارسیان" بیشترین سهم از تعداد تراکنش های کارتخوان فروشگاهی را در اکثر استان های کشور داشته اند. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" و "به-پرداخت ملت" تقریباً در اکثر استان ها، با اختلاف نسبت به سایر شرکت ها از تراکنش های کارتخوان فروشگاهی پشتیبانی می نمایند.

جدول ۱۳-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد تراکنش های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان - اردیبهشت ۱۴۰۱

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آریا	تجارت الکترونیک پارسیان	فرپروازان آروند امید	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۶/۰۷٪	۰/۲۱٪	۱۹/۳۹٪	۷/۷۴٪	۱۱/۳۱٪	۲۳/۱۹٪	۱/۸۳٪	۲/۷۹٪	۱۴/۱۰٪	۲/۲۰٪	۳/۳۹٪	۷/۷۹٪
آذربایجان غربی	۷/۱۴٪	۰/۴۹٪	۲۱/۴۳٪	۶/۵۷٪	۱۳/۸۷٪	۱۹/۷۶٪	۲/۴۳٪	۲/۶۵٪	۱۲/۹۳٪	۱/۸۰٪	۳/۳۳٪	۷/۶۱٪
اردبیل	۷/۶۱٪	۰/۵۸٪	۲۲/۱۰٪	۸/۹۶٪	۷/۲۲٪	۲۱/۸۴٪	۲/۲۵٪	۰/۸۹٪	۱۲/۹۰٪	۳/۸۶٪	۳/۸۱٪	۷/۹۷٪
اصفهان	۱۰/۷۷٪	۰/۵۴٪	۲۲/۱۴٪	۱۰/۷۴٪	۸/۸۸٪	۱۶/۰۸٪	۱/۳۵٪	۱/۹۸٪	۱۸/۵۵٪	۰/۶۰٪	۲/۲۵٪	۶/۱۳٪
البرز	۵/۳۰٪	۰/۵۴٪	۱۸/۹۹٪	۸/۷۸٪	۹/۷۶٪	۱۹/۵۳٪	۱/۰۵٪	۲/۲۸٪	۲۱/۴۱٪	۰/۹۴٪	۲/۹۴٪	۸/۴۹٪
ایلام	۷/۸۹٪	۰/۰۱٪	۳۳/۷۴٪	۱۰/۵۳٪	۲/۷۹٪	۱۵/۲۹٪	۱/۹۲٪	۰/۸۸٪	۱۴/۸۶٪	۰/۹۱٪	۳/۵۹٪	۷/۵۹٪
بوشهر	۸/۵۷٪	۱/۸۳٪	۲۲/۱۶٪	۵/۷۵٪	۵/۷۸٪	۱۷/۳۵٪	۳/۱۴٪	۱/۵۴٪	۱۹/۸۵٪	۱/۳۰٪	۲/۸۴٪	۹/۸۹٪
تهران	۴/۷۱٪	۰/۳۰٪	۱۹/۱۲٪	۵/۵۲٪	۹/۹۶٪	۲۴/۲۴٪	۱/۲۷٪	۱/۶۰٪	۲۱/۹۶٪	۰/۵۸٪	۱/۸۱٪	۸/۹۲٪
چهارمحال و بختیاری	۹/۷۵٪	۰/۳۰٪	۲۰/۳۴٪	۱۱/۰۰٪	۹/۵۳٪	۲۴/۶۹٪	۲/۰۴٪	۰/۸۳٪	۱۴/۱۷٪	۱/۰۰٪	۱/۰۷٪	۵/۲۷٪
خراسان جنوبی	۱۱/۱۶٪	۰/۳۰٪	۲۷/۹۳٪	۶/۳۴٪	۴/۶۶٪	۲۱/۹۰٪	۱/۷۰٪	۱/۷۱٪	۱۳/۴۱٪	۰/۷۴٪	۱/۰۹٪	۹/۰۶٪
خراسان رضوی	۷/۰۱٪	۰/۳۶٪	۱۵/۵۴٪	۱۰/۱۷٪	۸/۹۰٪	۲۱/۱۵٪	۱/۳۴٪	۵/۰۳٪	۱۹/۵۶٪	۰/۸۶٪	۱/۷۷٪	۸/۳۰٪
خراسان شمالی	۵/۶۶٪	۰/۵۳٪	۲۳/۱۰٪	۷/۶۹٪	۵/۱۷٪	۲۵/۸۹٪	۲/۷۲٪	۱/۵۴٪	۱۷/۲۸٪	۱/۲۰٪	۱/۳۹٪	۷/۸۳٪
خوزستان	۶/۱۱٪	۱/۶۵٪	۱۶/۹۵٪	۱۰/۰۹٪	۱۲/۶۵٪	۱۶/۱۹٪	۱/۱۱٪	۱/۵۳٪	۱۶/۶۸٪	۲/۷۹٪	۳/۶۹٪	۱۰/۵۷٪

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آریا	تجارت الکترونیک پارسیان	فراپردازان آروند امید	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
زنجان	۴/۵۲٪	۱/۸۲٪	۲۸/۹۱٪	۷/۹۸٪	۶/۷۵٪	۱۶/۶۸٪	۱/۹۱٪	۲/۳۳٪	۱۶/۱۰٪	۱/۷۵٪	۱/۳۱٪	۹/۹۳٪
سمنان	۹/۲۶٪	۰/۱۱٪	۲۳/۶۷٪	۹/۰۹٪	۳/۳۶٪	۲۰/۷۷٪	۱/۵۱٪	۲/۲۹٪	۱۷/۴۶٪	۰/۶۶٪	۲/۵۴٪	۹/۲۷٪
سیستان و بلوچستان	۴/۳۶٪	۰/۰۰٪	۱۶/۸۲٪	۱۸/۸۶٪	۵/۰۵٪	۲۷/۳۴٪	۱/۷۹٪	۰/۶۳٪	۱۶/۳۳٪	۰/۴۵٪	۱/۱۴٪	۷/۲۵٪
فارس	۱۱/۵۳٪	۰/۶۹٪	۱۹/۴۳٪	۸/۸۰٪	۹/۴۱٪	۱۶/۹۵٪	۰/۹۹٪	۳/۳۱٪	۱۶/۷۲٪	۰/۷۴٪	۴/۱۲٪	۷/۳۳٪
قزوین	۶/۴۷٪	۱/۵۵٪	۲۴/۷۷٪	۹/۲۱٪	۶/۴۳٪	۱۸/۴۹٪	۱/۸۴٪	۱/۲۰٪	۱۷/۰۵٪	۱/۵۲٪	۲/۰۳٪	۹/۴۵٪
قم	۹/۹۳٪	۰/۰۰٪	۲۳/۸۱٪	۷/۳۰٪	۸/۰۷٪	۲۲/۵۱٪	۱/۰۶٪	۰/۷۰٪	۱۶/۲۷٪	۰/۷۷٪	۲/۴۰٪	۷/۲۰٪
کردستان	۶/۸۱٪	۰/۳۶٪	۱۶/۷۹٪	۷/۳۶٪	۷/۸۷٪	۳۳/۰۷٪	۱/۳۹٪	۳/۱۵٪	۱۴/۰۵٪	۰/۳۸٪	۱/۳۳٪	۷/۴۳٪
کرمان	۱۰/۸۹٪	۰/۰۸٪	۱۷/۵۷٪	۱۱/۶۹٪	۸/۰۷٪	۲۳/۰۷٪	۰/۸۸٪	۱/۱۵٪	۱۹/۷۲٪	۰/۴۲٪	۱/۴۵٪	۵/۰۰٪
کرمانشاه	۴/۴۹٪	۰/۰۵٪	۱۶/۱۹٪	۹/۲۹٪	۱۰/۱۳٪	۱۷/۸۳٪	۲/۷۴٪	۰/۷۸٪	۱۵/۲۰٪	۱/۰۸٪	۴/۴۷٪	۱۷/۷۴٪
کهگیلویه و بویراحمد	۱۲/۳۴٪	۰/۰۰٪	۲۰/۳۱٪	۵/۵۰٪	۴/۶۶٪	۲۶/۹۷٪	۱/۴۵٪	۰/۷۳٪	۱۶/۶۱٪	۱/۹۷٪	۳/۵۰٪	۵/۹۷٪
گلستان	۵/۶۰٪	۰/۴۳٪	۱۷/۵۰٪	۱۲/۴۵٪	۸/۴۹٪	۱۸/۷۹٪	۴/۹۶٪	۲/۹۰٪	۱۹/۶۶٪	۱/۴۶٪	۲/۲۰٪	۵/۵۶٪
گیلان	۵/۷۲٪	۰/۵۳٪	۱۴/۰۲٪	۱۲/۶۱٪	۱۳/۸۱٪	۱۹/۹۴٪	۲/۷۹٪	۲/۱۱٪	۱۵/۶۲٪	۱/۳۹٪	۳/۱۱٪	۸/۳۵٪
لرستان	۷/۶۱٪	۰/۰۰٪	۱۹/۹۹٪	۷/۹۰٪	۱۰/۴۰٪	۲۲/۴۲٪	۱/۷۱٪	۱/۶۹٪	۱۴/۶۷٪	۱/۰۹٪	۳/۳۰٪	۹/۲۱٪
مازندران	۴/۶۳٪	۱/۵۷٪	۱۸/۹۱٪	۱۰/۱۲٪	۱۲/۱۹٪	۱۸/۴۲٪	۱/۸۷٪	۳/۰۵٪	۱۸/۳۷٪	۰/۸۹٪	۲/۴۸٪	۷/۴۹٪
مرکزی	۱۰/۰۸٪	۰/۰۴٪	۱۹/۳۸٪	۷/۸۴٪	۶/۸۵٪	۲۸/۶۳٪	۱/۳۶٪	۱/۶۵٪	۱۳/۴۵٪	۱/۰۲٪	۲/۱۲٪	۷/۵۷٪
هرمزگان	۸/۷۳٪	۰/۵۷٪	۲۴/۳۰٪	۷/۶۰٪	۶/۳۸٪	۱۵/۱۳٪	۱/۵۲٪	۱/۵۸٪	۲۳/۰۷٪	۰/۶۶٪	۲/۵۷٪	۷/۸۹٪
همدان	۹/۳۰٪	۱/۴۹٪	۱۶/۵۱٪	۸/۲۹٪	۷/۷۱٪	۱۹/۶۲٪	۱/۳۷٪	۳/۶۸٪	۲۰/۱۸٪	۰/۹۱٪	۱/۷۶٪	۹/۱۷٪
یزد	۴/۴۴٪	۰/۲۲٪	۲۲/۲۰٪	۸/۶۳٪	۳/۷۷٪	۲۹/۸۵٪	۲/۵۳٪	۰/۸۱٪	۱۶/۸۹٪	۰/۶۴٪	۱/۵۰٪	۸/۵۳٪

سهم بازار هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان‌های کشور برای اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ در شکل ۸-۴ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۸-۴ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها به تفکیک استان‌ها- اردیبهشت ۱۴۰۱

۴-۳-۲- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان

فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور

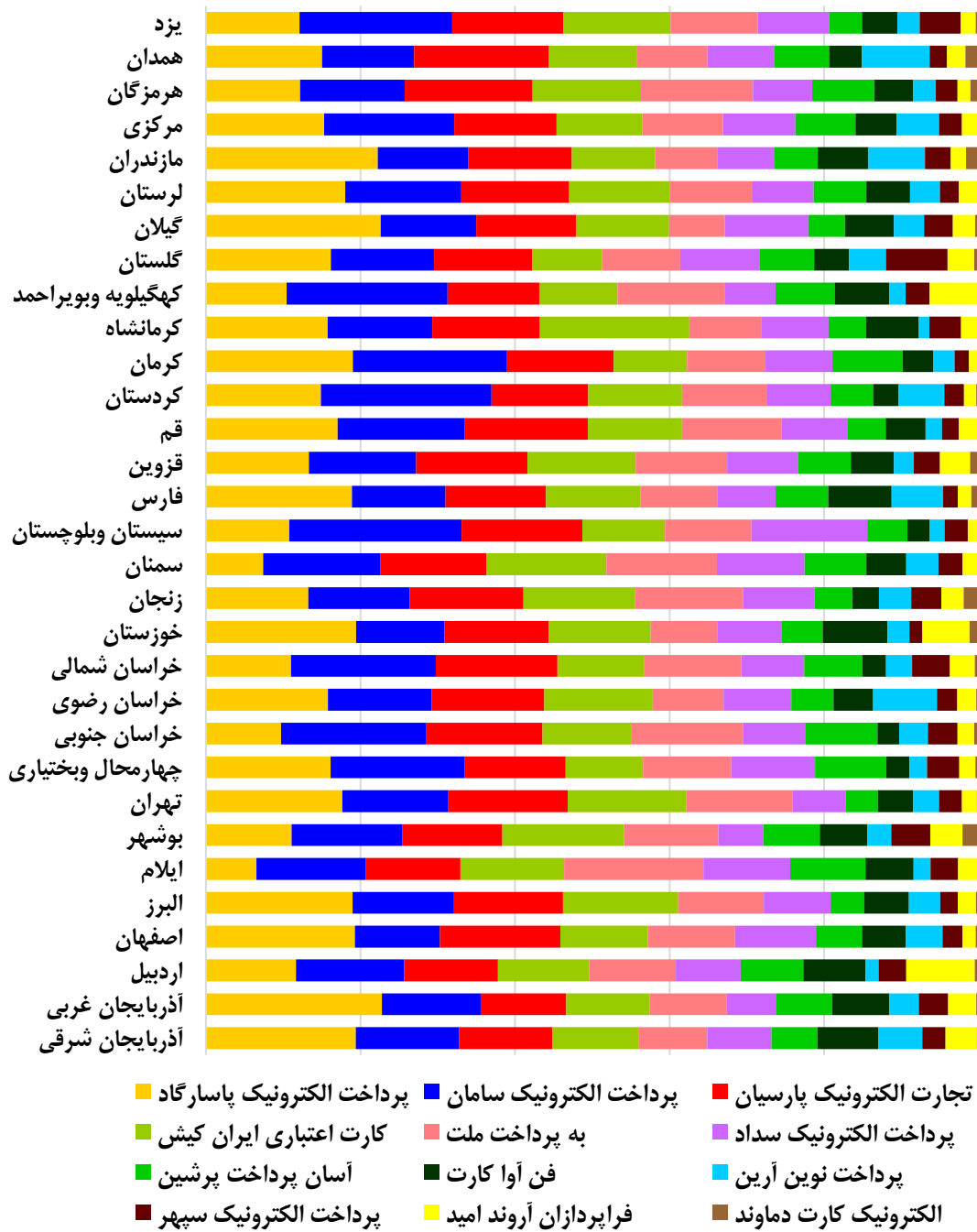
در این بخش به بررسی اطلاعات سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور پرداخته می‌شود. جدول ۱۴-۴ اطلاعات سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در استان را برای اردیبهشت ماه نشان می‌دهد. شرکت‌های "پرداخت الکترونیک پاسارگاد"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "تجارت الکترونیک پارسپان" و "کارت اعتباری ایران کیش" بیشترین سهم از بازار را از این منظر در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند.

جدول ۱۴-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی به تفکیک استان - اردیبهشت ۱۴۰۱

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسپان	فراپردازان آروند امید	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۵/۹۵٪	۰/۲۵٪	۸/۸۵٪	۸/۳۰٪	۱۹/۳۸٪	۱۳/۳۹٪	۳/۰۲٪	۵/۷۱٪	۱۲/۰۸٪	۴/۰۶٪	۷/۸۶٪	۱۱/۱۵٪
آذربایجان غربی	۷/۲۸٪	۰/۳۴٪	۱۰/۰۳٪	۶/۳۱٪	۲۲/۷۶٪	۱۲/۷۹٪	۳/۸۰٪	۳/۸۳٪	۱۱/۰۸٪	۳/۶۲٪	۷/۴۰٪	۱۰/۷۴٪
اردبیل	۸/۱۰٪	۰/۵۴٪	۱۱/۲۰٪	۸/۳۷٪	۱۱/۶۶٪	۱۴/۰۰٪	۳/۵۵٪	۱/۷۰٪	۱۲/۱۴٪	۸/۸۸٪	۸/۰۵٪	۱۱/۸۱٪
اصفهان	۵/۹۴٪	۰/۴۲٪	۱۱/۳۰٪	۱۰/۴۸٪	۱۹/۳۰٪	۱۰/۹۹٪	۲/۵۸٪	۴/۷۸٪	۱۵/۵۶٪	۱/۷۲٪	۵/۶۳٪	۱۱/۳۰٪
البرز	۴/۳۱٪	۰/۳۸٪	۱۱/۰۹٪	۸/۶۴٪	۱۸/۹۸٪	۱۳/۱۱٪	۲/۲۵٪	۴/۰۷٪	۱۴/۱۰٪	۲/۳۷٪	۵/۸۰٪	۱۴/۹۰٪
ایلام	۹/۷۳٪	۰/۰۱٪	۱۸/۰۱٪	۱۱/۲۲٪	۶/۵۵٪	۱۴/۰۹٪	۳/۵۴٪	۲/۲۲٪	۱۲/۲۹٪	۲/۷۰٪	۶/۲۱٪	۱۳/۴۳٪
بوشهر	۷/۳۴٪	۲/۱۳٪	۱۲/۱۸٪	۵/۸۱٪	۱۱/۰۷٪	۱۴/۳۱٪	۵/۰۴٪	۳/۰۸٪	۱۲/۹۵٪	۴/۱۸٪	۶/۱۴٪	۱۵/۷۶٪
تهران	۴/۱۵٪	۰/۲۶٪	۱۳/۷۵٪	۶/۸۴٪	۱۷/۶۵٪	۱۳/۷۵٪	۲/۹۷٪	۳/۳۹٪	۱۵/۴۳٪	۱/۹۱٪	۴/۵۴٪	۱۵/۳۶٪
چهارمحال و بختیاری	۹/۲۱٪	۰/۴۶٪	۱۱/۴۴٪	۱۰/۸۳٪	۱۶/۱۲٪	۱۷/۳۸٪	۴/۱۸٪	۲/۲۶٪	۱۳/۰۲٪	۲/۰۷٪	۳/۰۱٪	۱۰/۰۱٪
خراسان جنوبی	۹/۳۷٪	۰/۵۹٪	۱۴/۴۷٪	۸/۰۴٪	۹/۷۱٪	۱۸/۷۴٪	۳/۸۰٪	۳/۷۴٪	۱۵/۰۹٪	۲/۱۸٪	۲/۸۰٪	۱۱/۴۶٪
خراسان رضوی	۵/۴۷٪	۰/۳۵٪	۹/۱۵٪	۸/۷۷٪	۱۵/۸۱٪	۱۳/۳۹٪	۲/۶۴٪	۸/۲۶٪	۱۴/۵۶٪	۲/۴۵٪	۵/۱۱٪	۱۴/۰۶٪
خراسان شمالی	۷/۵۱٪	۰/۵۴٪	۱۲/۵۸٪	۸/۱۷٪	۱۱/۰۲٪	۱۸/۷۲٪	۴/۹۲٪	۳/۳۵٪	۱۵/۷۵٪	۳/۲۰٪	۳/۰۸٪	۱۱/۱۶٪
خوزستان	۵/۳۵٪	۱/۲۰٪	۸/۶۰٪	۸/۳۳٪	۱۹/۴۲٪	۱۱/۴۱٪	۱/۶۶٪	۲/۸۳٪	۱۳/۵۲٪	۶/۱۲٪	۸/۳۸٪	۱۳/۱۸٪
زنجان	۴/۸۷٪	۱/۹۶٪	۱۴/۰۵٪	۹/۲۰٪	۱۳/۲۵٪	۱۳/۱۰٪	۳/۸۹٪	۴/۱۸٪	۱۴/۷۳٪	۲/۸۹٪	۳/۴۷٪	۱۴/۴۰٪
سمنان	۸/۰۰٪	۰/۰۷٪	۱۴/۲۸٪	۱۱/۳۶٪	۷/۴۰٪	۱۵/۱۳٪	۳/۱۴٪	۴/۱۵٪	۱۳/۷۴٪	۲/۰۳٪	۵/۱۶٪	۱۵/۵۴٪

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسین	فرایزدان آروند امید	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
سیستان و بلوچستان	۵/۱۸٪	۰/۰۳٪	۱۱/۱۷٪	۱۴/۹۹٪	۱۰/۷۹٪	۲۲/۳۱٪	۳/۰۰٪	۱/۹۸٪	۱۵/۶۰٪	۱/۴۱٪	۲/۸۵٪	۱۰/۷۱٪
فارس	۶/۸۱٪	۱/۰۰٪	۹/۸۹٪	۷/۵۶٪	۱۸/۹۳٪	۱۲/۰۷٪	۱/۹۳٪	۶/۶۶٪	۱۳/۰۳٪	۱/۷۳٪	۸/۱۹٪	۱۲/۲۴٪
قزوین	۶/۸۱٪	۱/۱۳٪	۱۱/۸۲٪	۹/۲۱٪	۱۳/۳۳٪	۱۳/۸۸٪	۳/۳۹٪	۲/۵۹٪	۱۴/۴۱٪	۳/۸۹٪	۵/۵۵٪	۱۳/۹۹٪
قم	۴/۸۸٪	۰/۰۱٪	۱۲/۸۷٪	۸/۶۱٪	۱۷/۰۴٪	۱۶/۴۸٪	۲/۱۵٪	۲/۱۵٪	۱۵/۹۲٪	۲/۵۹٪	۵/۱۵٪	۱۲/۱۶٪
کردستان	۵/۴۸٪	۰/۳۵٪	۱۱/۰۳٪	۸/۱۹٪	۱۴/۹۰٪	۲۲/۰۴٪	۲/۵۴٪	۵/۹۱٪	۱۲/۵۱٪	۱/۵۹٪	۳/۳۱٪	۱۲/۱۵٪
کرمان	۹/۱۱٪	۰/۲۱٪	۱۰/۱۵٪	۸/۶۵٪	۱۹/۰۲٪	۱۹/۹۳٪	۱/۸۷٪	۲/۷۴٪	۱۳/۸۰٪	۱/۰۷٪	۳/۹۶٪	۹/۴۹٪
کرمانشاه	۴/۸۷٪	۰/۱۳٪	۹/۲۷٪	۸/۷۳٪	۱۵/۷۴٪	۱۳/۵۳٪	۴/۰۹٪	۱/۳۶٪	۱۳/۹۴٪	۲/۱۸٪	۶/۸۲٪	۱۹/۳۳٪
کهگیلویه و بویراحمد	۷/۶۸٪	۰/۰۳٪	۱۳/۹۴٪	۶/۴۹٪	۱۰/۴۴٪	۲۰/۸۳٪	۳/۰۶٪	۲/۱۳٪	۱۱/۸۵٪	۶/۳۷٪	۷/۰۵٪	۱۰/۱۲٪
گلستان	۷/۰۷٪	۰/۶۰٪	۱۰/۱۲٪	۱۰/۲۶٪	۱۶/۱۵٪	۱۳/۳۶٪	۷/۹۴٪	۴/۸۱٪	۱۲/۶۹٪	۳/۴۵٪	۴/۵۱٪	۹/۰۲٪
گیلان	۴/۷۴٪	۰/۴۸٪	۷/۱۸٪	۱۰/۸۰٪	۲۲/۶۲٪	۱۲/۳۷٪	۳/۷۳٪	۳/۹۰٪	۱۲/۸۸٪	۲/۸۹٪	۶/۳۴٪	۱۲/۰۸٪
لرستان	۶/۸۰٪	۰/۰۱٪	۱۰/۷۳٪	۷/۹۰٪	۱۸/۰۳٪	۱۵/۰۱٪	۲/۴۲٪	۳/۸۴٪	۱۳/۹۳٪	۲/۶۲٪	۵/۶۷٪	۱۳/۰۲٪
مازندران	۵/۵۵٪	۱/۶۶٪	۸/۰۱٪	۷/۴۷٪	۲۲/۲۴٪	۱۱/۶۹٪	۳/۳۳٪	۷/۳۳٪	۱۳/۴۱٪	۱/۹۸٪	۶/۵۷٪	۱۰/۷۸٪
مرکزی	۷/۷۸٪	۰/۱۰٪	۱۰/۴۳٪	۹/۳۳٪	۱۵/۳۰٪	۱۶/۸۲٪	۲/۹۷٪	۵/۵۰٪	۱۳/۲۶٪	۲/۱۰٪	۵/۳۰٪	۱۱/۱۱٪
هرمزگان	۸/۰۲٪	۱/۱۱٪	۱۴/۶۰٪	۷/۶۷٪	۱۲/۱۹٪	۱۳/۵۴٪	۲/۸۲٪	۲/۹۰٪	۱۶/۵۲٪	۱/۶۵٪	۵/۰۵٪	۱۳/۹۲٪
همدان	۷/۱۵٪	۱/۷۳٪	۹/۱۳٪	۸/۵۷٪	۱۵/۰۲٪	۱۱/۹۱٪	۲/۲۴٪	۸/۷۷٪	۱۷/۴۴٪	۲/۴۰٪	۴/۲۳٪	۱۱/۴۰٪
یزد	۴/۲۲٪	۰/۴۱٪	۱۱/۲۶٪	۹/۲۹٪	۱۲/۱۳٪	۱۹/۷۶٪	۵/۲۹٪	۲/۸۸٪	۱۴/۳۵٪	۱/۹۵٪	۴/۵۹٪	۱۳/۸۷٪

شکل ۹-۴ سهم بازار هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور را برای دوره اردیبهشت ۱۴۰۱ به تصویر می‌کشد.

شکل ۹-۴ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر استان‌ها- اردیبهشت ۱۴۰۱

۴-۳-۳- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در

بعد کشوری

دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های و تعداد تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تعیین کننده عملکرد شرکت و توزیع مناسب این ابزارها توسط شرکت‌ها باشند که برای این منظور می‌توان شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی را تعریف نمود.

این شاخص بیانگر نسبت سهم هر شرکت از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به سهم آن شرکت از ابزار کارتخوان فروشگاه‌های است.^{۲۴} عدد حاصل میزان اثربخشی کارتخوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیک را نشان می‌دهد و مقدار آن بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها است. در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقاً به اندازه سهمی که در ابزارها دارد، از بازار تراکنش‌ها به دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارها دارد، موفق به جذب تراکنش شده است. بنابراین می‌توان چنین گفت که شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های، کارایی توزیع کارتخوان‌های شرکت‌های PSP را بررسی نموده و از این رو شرکت‌ها به سبب کارا تر بودن توزیع، می‌بایست با جایی مناسب کارتخوان‌ها برای جذب تراکنش‌های بیشتر، شاخص اثربخشی این ابزار پذیرش را بهبود بخشند.

در جدول ۴-۱۵ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی برای هر یک از شرکت‌های PSP در اردیبهشت ماه محاسبه شده است.

^{۲۴} این شاخص به عبارتی همان متوسط تراکنش کارتخوان فروشگاه‌های هر شرکت است که نسبت به کل نرمالایز شده است.

جدول ۱۵-۴ شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱

کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی					شرکت
اختلاف	اردیبهشت	فروردین	سهم از کل تعداد ابزار	سهم از کل تراکنشهای کارتهای فروشگاهی	
-۰/۰۲۴	۱/۲۰۰	۱/۲۲۴	۵/۹۰٪	۷/۰۷٪	آسان پرداخت پرشین
-۰/۰۲۲	۰/۹۶۱	۰/۹۸۳	۰/۵۸٪	۰/۵۶٪	الکترونیک کارت دماوند
-۰/۰۱۷	۱/۷۶۹	۱/۷۸۶	۱۰/۹۴٪	۱۹/۳۶٪	به پرداخت ملت
-۰/۰۳۵	۱/۰۴۸	۱/۰۱۴	۸/۴۱٪	۸/۸۲٪	پرداخت الکترونیک سداد
-۰/۰۲۰	۰/۵۳۸	۰/۵۱۸	۱۷/۳۱٪	۹/۳۲٪	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
-۰/۰۰۵	۱/۵۰۷	۱/۵۰۲	۱۳/۹۹٪	۲۱/۰۸٪	پرداخت الکترونیک سامان
-۰/۰۳۳	۰/۵۳۰	۰/۴۹۷	۳/۰۵٪	۱/۶۱٪	پرداخت الکترونیک سپهر
-۰/۰۰۷	۰/۴۹۰	۰/۴۸۳	۴/۴۶٪	۲/۱۹٪	پرداخت نوین آریا
-۰/۰۰۱	۱/۲۹۲	۱/۲۹۳	۱۴/۱۰٪	۱۸/۲۱٪	تجارت الکترونیک پارسیان
-۰/۰۰۲	۰/۴۰۰	۰/۳۹۸	۲/۶۷٪	۱/۰۷٪	فرپردازان آروند امید
-۰/۰۰۱	۰/۴۳۴	۰/۴۳۴	۵/۶۹٪	۲/۴۷٪	فن آوا کارت
-۰/۰۱۳	۰/۶۳۹	۰/۶۵۲	۱۲/۹۱٪	۸/۲۵٪	کارت اعتباری ایران کیش

در اردیبهشت ماه همانند ماه گذشته شرکت های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "تجارت الکترونیک پارسیان"، "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک سداد" به رقمی بالاتر از یک در شاخص اثربخشی دست یافته اند. دارا بودن عدد بالاتر از یک در شاخص اثربخشی به این معناست که جذب تراکنش های این شرکت ها بر روی کارتهای آنها بیشتر از سهم تعداد کارتهای هایشان از کل کارتهای کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتهای فروشگاهی این شرکت ها به گونه ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش ها به نسبت سایر شرکت ها موفق تر عمل نموده اند.

بیشترین تغییر در میزان شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته در شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" با ۰/۰۳۵ واحد افزایش گزارش می شود. این امر به دلیل کاهش سهم تعداد پایانه های کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی این شرکت در مقابل افزایش سهم تراکنش های کارتهای فروشگاهی آن ارزیابی می شود. با توجه به متغیر بودن روند و مقدار رشد سهم تعدادی تراکنش های کارتهای فروشگاهی شرکت ها نسبت به سهم ابزار کارتهای فروشگاهی آنها، شاخص مذکور در هریک از شرکت های PSP ممکن است دچار کاهش و یا افزایش شده باشد.

همانگونه که ذکر شد دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌ی و تعداد تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تصویر خوبی از توزیع مناسب این ابزارها توسط هر یک از شرکت‌های PSP را ارائه دهند. نکته حائز اهمیت این است که در شبکه‌ی شاپرک کارتخوان‌های فروشگاه‌ی فعالی وجود دارند که فاقد تراکنش هستند. به این معنا که وضعیت آن‌ها در شبکه فعال است ولیکن تراکنشی از سوی آن‌ها وارد شبکه‌ی پرداخت نشده‌است.

اثربخشی هریک از شرکت‌ها در کل کارتخوان‌های فروشگاه‌ی در بالا به تفصیل بررسی گردید. در این بخش به منظور مشاهده‌ی نحوه‌ی جایابی کارتخوان‌های فروشگاه‌ی تراکنش‌دار^{۲۵} در کشور و همچنین بررسی میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها، شاخص اثربخشی به ازای سهم تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ی هر شرکت به سهم آن‌ها از تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌ی تراکنش‌دار بازتعریف شده و به‌عنوان شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌ی تراکنش‌دار ارائه می‌گردد.

در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقاً به اندازه سهمی که در ابزارهای تراکنش‌دار دارد، از بازار تراکنش‌ها به‌دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارهای مزبور دارد، موفق به جذب تراکنش شده است. جدول زیر همچنین، شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌ی را بر حسب ابزارهای کارتخوان فروشگاه‌ی تراکنش‌دار در اردیبهشت ماه محاسبه و ارائه می‌نماید.

^{۲۵} با حداقل یک تراکنش در ماه.

جدول ۱۶-۴ شاخص اثربخشی کارتهخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار هر شرکت - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱

شرکت	کارتهخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار				اثربخشی کارتهخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار	
	سهم از کل تراکنش‌های کارتهخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار	سهم از کل تعداد ابزار	فروردین	اردیبهشت	اختلاف	
آسان پرداخت پرشین	۷/۰۷٪	۶/۱۵٪	۱/۱۵۶	۱/۱۵۱	-۰/۰۰۵	
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۶٪	۰/۶۰٪	۰/۹۵۴	۰/۹۲۴	-۰/۰۲۹	
به پرداخت ملت	۱۹/۳۶٪	۱۱/۱۸٪	۱/۷۳۱	۱/۷۳۱	۰/۰۰۰	
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۸۲٪	۹/۲۷٪	۰/۹۵۲	۰/۹۵۲	۰/۰۰۰	
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۹/۳۲٪	۱۷/۹۳٪	۰/۵۱۰	۰/۵۲۰	۰/۰۱۰	
پرداخت الکترونیک سامان	۲۱/۰۸٪	۱۴/۴۳٪	۱/۴۷۳	۱/۴۶۱	-۰/۰۱۲	
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۶۱٪	۳/۱۴٪	۰/۴۹۷	۰/۵۱۴	۰/۰۱۷	
پرداخت نوین آراین	۲/۱۹٪	۴/۳۸٪	۰/۴۸۹	۰/۴۹۹	۰/۰۱۰	
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۸/۲۱٪	۱۲/۸۳٪	۱/۳۸۳	۱/۴۱۹	۰/۰۳۵	
فرپردازان آروند امید	۱/۰۷٪	۲/۳۵٪	۰/۴۴۰	۰/۴۵۴	۰/۰۱۴	
فن آوا کارت	۲/۴۷٪	۵/۲۶٪	۰/۴۶۱	۰/۴۷۰	۰/۰۰۹	
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۲۵٪	۱۲/۴۷٪	۰/۶۶۵	۰/۶۶۱	-۰/۰۰۴	

در شاخص اثربخشی کارتهخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "تجارت الکترونیک پارسیان" و "آسان پرداخت پرشین" به عددی بالاتر از یک دست یافته‌اند. بالاترین تغییر در شاخص اثربخشی کارتهخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار نیز در شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با افزایش ۰/۰۳۵ واحدی مشاهده می‌شود. چرا که تعداد تراکنش‌های کارتهخوان فروشگاه‌های آن کاهش و در مقابل، سهم از تعداد کارتهخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار آن نیز با کاهش همراه بوده است.

دستیابی به عدد بالاتر از یک در شاخص اثربخشی کارتهخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار، بدین معناست که جذب تراکنش‌های این شرکت‌ها بر روی کارتهخوان‌های تراکنش‌دار بیشتر از سهم تعداد کارتهخوان‌هایشان از کل کارتهخوان‌های تراکنش‌دار کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتهخوان‌های فروشگاه‌های این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند. عملکرد مختلف هر یک از شرکت‌های PSP در کسب سهم بازار تراکنش‌ها و کارتهخوان‌های تراکنش‌دار سبب گردیده تا میزان شاخص مذکور بعضاً با افزایش و یا کاهش مواجه شود.

۴-۳-۴ - شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال

سیستمی در هر یک از استان‌های کشور

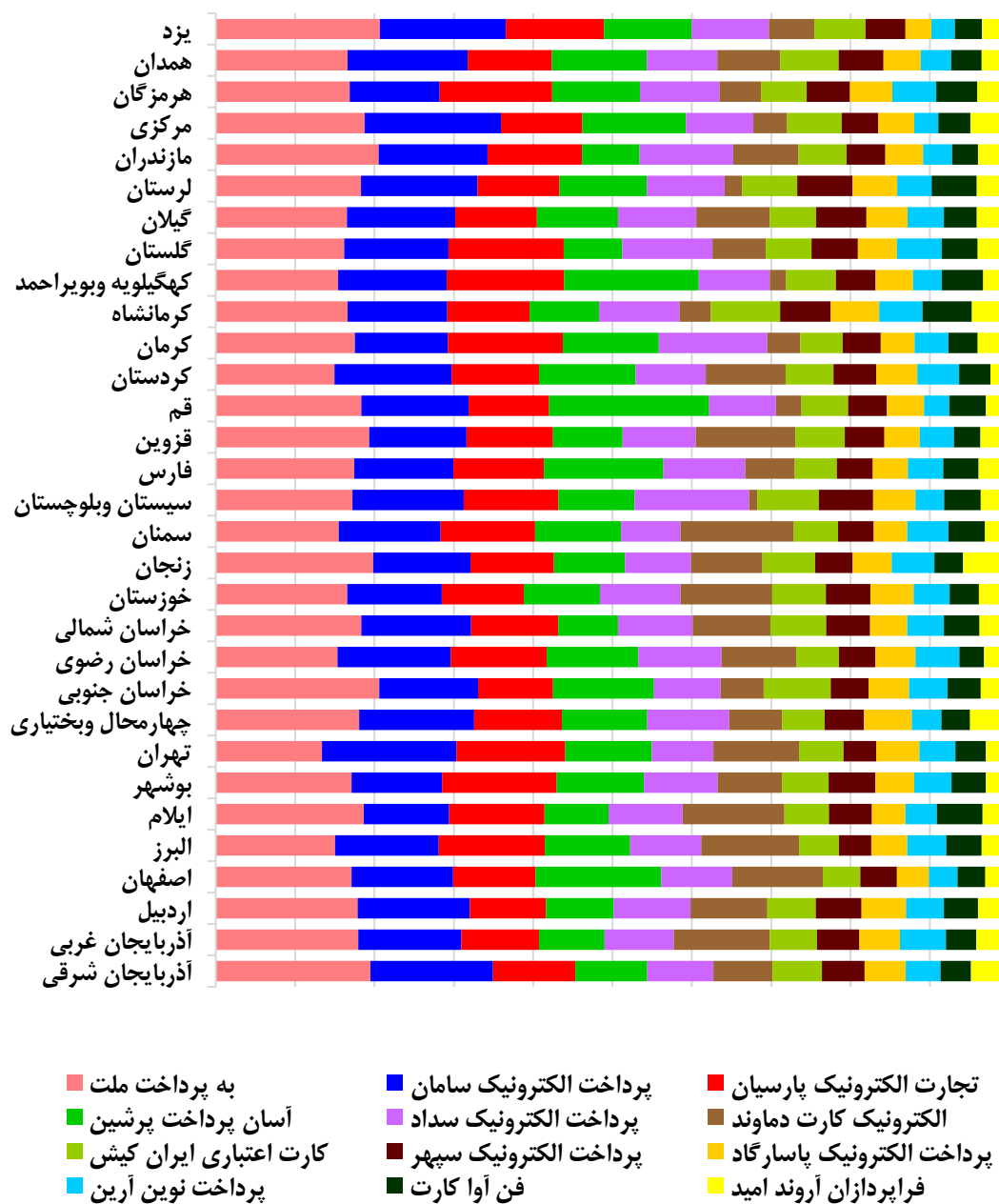
در این قسمت شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی برای هر شرکت در هر یک از ۳۱ استان کشور مورد بررسی قرار می‌گیرد. شرکت "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" در تمام استان‌ها و شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارسیان" و "آسان پرداخت پرشین" در غالب استان‌ها، دارای شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های بالاتر از یک هستند. در جدول ۱۷-۴ این شاخص در اردیبهشت ماه برای هر یک از شرکت‌های PSP به ازای استان‌های کشور مورد محاسبه قرار گرفته است.

جدول ۱۷-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان - اردیبهشت ۱۴۰۱

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسیان	فرایزدان آروند امید	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۱/۰۲۰	۰/۸۴۱	۲/۱۹۱	۰/۹۳۳	۰/۵۸۳	۱/۷۳۲	۰/۶۰۵	۰/۴۸۹	۱/۱۶۷	۰/۵۴۳	۰/۴۳۱	۰/۶۹۸
آذربایجان غربی	۰/۹۸۱	۱/۴۳۸	۲/۱۳۶	۱/۰۴۱	۰/۶۰۹	۱/۵۴۵	۰/۶۳۸	۰/۶۹۱	۱/۱۶۷	۰/۴۹۶	۰/۴۵۰	۰/۷۰۸
اردبیل	۰/۹۳۹	۱/۰۶۷	۱/۹۷۳	۱/۰۷۰	۰/۶۱۹	۱/۵۶۰	۰/۶۳۵	۰/۵۲۶	۱/۰۶۳	۰/۴۳۵	۰/۴۷۳	۰/۶۷۵
اصفهان	۱/۸۱۳	۱/۳۰۵	۱/۹۵۹	۱/۰۲۴	۰/۴۶۰	۱/۴۶۳	۰/۵۲۶	۰/۴۱۴	۱/۱۹۲	۰/۳۴۷	۰/۳۹۹	۰/۵۴۲
البرز	۱/۲۲۸	۱/۴۰۸	۱/۷۱۲	۱/۰۱۶	۰/۵۱۴	۱/۴۹۰	۰/۴۶۷	۰/۵۵۹	۱/۵۱۹	۰/۳۹۸	۰/۵۰۷	۰/۵۷۰
ایلام	۰/۸۱۱	۱/۲۹۰	۱/۸۷۳	۰/۹۳۸	۰/۴۲۶	۱/۰۸۵	۰/۵۴۳	۰/۳۹۷	۱/۲۰۹	۰/۳۳۹	۰/۵۷۸	۰/۵۶۵
بوشهر	۱/۱۶۸	۰/۸۵۹	۱/۸۲۰	۰/۹۹۰	۰/۵۲۲	۱/۲۱۲	۰/۶۲۳	۰/۵۰۰	۱/۵۳۳	۰/۳۱۱	۰/۴۶۲	۰/۶۲۷
تهران	۱/۱۳۶	۱/۱۲۳	۱/۳۹۰	۰/۸۰۶	۰/۵۶۵	۱/۷۶۳	۰/۴۳۰	۰/۴۷۳	۱/۴۲۴	۰/۳۰۵	۰/۳۹۹	۰/۵۸۱
چهارمحال و بختیاری	۱/۰۵۹	۰/۶۵۷	۱/۷۷۸	۱/۰۱۵	۰/۵۹۱	۱/۴۲۱	۰/۴۸۸	۰/۳۶۶	۱/۰۸۸	۰/۴۸۴	۰/۳۵۶	۰/۵۲۷
خراسان جنوبی	۱/۱۹۱	۰/۵۰۸	۱/۹۳۰	۰/۷۸۹	۰/۴۸۰	۱/۱۶۹	۰/۴۴۷	۰/۴۵۷	۰/۸۸۸	۰/۳۳۸	۰/۳۹۰	۰/۷۹۱
خراسان رضوی	۱/۲۸۲	۱/۰۴۸	۱/۶۹۸	۱/۱۶۰	۰/۵۶۳	۱/۵۷۹	۰/۵۰۸	۰/۶۱۰	۱/۳۴۳	۰/۳۵۰	۰/۳۴۷	۰/۵۹۱
خراسان شمالی	۰/۷۵۴	۰/۹۸۲	۱/۸۳۶	۰/۹۴۱	۰/۴۶۹	۱/۳۸۳	۰/۵۵۴	۰/۴۶۱	۱/۰۹۷	۰/۳۷۳	۰/۴۵۱	۰/۷۰۲
خوزستان	۱/۱۴۲	۱/۳۷۷	۱/۹۷۲	۱/۲۱۰	۰/۶۵۱	۱/۴۱۹	۰/۶۶۹	۰/۵۳۹	۱/۲۳۴	۰/۴۵۵	۰/۴۴۰	۰/۸۰۲
زنجان	۰/۹۲۸	۰/۹۳۰	۲/۰۵۹	۰/۸۶۷	۰/۵۰۹	۱/۲۷۳	۰/۴۹۲	۰/۵۵۸	۱/۰۹۳	۰/۶۰۳	۰/۳۷۷	۰/۶۹۰
سمنان	۱/۱۵۸	۱/۵۲۸	۱/۶۵۷	۰/۸۰۱	۰/۴۵۴	۱/۳۷۳	۰/۴۸۱	۰/۵۵۲	۱/۲۷۰	۰/۳۲۶	۰/۴۹۳	۰/۵۹۶
سیستان و بلوچستان	۰/۸۴۱	۰/۰۹۳	۱/۵۰۶	۱/۲۵۸	۰/۴۶۸	۱/۲۲۵	۰/۵۹۸	۰/۳۱۷	۱/۰۴۶	۰/۳۱۵	۰/۴۰۱	۰/۶۷۷

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آراین	تجارت الکترونیک پارسین	فرایزدان آروند امید	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
فارس	۱/۶۹۳	۰/۶۹۷	۱/۹۶۵	۱/۱۶۵	۰/۴۹۷	۱/۴۰۴	۰/۵۱۱	۰/۴۹۸	۱/۲۸۳	۰/۴۳۴	۰/۵۰۳	۰/۵۹۸
قزوین	۰/۹۴۹	۱/۳۶۳	۲/۰۹۷	۰/۹۹۹	۰/۴۸۲	۱/۳۳۲	۰/۵۴۲	۰/۴۶۵	۱/۱۸۳	۰/۳۹۲	۰/۳۶۶	۰/۶۷۵
قم	۲/۰۳۵	۰/۳۲۸	۱/۸۵۰	۰/۸۴۸	۰/۴۷۳	۱/۳۶۶	۰/۴۹۰	۰/۳۲۴	۱/۰۲۲	۰/۲۹۵	۰/۴۶۵	۰/۵۹۳
کردستان	۱/۲۴۱	۱/۰۲۵	۱/۵۲۳	۰/۸۹۹	۰/۵۲۸	۱/۵۰۰	۰/۵۴۹	۰/۵۳۳	۱/۱۲۳	۰/۲۴۱	۰/۴۰۳	۰/۶۱۲
کرمان	۱/۱۹۶	۰/۴۰۸	۱/۷۳۱	۱/۳۵۱	۰/۴۲۴	۱/۱۵۸	۰/۴۷۴	۰/۴۱۸	۱/۴۲۹	۰/۳۹۱	۰/۳۶۶	۰/۵۲۷
کرمانشاه	۰/۹۲۲	۰/۴۱۳	۱/۷۴۶	۱/۰۶۴	۰/۶۴۴	۱/۳۱۷	۰/۶۷۱	۰/۵۷۱	۱/۰۹۱	۰/۴۹۵	۰/۶۵۵	۰/۹۱۸
کهگیلویه و بویراحمد	۱/۶۰۶	۰/۱۹۹	۱/۴۵۷	۰/۸۴۶	۰/۴۴۶	۱/۲۹۴	۰/۴۷۴	۰/۳۴۱	۱/۴۰۱	۰/۳۱۰	۰/۴۹۶	۰/۵۹۰
گلستان	۰/۷۹۱	۰/۷۱۸	۱/۷۳۰	۱/۲۱۴	۰/۵۲۶	۱/۴۰۶	۰/۶۲۴	۰/۶۰۳	۱/۵۴۹	۰/۴۲۳	۰/۴۸۷	۰/۶۱۶
گیلان	۱/۲۰۷	۱/۰۹۲	۱/۹۵۲	۱/۱۶۷	۰/۶۱۱	۱/۶۱۲	۰/۷۴۹	۰/۵۴۱	۱/۲۱۳	۰/۴۸۲	۰/۴۹۰	۰/۶۹۱
لرستان	۱/۱۲۰	۰/۲۲۱	۱/۸۶۳	۱/۰۰۰	۰/۵۷۷	۱/۴۹۴	۰/۷۰۶	۰/۴۳۹	۱/۰۵۳	۰/۴۱۴	۰/۵۸۲	۰/۷۰۸
مازندران	۰/۸۳۴	۰/۹۴۷	۲/۳۶۱	۱/۳۵۶	۰/۵۴۸	۱/۵۷۵	۰/۵۶۴	۰/۴۱۷	۱/۳۷۰	۰/۴۵۰	۰/۳۷۸	۰/۶۹۵
مرکزی	۱/۲۹۶	۰/۴۲۴	۱/۸۵۹	۰/۸۴۰	۰/۴۴۸	۱/۷۰۲	۰/۴۵۷	۰/۳۰۰	۱/۰۱۴	۰/۴۸۶	۰/۴۰۰	۰/۶۸۲
هرمزگان	۱/۰۸۹	۰/۵۱۴	۱/۶۶۴	۰/۹۹۰	۰/۵۲۳	۱/۱۱۸	۰/۵۳۹	۰/۵۴۷	۱/۳۹۷	۰/۳۹۷	۰/۵۰۹	۰/۵۶۷
همدان	۱/۳۰۲	۰/۸۶۳	۱/۸۰۹	۰/۹۶۷	۰/۵۱۳	۱/۶۴۷	۰/۶۱۲	۰/۴۱۹	۱/۱۵۷	۰/۳۸۰	۰/۴۱۵	۰/۸۰۴
یزد	۱/۰۵۳	۰/۵۴۵	۱/۹۷۱	۰/۹۲۹	۰/۳۱۱	۱/۵۱۱	۰/۴۷۸	۰/۲۸۲	۱/۱۷۶	۰/۳۲۷	۰/۳۲۷	۰/۶۱۵

همچنین شکل شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های هر شرکت PSP برای هر یک از استان‌های کشور در شکل ۱۰-۴ آمده است.

شکل ۱۰-۴ شاخص اثربخشی کارتهای فروشگاهی شرکت های PSP به تفکیک هر استان - اردیبهشت ۱۴۰۱

۴-۳-۵- عملکرد شرکت های PSP در ابزار کارتخوان های فروشگاه های

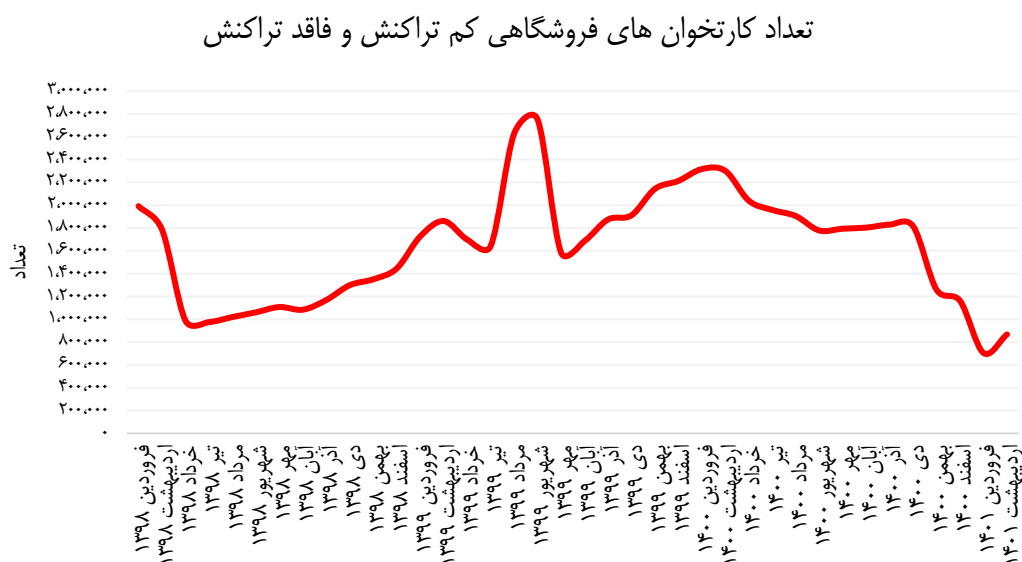
کم تراکنش و فاقد تراکنش

بر اساس روش معمول در سایر کشورها، پذیرندگان برای استفاده از ابزار کارتخوان فروشگاه های، ناچار به خرید یا اجاره دستگاه کارتخوان بوده و به علاوه موظف به پرداخت هزینه های نصب، نگهداری و نیز پرداخت بهای کاغذ رول مورد استفاده در آن هستند. در نتیجه در این کشورها، توجه به بهره وری در به کارگیری این ابزار بسیار بیشتر است. اما در ایران به واسطه مداخله بانک ها در این امر، نه تنها کارتخوان به صورت رایگان در اختیار پذیرندگان قرار می گیرد، بلکه همه هزینه های مربوطه حتی رول کاغذ رسید نیز به رایگان در اختیار پذیرندگان قرار می گیرد. به تبع این رویکرد، تعدد دستگاه های کارتخوان در فروشگاه ها و در نتیجه فراوانی کارتخوان های فروشگاه های کم تراکنش و فاقد تراکنش مشاهده می شود. متأسفانه بی تفاوتی فروشندگان و یا حتی استقبال از افزایش کارتخوان های فروشگاه های به دلیل ارزش نمایشی آن از یک سو و الزام شرکت PSP به نصب کارتخوان بدون توجه به کارایی آن که از قراردادهای این شرکت ها با بانک ها ناشی می شود از سوی دیگر، موجب تشدید پدیده هایی نظیر تعدد کارتخوان نصب شده در هر فروشگاه ها و وجود کارتخوان های کم تراکنش و فاقد تراکنش شده است.

در این قسمت به منظور بررسی نمایش میزان کارایی و بهره وری کارتخوان های فروشگاه های، آمار کارتخوان های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی هر شرکت PSP بررسی خواهد شد. از اردیبهشت ماه ۹۷ مفهوم این نوع کارتخوان ها بازتعریف گردیده و بر این اساس به کارتخوانی کم تراکنش گفته می شود که در یک بازه زمانی دو ماهه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش های آن در دو ماه متوالی، کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد^{۲۶}. علت ملاک قرار گرفتن بازه زمانی دو ماهه در تعریف ابزار کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، کنترل شرکت ها در نصب جدید کارتخوان ها و نیز در بر گرفتن فعالیت فصلی برخی پذیرندگان بنابر ماهیت فعالیت آن ها است.

^{۲۶} در تعریف گذشته به کارتخوانی کم تراکنش گفته می شد که در یک بازه زمانی سه ماهه متوالی کمتر از ۶۰ تراکنش در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش های آن کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد.

برای بررسی روند تغییر تعداد کارتهای فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، شکل ۴-۱۱ طی ابتدای سال ۱۳۹۸ تا اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ ترسیم شده است.

شکل ۴-۱۱ روند تغییر تعداد کارتهای فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از ابتدای سال ۱۳۹۸ تاکنون

تعداد کارتهای فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش در اردیبهشت ماه با افزایش ۲۳/۰۳ درصدی روبه رو بوده است. در این ماه سهم کارتهای کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، ۱۰/۰۷ درصد از کل کارتهای فروشگاهی فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است. عدد فوق نسبت به رقم مشابه در فروردین ماه تنها ۱/۶۳ درصد افزایش یافته است. جدول زیر سهم تعداد کارتهای فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کارتهای فعال سیستمی هر شرکت را ارائه می دهد.

جدول ۱۸-۴ سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش هر شرکت از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی آن- اردیبهشت ۱۴۰۱

نام شرکت	سهم مجموع تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت		اختلاف
	فروردین	اردیبهشت	
آسان پرداخت پرشین	۵/۰۰٪	۶/۵۶٪	۱/۵۶٪
الکترونیک کارت دماوند	۵/۶۸٪	۷/۴۷٪	۱/۷۹٪
به پرداخت ملت	۷/۵۲٪	۹/۰۶٪	۱/۵۴٪
پرداخت الکترونیک سداد	۴/۶۷٪	۴/۶۱٪	-۰/۰۶٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۵/۵۷٪	۶/۹۸٪	۱/۴۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۶/۰۲٪	۷/۶۱٪	۱/۵۹٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۵/۷۶٪	۷/۲۰٪	۱/۴۴٪
پرداخت نوین آراین	۹/۸۰٪	۱۲/۰۷٪	۲/۲۷٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۴/۲۲٪	۱۶/۱۳٪	۱/۹۱٪
فراپردازان آروند امید	۱۸/۲۸٪	۱۹/۷۳٪	۱/۴۵٪
فن آوا کارت	۱۵/۰۴٪	۱۷/۴۷٪	۲/۴۳٪
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۷۵٪	۱۱/۱۳٪	۲/۳۸٪
مجموع	۸/۴۴٪	۱۰/۰۷٪	۱/۶۳٪

* هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان‌دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف غالب جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت **Bold** نمایش داده شده است.

بسته به جهت و میزان سرعت تغییرات هر یک از دو مولفه‌ی تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش و تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی در هر شرکت PSP، عدد شاخص مذکور تحت تاثیر قرار گرفته است. بیشترین تغییر مربوط به سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش از کارتخوان‌های فعال سیستمی با افزایش ۲/۴۳ درصد، در شرکت "فن آوا کارت" رخ داده است. شرکت "فراپردازان آروند امید" با عددی برابر با ۱۹/۷۳ درصد بالاترین رقم شاخص را نشان می‌دهد. در مقابل آن، تنها ۴/۶۱ درصد از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" را کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی آن شامل می‌شوند.

**بررسی وضعیت بانک‌های
صادرکننده و پذیرنده**

۵- بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده

در این بخش از گزارش برای داشتن درک بهتری از روند کاری بانک‌های کشور، به بررسی سهم بازار پذیرندگی و صادرکنندگی در بانک‌های^{۲۷} پذیرنده^{۲۸} و صادرکننده^{۲۹} در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی پرداخته می‌شود.^{۳۰}

۵-۱- سهم بازار پذیرندگی

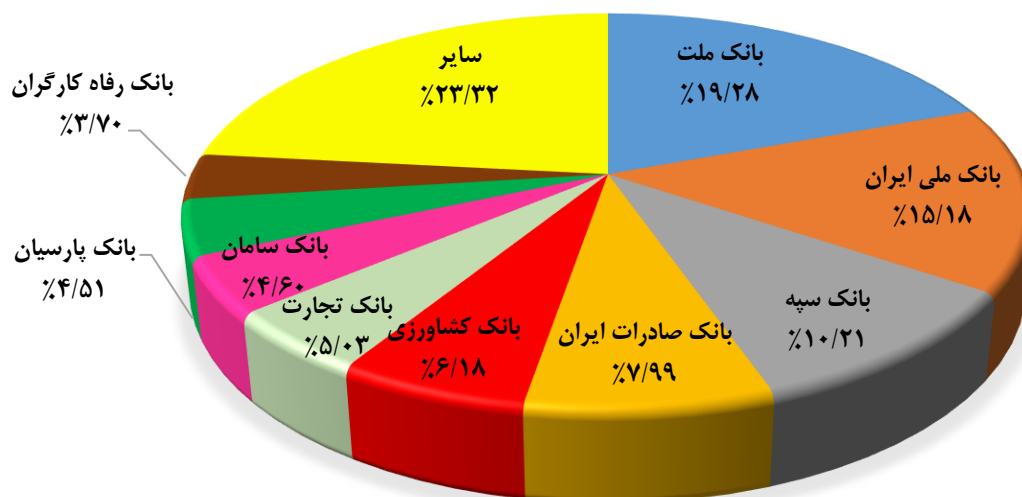
در این بخش، سهم بازار هریک از بانک‌های پذیرنده از لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌های کارتی شبکه‌ی شاپرک مورد بررسی قرار گرفته و همچنین سهم هر یک از آن‌ها نیز به تفکیک ابزارهای پذیرش محاسبه شده است.

^{۲۷} در کل گزارش منظور از بانک‌ها، بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری مجاز می‌باشد.
^{۲۸} بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است.
^{۲۹} بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید.
^{۳۰} پیرو نامه‌های ابلاغی بانک مرکزی طی ماه‌های گذشته مبنی بر ادغام ۵ بانک (حکمت، قوامین، مهر اقتصاد، کوثر و انصار) با بانک سپه، از بهمن ماه ۹۹ این ۶ بانک با یکدیگر ادغام گردیده و در جداول و شکل‌های فصل پنجم در قالب بانک "سپه" آورده شده و بانک‌های صادر کننده و پذیرنده با تعداد ۳۳ بانک در صنعت پرداخت ایفای نقش نموده‌اند.

۵-۱-۱- سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از تعداد و مبلغ

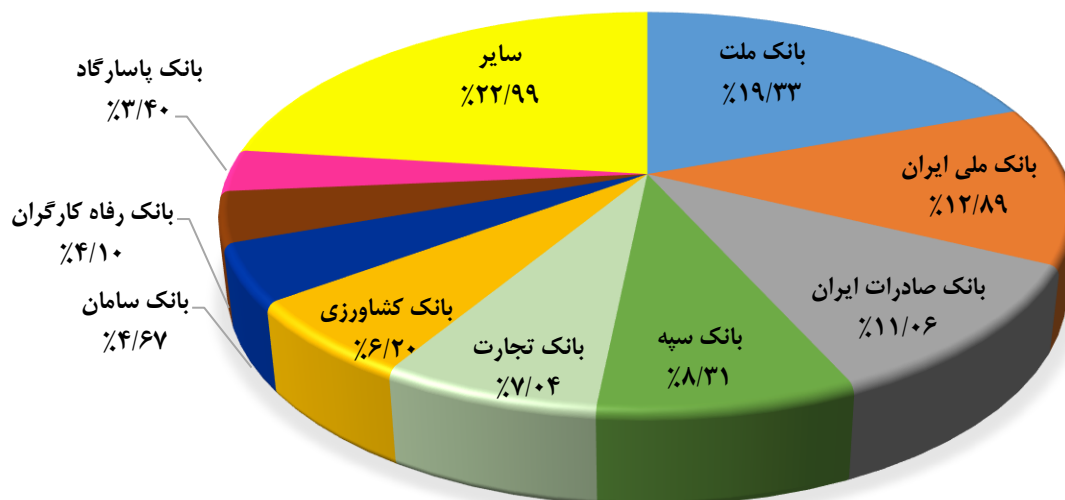
تراکنش‌های شبکه پرداخت

این شاخص گستره فعالیت هر یک از بانک‌ها در پذیرش تعداد و مبلغ تراکنش‌های پشتیبانی شده در شبکه شاپرک را نشان می‌دهد. در نمودارهای مربوطه ۹ بانک نخست با بالاترین سهم تعدادی و مبلغی در شبکه پرداخت آورده شده و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

شکل ۵-۱ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - اردیبهشت ۱۴۰۱

همچنین شکل ۵-۲ سهم مبلغی هر یک از بانک‌های پذیرنده از کل جمع مبلغ تراکنش‌های صنعت پرداخت در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ را نشان می‌دهد.

شکل ۵-۲ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - اردیبهشت ۱۴۰۱

از دو شکل بالا ملاحظه می‌شود که "بانک ملت" با سهم ۱۹/۳۳ درصدی از تعداد تراکنش‌ها و سهم ۱۹/۳۳ درصدی از مبلغ تراکنش‌ها، همچنان با اختلاف، بالاترین سهم از پذیرش تراکنش‌های بازار را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است.

۵-۱-۲- سهم تعدادی و مبلغی بانک‌های پذیرنده از کل بازار

تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

این شاخص، منجر به شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی بازاریابی هر یک از بانک‌ها به منظور پذیرش وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی در هر یک از ابزارهای پذیرش می‌شود. ذکر این نکته ضروری است که در محاسبه شاخص فوق، آمار تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای تمامی بانک‌های پذیرنده در کارت‌خوان‌های چندشبای^{۳۱} نیز در نظر گرفته می‌شود.

^{۳۱} منظور از لفظ چندشبایی، تعریف و اتصال بیش از یک شماره شبا به ابزار پذیرش است.

سهام تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر یک از بانک‌های پذیرنده از بازار ابزارهای پذیرش برای اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ در جدول ۵-۱ ارائه شده است.

جدول ۵-۱ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - اردیبهشت ۱۴۰۱

ردیف	بانک پذیرنده	سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهم هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۳۵٪	۳/۶۱٪	۱۵/۸۳٪	۱/۴۵٪	۰/۸۷٪	۱۲/۸۳٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۶۰٪	۱/۰۷٪	۰/۰۰٪	۰/۶۲٪	۰/۷۵٪	۰/۰۰٪
۳	بانک آینده	۱/۷۲٪	۷/۰۶٪	۲۴/۴۸٪	۱/۵۳٪	۱۲/۴۹٪	۲۱/۳۸٪
۴	بانک پارسیان	۴/۶۳٪	۴/۴۸٪	۰/۹۸٪	۲/۹۹٪	۳/۱۵٪	۲/۹۹٪
۵	بانک پاسارگاد	۳/۳۵٪	۲/۵۹٪	۰/۰۰٪	۲/۹۴٪	۶/۴۷٪	۰/۰۰٪
۶	بانک تجارت	۵/۳۴٪	۱/۹۶٪	۰/۶۲٪	۶/۶۴٪	۹/۸۳٪	۱/۳۰٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۸۶٪	۰/۱۱٪	۰/۰۰٪	۰/۹۸٪	۰/۲۳٪	۰/۰۰٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۱۴٪	۵/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۲۲٪	۱/۶۶٪	۰/۰۰٪
۱۰	بانک دی	۰/۳۳٪	۱/۶۴٪	۰/۱۵٪	۰/۳۸٪	۰/۷۶٪	۰/۴۷٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۳/۸۲٪	۱/۶۳٪	۳/۳۴٪	۴/۱۱٪	۴/۰۵٪	۳/۲۸٪
۱۲	بانک سامان	۴/۲۹٪	۱۲/۰۸٪	۲/۰۶٪	۳/۵۲٪	۱۲/۲۸٪	۴/۸۱٪
۱۳	بانک سپه	۱۰/۹۶٪	۲/۶۵٪	۰/۰۵٪	۹/۴۶٪	۰/۸۰٪	۰/۰۴٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۲۳٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۳۲٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
۱۵	بانک سینا	۰/۶۲٪	۰/۴۲٪	۰/۰۰٪	۰/۸۱٪	۱/۳۰٪	۰/۰۰٪
۱۶	بانک شهر	۰/۹۹٪	۰/۸۳٪	۰/۰۰٪	۱/۰۳٪	۳/۰۸٪	۰/۰۰٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۸/۶۶٪	۰/۵۸٪	۰/۰۲٪	۱۱/۸۲٪	۶/۱۷٪	۰/۰۷٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۱۲٪	۰/۶۰٪	۰/۰۰٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۳/۳۹٪	۱/۰۷٪	۳/۸۰٪	۲/۷۳٪	۰/۱۷٪	۳/۶۱٪

ردیف	بانک پذیرنده	سهام هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهام هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲/۹۵٪	۰/۳۷٪	۰/۰۰٪	۲/۵۴٪	۰/۱۱٪	۰/۰۰٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۱۲٪	۰/۸۹٪	۰/۰۱٪	۰/۲۷٪	۰/۴۹٪	۰/۰۱٪
۲۲	بانک کشاورزی	۶/۰۰٪	۱۳/۵۶٪	۰/۰۲٪	۶/۹۰٪	۱/۶۴٪	۰/۰۷٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۷۱٪	۰/۱۳٪	۰/۰۰٪	۰/۶۷٪	۰/۴۸٪	۰/۰۰٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۵۲٪	۱/۹۴٪	۰/۰۰٪	۰/۹۳٪	۳/۹۶٪	۰/۰۰٪
۲۵	بانک مسکن	۱/۳۶٪	۰/۲۰٪	۰/۰۲٪	۱/۲۶٪	۰/۶۲٪	۰/۰۱٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک ملت	۱۸/۵۸٪	۱۷/۷۱٪	۴۲/۳۲٪	۱۸/۸۲٪	۲۲/۳۱٪	۴۴/۷۳٪
۲۸	بانک ملی ایران	۱۵/۳۲٪	۱۸/۲۶٪	۶/۳۱٪	۱۴/۰۱٪	۵/۶۵٪	۴/۳۹٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲/۲۵٪	۰/۰۵٪	۰/۰۰٪	۲/۱۳٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۵۱٪	۰/۰۵٪	۰/۰۰٪	۰/۴۶٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۳۶٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۳۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪

همانگونه که در جدول ۵-۱ مشاهده می گردد در بررسی این شاخص به ترتیب:

- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش های ابزار کارتخوان فروشگاه های به بانک های "ملت"، "ملی ایران"، "سپه" و "صادرات ایران"
- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک های "ملی ایران"، "ملت"، "کشاورزی" و "سامان"
- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش های ابزار پذیرش موبایلی به بانک های "ملت"، "آینده"، "اقتصاد نوین" و "ملی ایران"

- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های به بانک‌های "ملت"، "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "سپه"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک‌های "ملت"، "آینده"، "سامان" و "تجارت"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به بانک‌های "ملت"، "آینده"، "اقتصاد نوین" و "سامان"

تعلق گرفته و این بانک‌ها به ترتیب در مکان‌های اول تا چهارم جای گرفته‌اند.

۵-۱-۳ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده

در این بخش از گزارش، طی شاخصی سهم تعدادی و مبلغی هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های همان بانک برای هر یک از ابزارهای پذیرش مورد بررسی و محاسبه قرار گرفته است. این شاخص می‌تواند دید وسیعی از سهم و کارایی هر ابزار از تعداد کل تراکنش‌های صورت گرفته برای هر بانک پذیرنده را فراهم و زمینه تحلیل و برنامه‌ریزی را برای آن بانک ایجاد نماید.

جدول ۵-۲ سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده را به تفکیک بانک‌ها در شبکه پرداخت کشور نشان می‌دهد.

جدول ۵-۲ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده - اردیبهشت ۱۴۰۱

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده					سهم مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱	بانک اقتصاد نوین	۶۴/۷۰٪	۹/۲۱٪	۲۶/۰۹٪	۸۹/۹۳٪	۸/۱۶٪	۱/۹۱٪		
۲	بانک ایران زمین	۹۱/۳۴٪	۸/۶۶٪	۰/۰۰٪	۸۴/۵۴٪	۱۵/۴۶٪	۰/۰۰٪		
۳	بانک آینده	۵۸/۵۸٪	۱۲/۷۸٪	۲۸/۶۴٪	۴۴/۱۶٪	۵۴/۳۵٪	۱/۴۸٪		
۴	بانک پارسیان	۹۴/۴۶٪	۴/۸۶٪	۰/۶۸٪	۸۶/۱۰٪	۱۳/۶۹٪	۰/۲۱٪		
۵	بانک پاسارگاد	۹۶/۰۶٪	۳/۹۴٪	۰/۰۰٪	۷۵/۰۹٪	۲۴/۹۱٪	۰/۰۰٪		
۶	بانک تجارت	۹۷/۷۱٪	۱/۹۰٪	۰/۳۹٪	۸۱/۷۰٪	۱۸/۲۶٪	۰/۰۴٪		
۷	بانک توسعه تعاون	۹۹/۳۳٪	۰/۶۷٪	۰/۰۰٪	۹۶/۶۲٪	۳/۳۸٪	۰/۰۰٪		
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۹۸/۶۸٪	۱/۳۲٪	۰/۰۰٪	۹۸/۱۶٪	۱/۸۴٪	۰/۰۰٪		
۹	بانک خاورمیانه	۳۴/۲۴٪	۶۵/۷۶٪	۰/۰۰٪	۴۷/۲۵٪	۵۲/۷۵٪	۰/۰۰٪		
۱۰	بانک دی	۷۸/۱۷٪	۲۰/۶۵٪	۱/۱۸٪	۷۶/۷۷٪	۲۳/۰۰٪	۰/۲۳٪		
۱۱	بانک رفاه کارگران	۹۵/۰۰٪	۲/۱۵٪	۲/۸۵٪	۸۶/۹۱٪	۱۲/۹۳٪	۰/۱۷٪		
۱۲	بانک سامان	۸۵/۷۵٪	۱۲/۸۴٪	۱/۴۲٪	۶۵/۳۷٪	۳۴/۴۱٪	۰/۲۱٪		
۱۳	بانک سپه	۹۸/۷۲٪	۱/۲۷٪	۰/۰۱٪	۹۸/۷۴٪	۱/۲۶٪	۰/۰۰٪		
۱۴	بانک سرمایه	۹۹/۵۸٪	۰/۴۲٪	۰/۰۰٪	۹۹/۵۸٪	۰/۴۲٪	۰/۰۰٪		
۱۵	بانک سینا	۹۶/۵۴٪	۳/۴۶٪	۰/۰۰٪	۸۰/۵۶٪	۱۹/۴۴٪	۰/۰۰٪		
۱۶	بانک شهر	۹۵/۷۲٪	۴/۲۸٪	۰/۰۱٪	۶۸/۹۹٪	۳۱/۰۱٪	۰/۰۰٪		
۱۷	بانک صادرات ایران	۹۹/۶۴٪	۰/۳۵٪	۰/۰۱٪	۹۲/۶۹٪	۷/۳۰٪	۰/۰۰٪		
۱۸	بانک صنعت و معدن	۹۹/۰۶٪	۰/۹۴٪	۰/۰۰٪	۵۶/۸۸٪	۴۳/۱۲٪	۰/۰۰٪		
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۹۴/۷۶٪	۱/۵۹٪	۳/۶۵٪	۹۸/۷۶٪	۰/۹۳٪	۰/۳۱٪		
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۹۹/۳۴٪	۰/۶۶٪	۰/۰۰٪	۹۹/۳۴٪	۰/۶۶٪	۰/۰۰٪		
۲۱	بانک کارآفرین	۷۰/۸۷٪	۲۸/۹۷٪	۰/۱۵٪	۷۸/۰۹٪	۲۱/۹۰٪	۰/۰۱٪		
۲۲	بانک کشاورزی	۸۹/۲۸٪	۱۰/۷۱٪	۰/۰۱٪	۹۶/۵۴٪	۳/۴۶٪	۰/۰۰٪		
۲۳	بانک گردشگری	۹۸/۹۹٪	۰/۹۹٪	۰/۰۲٪	۹۰/۲۹٪	۹/۷۱٪	۰/۰۰٪		
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۸۳/۳۷٪	۱۶/۶۲٪	۰/۰۰٪	۶۰/۸۱٪	۳۹/۱۹٪	۰/۰۰٪		
۲۵	بانک مسکن	۹۹/۲۰٪	۰/۷۶٪	۰/۰۴٪	۹۳/۰۵٪	۶/۹۵٪	۰/۰۰٪		
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۱/۰۳٪	۹۸/۹۷٪	۰/۰۰٪	۴۶/۰۷٪	۵۳/۹۳٪	۰/۰۰٪		
۲۷	بانک ملت	۸۸/۵۸٪	۴/۴۹٪	۶/۹۳٪	۸۴/۴۲٪	۱۵/۱۰٪	۰/۴۸٪		

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش های هر بانک				سهم مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش های هر بانک پذیرنده	
		کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۲۸	بانک ملی ایران	۹۲/۸۱٪	۵/۸۸٪	۱/۳۱٪	۹۴/۱۹٪	۵/۷۴٪	۰/۰۷٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۹۹/۸۷٪	۰/۱۳٪	۰/۰۰٪	۹۹/۷۰٪	۰/۳۰٪	۰/۰۰٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۹۹/۹۲٪	۰/۰۸٪	۰/۰۰٪	۹۹/۹۰٪	۰/۱۰٪	۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۹۹/۵۳٪	۰/۴۷٪	۰/۰۰٪	۹۸/۹۰٪	۱/۱۰٪	۰/۰۰٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۹۹/۹۹٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪

همانگونه که مشاهده می گردد:

- بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش های هر بانک پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش موبایلی در اردیبهشت ماه ۱۴۰۰ در تراکنش های بانک های کشور به بانک "آینده" تعلق گرفته است. پس از آن بانک های "اقتصاد نوین"، "ملت" و "قرض الحسنه رسالت" در مکان های دوم تا چهارم قرار گرفته اند.

- بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش های بانک های پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش اینترنتی در اردیبهشت ماه ۱۴۰۰ در تراکنش های بانک ها، به بانک "مشتک ایران - ونزوئلا" تعلق گرفته است. بعد از آن، بانک های "خاورمیانه"، "کارآفرین" و "دی" به ترتیب در مکان های بعدی قرار گرفته اند.

این درحالیست که طی بررسی های انجام شده مشخص می گردد که در اردیبهشت ماه بانک های "آینده" و "مشتک ایران - ونزوئلا" در کل به ترتیب ۳/۲۸ و ۰/۰۰۰۰۰۷ درصد تعداد تراکنش های کارتی شبکه پرداخت کشور را در دست داشته اند که همانگونه که مشاهده می گردد، ارقام متعلق به بانک های "آینده" و "مشتک ایران - ونزوئلا" در مقابل کل تعداد تراکنش های کارتی در شبکه پرداخت سهم بسیار ناچیزی بوده است.

کلیه این موارد در حالی است که در سایر بانک‌های کشور بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاه‌های بوده و نیز بیشترین سهم از مبالغ تراکنش‌ها توسط ابزارهای کارتخوان فروشگاه‌های جذب هر بانک شده است.

۵-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها

همانند آنچه در بخش ۴-۱-۴ معرفی شد، با اندازه‌گیری میزان تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها، می‌توان میزان رقابت و انحصار در آن بازار را بررسی نمود. هرچه میزان شاخص تمرکز، عدد کمتری باشد، بازار رقابتی‌تر و هر چه شاخص تمرکز عدد بیشتری باشد، بازار به انحصار نزدیک‌تر خواهد بود. در این قسمت نیز وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی بانک‌ها در نقش پذیرندگی تراکنش‌ها با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۵-۳ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک، به ازای هر سه ابزار پذیرش محاسبه شده است.

جدول ۵-۳ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - اردیبهشت ۱۴۰۱

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		S_i	2S_i	S_i	2S_i	S_i	2S_i
۱	بانک اقتصاد نوین	۱	۲	۴	۱۳	۱۶	۲۵۰
۲	بانک ایران زمین	۱	۰	۱	۱	۰	۰
۳	بانک آینده	۲	۳	۷	۵۰	۲۴	۵۹۹
۴	بانک پارسیان	۵	۲۱	۴	۲۰	۱	۱
۵	بانک پاسارگاد	۳	۱۱	۳	۷	۰	۰
۶	بانک تجارت	۵	۲۹	۲	۴	۱	۰
۷	بانک توسعه تعاون	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۹	بانک خاورمیانه	۰	۰	۵	۲۵	۰	۰
۱۰	بانک دی	۰	۰	۲	۳	۰	۰
۱۱	بانک رفاه کارگران	۴	۱۵	۲	۳	۳	۱۱
۱۲	بانک سامان	۴	۱۸	۱۲	۱۴۶	۲	۴
۱۳	بانک سپه	۱۱	۱۲۰	۳	۷	۰	۰

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		2S_i	S_i	2S_i	S_i	2S_i	S_i
۱۴	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۵	بانک سینا	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۱۶	بانک شهر	۱	۱	۱	۱	۰	۰
۱۷	بانک صادرات ایران	۹	۷۵	۱	۰	۰	۰
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۳	۱۲	۱	۴	۱۴	۱۴
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۳	۹	۰	۰	۰	۰
۲۱	بانک کارآفرین	۰	۰	۱	۱	۰	۰
۲۲	بانک کشاورزی	۶	۳۶	۱۴	۱۸۴	۰	۰
۲۳	بانک گردشگری	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۱	۰	۲	۴	۰	۰
۲۵	بانک مسکن	۱	۲	۰	۰	۰	۰
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۷	بانک ملت	۱۹	۳۴۵	۱۸	۳۱۴	۴۲	۱,۷۹۱
۲۸	بانک ملی ایران	۱۵	۲۳۵	۱۸	۳۳۳	۶	۴۰
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲	۵	۰	۰	۰	۰
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	شاخص هرفیندال - هیرشمن	-	۹۴۱	-	۱,۱۱۶	-	۲,۷۱۲

ملاحظه می‌شود که در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱، شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ابزار پذیرش موبایلی عدد ۲,۷۱۲ به‌دست آمده است (بالاتر از ۱۸۰۰) که با توجه به جدول ۴-۴ همچنان نشان‌دهنده تمرکز بالا در بازار ابزار پذیرش موبایلی است؛ به این معنا که در بازار ابزار پذیرش موبایلی تعداد بسیار کمی از بانک‌ها سهم قابل توجهی از پذیرش تراکنش‌های بازار را در اختیار گرفته‌اند. برای این شاخص در بازار ابزار پذیرش اینترنتی ۱,۱۱۶ حاصل شده است (بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۴، این رقم مبین وجود تمرکز ملایم در بازار این ابزار بین بانک‌های پذیرنده می‌باشد. لذا

سایر بانک‌های پذیرنده در بازار این ابزار نسبت به بازار ابزار پذیرش موبایلی سهم بالاتر و قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. مقدار این شاخص در بازار ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های ۹۴۱ حاصل شده است (کمتر از ۱۰۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۴، این رقم مبین وجود تمرکز رقابتی در بازار این ابزار بین بانک‌های پذیرنده شده است.

میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال-هیرشمن برای بازار بانک‌های پذیرنده در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ نسبت به فروردین ماه در جدول زیر محاسبه و ارائه گردیده است.

جدول ۴-۵ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱

HHI	کارتخوان فروشگاه‌های			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی		
	فروردین	اردیبهشت	اختلاف	فروردین	اردیبهشت	اختلاف	فروردین	اردیبهشت	اختلاف
شاخص H-H	۹۵۳	۹۴۱	-۱/۲۳٪	۱،۱۹۶	۱،۱۱۶	-۶/۶۵٪	۲،۷۳۰	۲،۷۱۲	-۰/۶۷٪

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که میزان شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارت‌ای، درحوزه هر سه ابزار پذیرش رشد منفی داشته است.

۲-۵- سهم بازار صادرکنندگی

در این قسمت به بررسی سهم بازار صادرکنندگی بانک‌ها پرداخته می‌شود. برای این منظور ابتدا آماری از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک^{۳۲} ارائه شده و سپس سهم بازار هر یک از بانک‌های صادرکننده کارت تراکنش‌دار از مجموع کارت‌ها و نیز به تفکیک انواع کارت‌های بانکی محاسبه می‌گردد.

۱-۲-۵- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در

سوئیچ شاپرک

کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوئیچ شاپرک به لحاظ کاربری در سه دسته کارت برداشت (بدهی)^{۳۳}، کارت اعتباری^{۳۴} و کارت پیش‌پرداخته^{۳۵} یا بی‌نام (کارت هدیه و بن کارت) طبقه‌بندی می‌شوند.

در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱، تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوئیچ شاپرک مجموعاً ۱۳۲،۵۹۳،۳۲۹ بوده است که بیشترین تعداد آن با ۱۲۵،۰۰۱،۲۰۴ عدد و سهم تعدادی ۹۴/۲۷ درصدی متعلق به کارت برداشت و کمترین تعداد آن با ۵۲۷،۱۶۴ عدد و سهم ۰/۴۰ درصدی متعلق به کارت اعتباری بوده است. این اطلاعات در جدول ۵-۵ ارائه شده است.

^{۳۲} کارت‌هایی که در دوره مورد بررسی حداقل یک تراکنش در سوئیچ شاپرک داشته باشند. در این تعریف تعداد تراکنش‌های کارت‌ها اهمیتی نداشته و هر کارتی با تراکنش بیش از یک عدد، تنها یک مرتبه در آمار لحاظ می‌گردد.

Debit card ^{۳۳}

Credit card ^{۳۴}

Prepaid ^{۳۵}

جدول ۵-۵ مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - اردیبهشت ۱۴۰۱

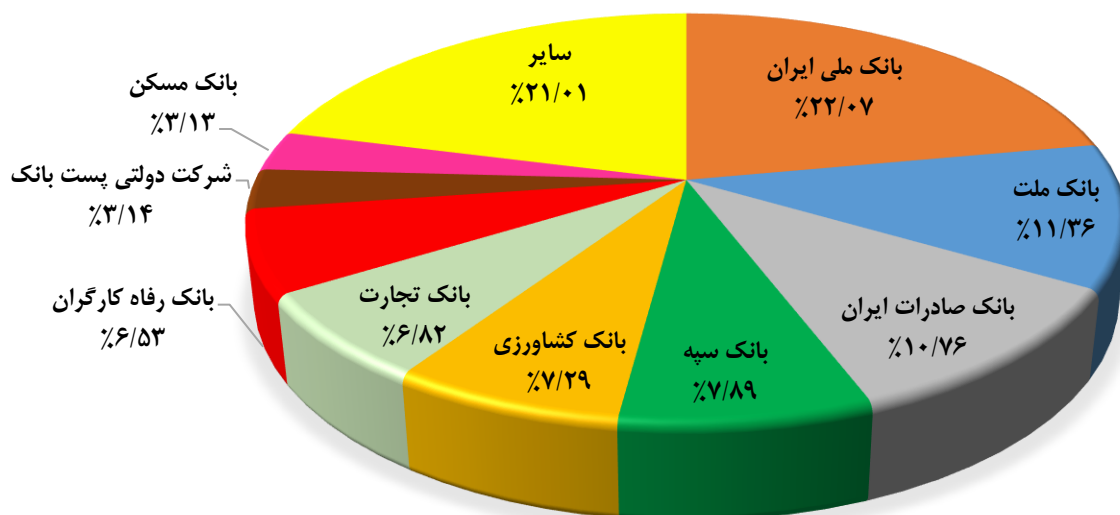
ماه	شاخص	تعداد کارت هدیه و بن کارت	تعداد کارت اعتباری	تعداد کارت برداشت	مجموع
۱۴۰۱/۰۱	تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۷,۱۸۳,۴۵۵	۴۳۹,۰۲۸	۱۲۲,۳۷۶,۵۷۱	۱۲۹,۹۹۹,۰۵۴
	سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از کل کارت‌های تراکنش‌دار	۵/۵۳٪	۰/۳۴٪	۹۴/۱۴٪	-
۱۴۰۱/۰۲	تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۷,۰۶۴,۹۶۱	۵۲۷,۱۶۴	۱۲۵,۰۰۱,۲۰۴	۱۳۲,۵۹۳,۳۲۹
	سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از کل کارت‌های تراکنش‌دار	۵/۳۳٪	۰/۴۰٪	۹۴/۲۷٪	-
رشد تعداد کارت بانکی تراکنش‌دار		-۱/۶۵٪	۲۰/۰۸٪	۲/۱۴٪	۲/۰۰٪

همانگونه که در جدول فوق ملاحظه می‌شود، تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ نسبت به فروردین ماه، ۲ درصد رشد مثبت داشته و نرخ رشد تنها در دسته کارت هدیه و بن کارت منفی بوده است.

۵-۲-۲- سهم بانک‌های صادرکننده از کل کارت‌های بانکی تراکنش

دار

طی اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ تعداد کارت‌های دارای حداقل یک تراکنش، متعلق به تعداد ۳۲ بانک صادرکننده بوده که سهم تعدادی کارت‌های این بانک‌ها از تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شکل ۵-۳ ترسیم شده است.

شکل ۵-۳ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک - اردیبهشت ۱۴۰۱

ملاحظه می‌شود که در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ بانک‌های "ملی ایران"، "ملت"، "صادرات ایران" و "سپه" دارای بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه پرداخت بوده‌اند. همانگونه که مشاهده می‌گردد در نمودار بالا تنها ۹ بانک با سهم تعدادی بالاتر از کل تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار آورده شده‌اند و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

۵-۲-۳ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت بانکی تراکنش‌دار برای اردیبهشت ماه سال ۱۴۰۱ در جدول زیر ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در این ماه بیشترین کارت اعتباری تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران"، "سپه" و "تجارت"؛ و بیشترین کارت برداشت

تراکنش‌دار به ترتیب متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "سپه"، "ملت" و "صادرات ایران" و بیشترین کارت هدیه و بن کارت تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت"، "پارسیان" و "سپه" بوده است.

جدول ۵-۶ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - اردیبهشت ۱۴۰۱

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۱۹٪	۰/۸۷٪	۱/۵۳٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۰۱٪	۰/۴۴٪	۰/۸۶٪
۳	بانک آینده	۰/۱۸٪	۱/۵۸٪	۱/۹۷٪
۴	بانک پارسیان	۰/۱۹٪	۱/۵۰٪	۹/۳۴٪
۵	بانک پاسارگاد	۰/۰۳٪	۱/۹۴٪	۳/۳۷٪
۶	بانک تجارت	۱/۳۹٪	۶/۸۷٪	۶/۳۵٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۴۹٪	۰/۹۶٪	۰/۸۴٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۰۹٪	۰/۰۶٪	۰/۰۳٪
۱۰	بانک دی	۰/۱۳٪	۰/۴۵٪	۰/۳۱٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۰/۰۰٪	۶/۷۶٪	۲/۸۳٪
۱۲	بانک سامان	۱/۲۴٪	۱/۴۲٪	۲/۹۱٪
۱۳	بانک سپه	۲/۷۹٪	۱۱/۹۴٪	۸/۱۵٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۰۰٪	۰/۲۰٪	۰/۳۹٪
۱۵	بانک سینا	۰/۳۸٪	۰/۶۶٪	۱/۹۰٪
۱۶	بانک شهر	۰/۰۵٪	۱/۵۰٪	۶/۹۰٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۲/۸۶٪	۱۰/۹۶٪	۷/۸۵٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۰۵٪	۰/۰۲٪	۰/۰۶٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۰/۰۰٪	۱/۵۰٪	۱/۳۶٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۰۰٪	۲/۰۹٪	۲/۵۷٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۰۰٪	۰/۱۰٪	۰/۴۸٪
۲۲	بانک کشاورزی	۰/۰۰٪	۷/۴۹٪	۴/۳۲٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۰۵٪	۰/۲۶٪	۰/۴۳٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۳٪
۲۵	بانک مسکن	۰/۰۰٪	۳/۲۲٪	۱/۶۶٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک ملت	۱/۵۷٪	۱۱/۲۷٪	۱۳/۶۶٪

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۲۸	بانک ملی ایران	۸۷/۲۰٪	۲۲/۰۶٪	۱۷/۴۳٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۰/۹۶٪	۳/۲۵٪	۱/۲۷٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۰۰٪	۰/۳۰٪	۰/۲۷٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۱۳٪	۰/۳۱٪	۰/۹۱٪

ملاحظه می‌شود در این ماه، بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در هر سه نوع کارت برداشت، کارت اعتباری و کارت هدیه و بن کارت به ترتیب با ۲۲/۰۶ درصد، ۸۷/۲۰ درصد و ۱۷/۴۳ درصد متعلق به بانک "ملی ایران" بوده است.

۵-۲-۴- سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک

در این بخش از گزارش برای داشتن تصویری از سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک برای اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ اطلاعات مربوطه در جدول ۵-۷ ارائه شده است.

جدول ۵-۷ سهم هر دسته از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده - اردیبهشت ۱۴۰۱

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم کارت اعتباری از سهم کارت برداشت تراکنش‌های بانک	سهم کارت هدیه و بن کارت تراکنش‌های بانک
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۰۸٪	۹۰/۸۵٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۰۱٪	۹۰/۱۳٪
۳	بانک آینده	۰/۰۴٪	۹۳/۳۵٪
۴	بانک پارسیان	۰/۰۴٪	۷۳/۹۹٪
۵	بانک پاسارگاد	۰/۰۱٪	۹۱/۰۶٪
۶	بانک تجارت	۰/۰۸٪	۹۴/۹۶٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۲۱٪	۹۵/۰۹٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۹۱/۸۲٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۶۳٪	۹۶/۲۹٪
۱۰	بانک دی	۰/۱۲٪	۹۶/۱۳٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۰/۰۰٪	۹۷/۶۹٪
۱۲	بانک سامان	۰/۳۳٪	۸۹/۳۲٪
۱۳	بانک سپه	۰/۰۳٪	۹۸/۱۹٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۰۰٪	۹۰/۲۰٪
۱۵	بانک سینا	۰/۲۱٪	۸۵/۸۶٪
۱۶	بانک شهر	۰/۰۱٪	۷۹/۳۳٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۰/۱۱٪	۹۶/۰۱٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۷۳٪	۸۶/۷۱٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۰/۰۰٪	۹۵/۱۳٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۰۰٪	۹۳/۴۸٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۰۰٪	۷۸/۵۰٪
۲۲	بانک کشاورزی	۰/۰۰٪	۹۶/۸۴٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۰۸٪	۹۱/۶۸٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۷۲/۱۹٪
۲۵	بانک مسکن	۰/۰۰٪	۹۷/۱۷٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۱۰/۳۵٪	۵۴/۷۲٪

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم کارت اعتباری از سهم کارت برداشت تراکنش‌های بانک	سهم کارت هدیه و بن کارت تراکنش‌های بانک
۲۷	بانک ملت	۰/۰۶٪	۹۳/۵۴٪
۲۸	بانک ملی ایران	۱/۵۷٪	۹۴/۲۲٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۰/۱۲٪	۹۷/۷۳٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۹۵/۹۵٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۰۰٪	۹۵/۱۴٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۱۵٪	۸۵/۵۶٪

همانگونه که ملاحظه می‌شود همچنان بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش‌دار در هر بانکی به کارت برداشت و سپس کارت هدیه و بن کارت اختصاص داشته و کارت اعتباری کمترین سهم (در اغلب بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

۵-۲-۵ اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

در این بخش از گزارش، شاخص هرفیندال - هیرشمن برای سنجش میزان تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک اندازه‌گیری و بررسی می‌شود. در واقع هدف بررسی میزان رقابت بانک‌ها در صادر نمودن انواع کارت‌های بانکی است که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات دقیق کارت‌های صادر شده، از کارت‌های تراکنش‌دار شبکه شاپرک در محاسبه این شاخص استفاده شده است. در جدول ۵-۸ نتایج این بررسی ارائه شده است.

جدول ۵-۸ محاسبه شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکنش دار - اردیبهشت ۱۴۰۱

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت اعتباری		کارت برداشت		کارت هدیه و بن کارت	
		S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۱	بانک اقتصاد نوین	۰	۰	۱	۱	۲	۲
۲	بانک ایران زمین	۰	۰	۰	۰	۱	۱
۳	بانک آینده	۰	۰	۲	۲	۲	۴
۴	بانک پارسیان	۰	۰	۲	۲	۹	۸۱
۵	بانک پاسارگاد	۰	۰	۲	۴	۳	۱۱
۶	بانک تجارت	۱	۲	۷	۴۹	۶	۴۰
۷	بانک توسعه تعاون	۰	۰	۱	۱	۱	۱
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۹	بانک خاورمیانه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۰	بانک دی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۱	بانک رفاه کارگران	۰	۰	۷	۴۹	۳	۸
۱۲	بانک سامان	۱	۲	۱	۲	۳	۸
۱۳	بانک سپه	۳	۸	۱۲	۱۴۴	۸	۵۱
۱۴	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۵	بانک سینا	۰	۰	۱	۱	۲	۴
۱۶	بانک شهر	۰	۰	۱	۲	۷	۴۹
۱۷	بانک صادرات ایران	۳	۸	۱۱	۱۲۱	۸	۶۴
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۰	۰	۱	۲	۱	۲
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰	۰	۲	۴	۳	۷
۲۱	بانک کارآفرین	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۲	بانک کشاورزی	۰	۰	۷	۴۹	۴	۱۶
۲۳	بانک گردشگری	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۵	بانک مسکن	۰	۰	۳	۹	۲	۴
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۷	بانک ملت	۲	۴	۱۱	۱۲۱	۱۴	۱۹۶
۲۸	بانک ملی ایران	۸۷	۷۶۰۴	۲۲	۴۸۴	۱۷	۲۸۹
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۱	۱	۳	۹	۱	۲
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت اعتباری		کارت برداشت		کارت هدیه و بن کارت	
		S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰	۰	۰	۰	۱	۱
	شاخص هرفیندال-هیرشمن	-	۷,۶۲۸	-	۹۹۵	-	۸۵۱

ملاحظه می‌شود که در این ماه، شاخص هرفیندال-هیرشمن تنها در بازار صادرکنندگی کارت هدیه و بن کارت مثبت بوده است. همانگونه که در جدول ۵-۹ نیز مشاهده می‌گردد، این شاخص برای "کارت اعتباری" با اینکه نرخ رشد منفی حدود ۶ درصد داشته، همچنان در طبقه "تمرکز بالا" قرار گرفته است.

میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال-هیرشمن برای بازار بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکش‌دار در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ نسبت به فروردین ماه در جدول ۵-۹ ارائه شده است.

جدول ۵-۹ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده- فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱

HHI	کارت اعتباری			کارت برداشت			کارت هدیه و بن کارت		
	فروردین	اردیبهشت	اختلاف	فروردین	اردیبهشت	اختلاف	فروردین	اردیبهشت	اختلاف
شاخص HHI	۸,۱۱۴	۷,۶۲۸	-۵/۹۹٪	۹۹۹	۹۹۵	-۰/۴۲٪	۸۰۵	۸۵۰	۵/۵۴٪

با توجه به اطلاعات جدول ۵-۹ ملاحظه می‌شود که میزان تغییرات شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکش‌دار، در اردیبهشت ماه در حوزه کارت "برداشت" در کشور با رشد منفی ۰/۴۲ درصدی، در حوزه "کارت هدیه و بن کارت" با رشد مثبت ۵/۵۴ درصدی و در حوزه "کارت اعتباری" با رشد منفی ۵/۹۹ درصدی مواجه بوده است.

۳-۵- سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های بانک‌های کشور در نقش پذیرنده و صادرکننده

در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک آورده شده تا میزان فعالیت بانک‌ها در حوزه صدور و پذیرش تراکنش‌های شاپرکی مشخص گردد. جدول ۵-۱۰ سهم هر بانک از تعداد و مبلغ کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را نشان می‌دهد.

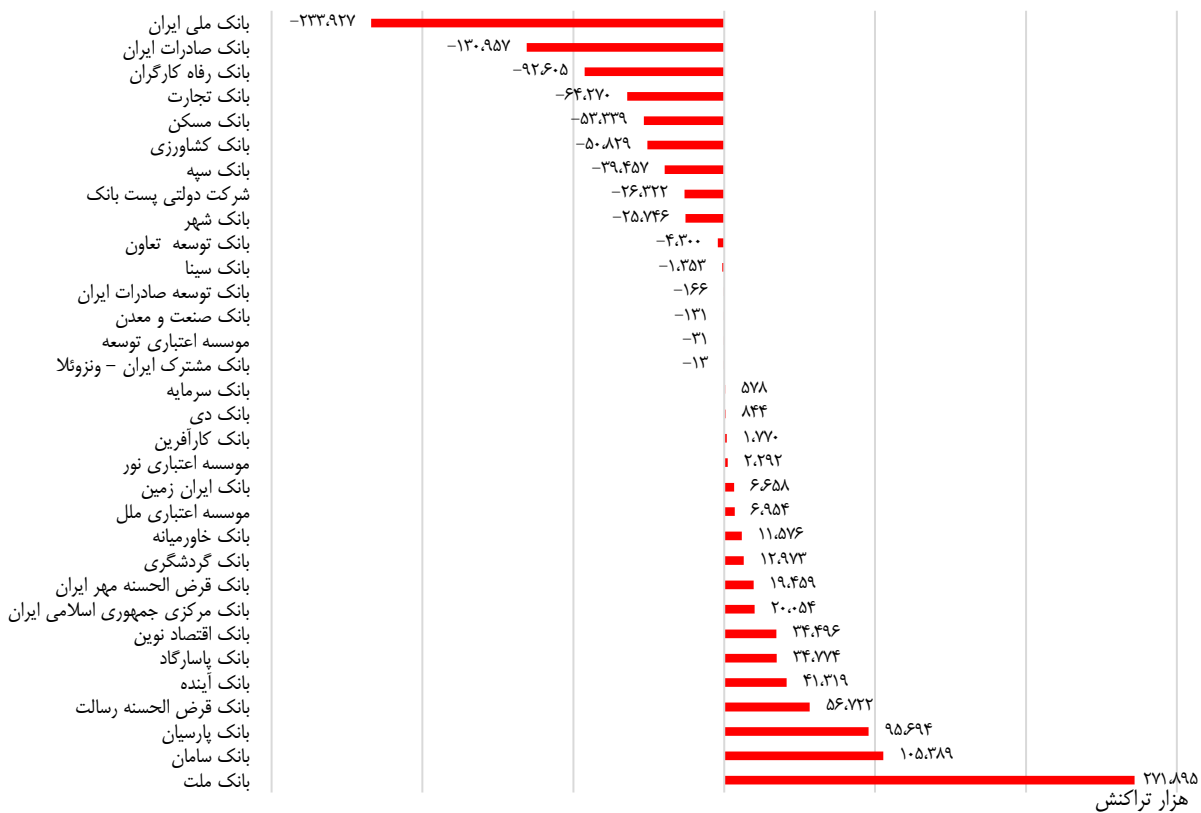
جدول ۵-۱۰ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده - اردیبهشت ۱۴۰۱

ردیف	نام بانک	سهم تعدادی تراکنش‌ها		سهم مبلغی تراکنش‌ها	
		سهم تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهم تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم تراکنش‌های پذیرش شده از کل
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۹۵٪	۱/۹۲٪	۱/۱۵٪	۱/۳۹٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۴۲٪	۰/۶۰٪	۰/۵۶٪	۰/۶۳٪
۳	بانک آینده	۱/۵۴٪	۲/۷۰٪	۲/۱۴٪	۳/۰۱٪
۴	بانک پارسیان	۱/۸۰٪	۴/۵۱٪	۲/۲۹٪	۳/۰۲٪
۵	بانک پاسارگاد	۲/۲۳٪	۳/۲۰٪	۲/۵۴٪	۳/۴۰٪
۶	بانک تجارت	۶/۸۴٪	۵/۰۳٪	۶/۳۱٪	۷/۰۴٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۹۱٪	۰/۷۹٪	۰/۹۲٪	۰/۸۸٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪	۰/۰۱٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۰۵٪	۰/۳۷٪	۰/۰۵٪	۰/۴۱٪
۱۰	بانک دی	۰/۳۷٪	۰/۳۹٪	۰/۴۱٪	۰/۴۳٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۶/۳۱٪	۳/۷۰٪	۴/۷۸٪	۴/۱۰٪
۱۲	بانک سامان	۱/۶۳٪	۴/۶۰٪	۲/۰۵٪	۴/۶۷٪
۱۳	بانک سپه	۱۱/۳۲٪	۱۰/۲۱٪	۱۰/۴۴٪	۸/۳۱٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۲۰٪	۰/۲۲٪	۰/۲۵٪	۰/۲۸٪
۱۵	بانک سینا	۰/۶۳٪	۰/۵۹٪	۰/۷۰٪	۰/۸۷٪
۱۶	بانک شهر	۱/۶۸٪	۰/۹۵٪	۱/۸۳٪	۱/۳۰٪

ردیف	نام بانک	سهیم تعدادی تراکنش‌ها		سهیم مبلغی تراکنش‌ها	
		سهیم تعداد تراکنش‌های صادر شده از کل	سهیم تعداد تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهیم مبلغ تراکنش‌های صادر شده از کل	سهیم مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده از کل
۱۷	بانک صادرات ایران	۱۱/۶۹٪	۷/۹۹٪	۱۱/۹۱٪	۱۱/۰۶٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۰۳٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۱۸٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۱/۷۰٪	۳/۲۹٪	۲/۲۴٪	۲/۳۹٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲/۱۹٪	۲/۷۴٪	۲/۸۵٪	۲/۲۲٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۱۰٪	۰/۱۵٪	۰/۱۵٪	۰/۳۰٪
۲۲	بانک کشاورزی	۷/۶۱٪	۶/۱۸٪	۷/۰۵٪	۶/۲۰٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۳۰٪	۰/۶۶٪	۰/۴۶٪	۰/۶۴٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۰/۵۷٪	۰/۰۲٪	۱/۳۲٪
۲۵	بانک مسکن	۲/۷۷٪	۱/۲۶٪	۲/۴۶٪	۱/۱۸٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک ملت	۱۱/۶۲٪	۱۹/۲۸٪	۱۵/۴۷٪	۱۹/۳۳٪
۲۸	بانک ملی ایران	۲۱/۷۵٪	۱۵/۱۸٪	۱۸/۰۷٪	۱۲/۸۹٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲/۸۱٪	۲/۰۸٪	۲/۲۱٪	۱/۸۵٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۲۸٪	۰/۴۸٪	۰/۳۴٪	۰/۴۰٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۲۶٪	۰/۳۳٪	۰/۳۱٪	۰/۲۷٪

اطلاعات جدول ۵-۱۰ بیانگر آن است که در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ بیشترین سهم از تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت"، "صادرات ایران" و "سپه" تعلق داشته است.

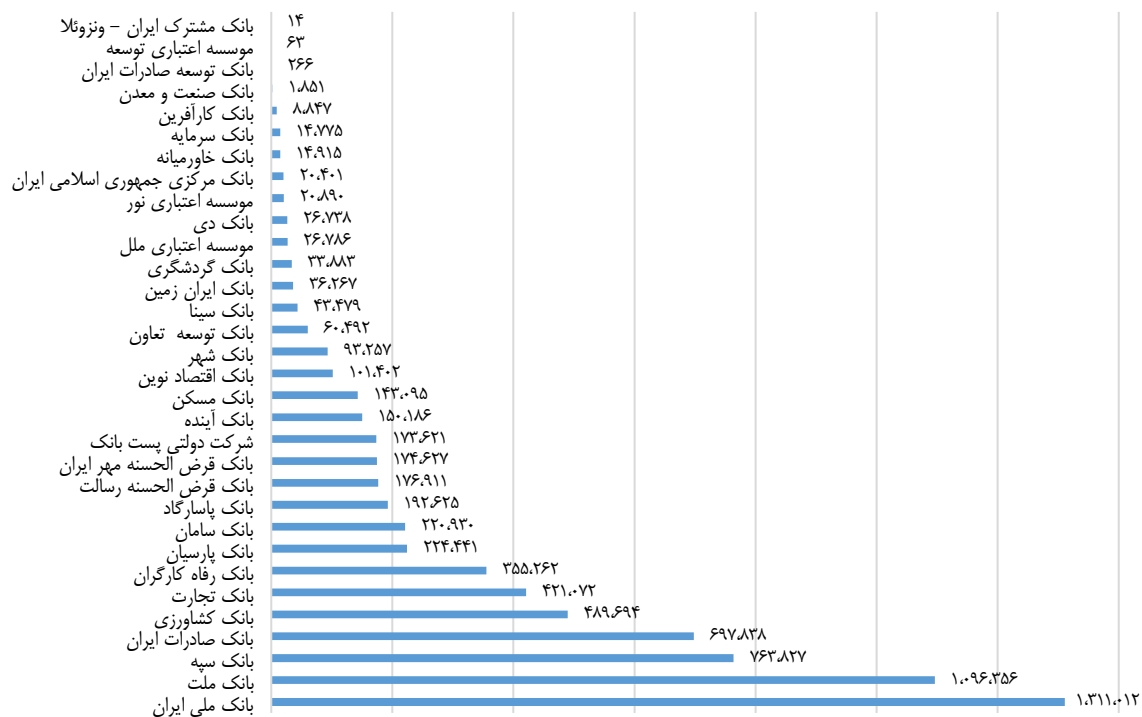
در ادامه شکل ۵-۴ نشان دهنده برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرکی است. برای محاسبه این ویژگی، تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک از تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک کسر و حاصل در شکل نمایش داده شده است.

شکل ۵-۴ اختلاف در تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - اردیبهشت ۱۴۰۱

بر اساس این شکل، سه بانک "ملت"، "سامان" و "پارسیان" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "رفاه کارگران" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند. شکل ۵-۴ شمای کلی از جریان منابع مالی از طریق ابزارهای کارتی را در هر یک از بانک‌ها نشان می‌دهد.

از سویی دیگر مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده با تراکنش‌های پذیرش شده در هر بانک، بیانگر سهم آن بانک از کل تعداد تراکنش‌ها می‌باشد. بدین ترتیب دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور به دست می‌آید. این شاخص که از مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک به دست می‌آید در شکل ۵-۵ نشان داده شده است.

هزار تراکنش

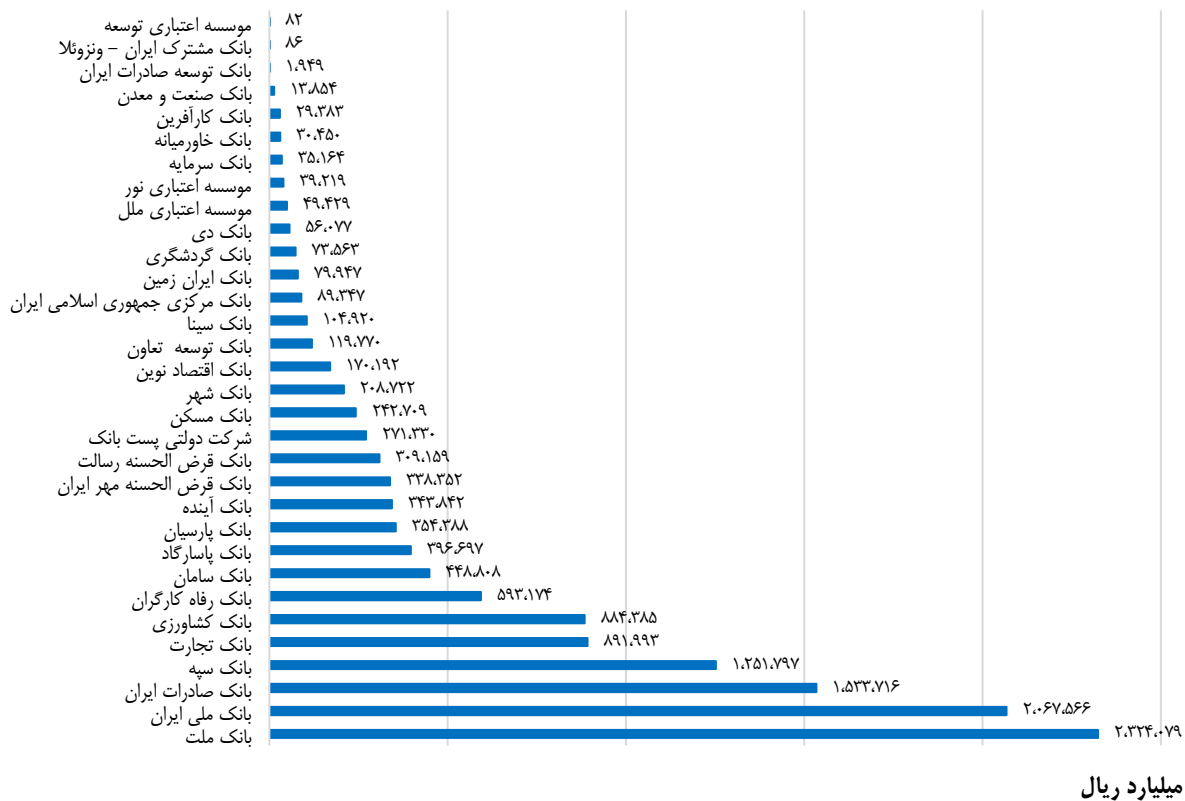
شکل ۵-۵ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک - اردیبهشت ۱۴۰۱

همانگونه که در شکل ۵-۵ مشاهده می‌گردد سه بانک "ملی ایران"، "ملت" و "سپه" بیشترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی و سه بانک "مشترک ایران-ونزوئلا"، "موسسه اعتباری توسعه" و "توسعه صادرات ایران" کمترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی را در این ماه در اختیار داشته‌اند.

همانگونه که در بخش‌های قبل مشاهده گردید، قبل از این، سهم مبلغی هر بانک در حوزه‌های صادرکنندگی و پذیرندگی در شاپرک بررسی شد، با این حال در این بخش گردش مالی^{۳۶} ناشی از حضور در شبکه الکترونیکی

^{۳۶} Turnover

پرداخت بانک‌ها در شکل ۵-۶ نشان داده شده که در آن مجموع مبالغ تراکنش‌های انجام شده به‌وسیله‌ی کارت‌های هر بانک^{۳۷} و مبالغ پذیرش شده توسط ابزارهایی که به شبای همان بانک متصل است^{۳۸} آمده است.

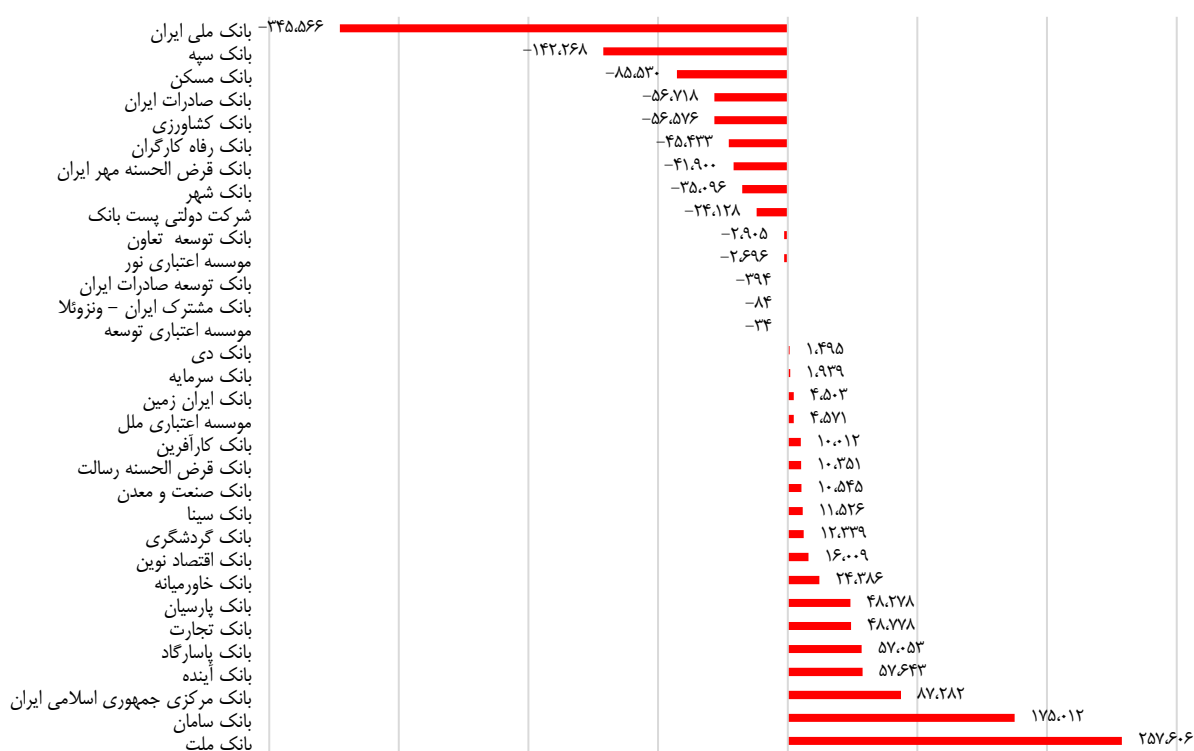

شکل ۵-۶ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - اردیبهشت ۱۴۰۱

نمودار شکل ۵-۶ نشان دهنده وجود بیشترین گردش مالی اردیبهشت ۱۴۰۱ در بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بوده و "موسسه اعتباری توسعه" کمترین گردش مالی شاپرکی را در این بازه زمانی به خود اختصاص داده است.

^{۳۷} در نقش بانک صادرکننده (بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید).
^{۳۸} در نقش بانک پذیرنده (بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریزوجه مربوط به دادو ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است.)

یکی دیگر از شاخص‌های مورد اهمیت در بانک‌ها، محاسبه‌ی تفاضل ارزش ریالی صادرکنندگی آن‌ها از مبلغ پذیرندگی آن‌هاست. این شاخص نشان می‌دهد که جریان مبلغی تراکنش‌های هر بانک در کدام جهت بوده و به دنبال آن می‌توان تعیین نمود که آیا نقش بانک به‌عنوان بانک پذیرنده برای وی مقرون به صرفه بوده یا نبوده است. در این راستا در شکل ۵-۷ اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده و تراکنش‌های صادر شده هر بانک آورده شده است. در این بررسی ارزش ریالی تراکنش‌های صادر شده هر بانک از ارزش ریالی تراکنش‌های پذیرش شده توسط همان بانک کسر می‌گردد. در این شکل ارقام مثبت بیانگر عملکرد مطلوب بانک در جذب منابع مالی می‌باشد؛ چراکه بیشتر از آن که منابع مالی از حساب‌های آن خارج شود، پول به حساب‌های آن بانک وارد شده است.

شکل ۵-۷ اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - اردیبهشت ۱۴۰۱

بر اساس این شکل، بانک‌های "ملت"، "سامان" و "بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران" بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "سپه" و "مسکن" بیشترین اختلاف منفی را در این خصوص دارند. این بدان معناست که وجوهای ذخیره شده در حساب‌های

دارندگان کارت عمدتاً از طریق ابزار پرداخت الکترونیکی از بانک‌های "ملی ایران"، "سپه" و "مسکن" به سمت بانک‌های "ملت"، "سامان" و "بانک مرکزی" در حال انتقال است.

۵-۴- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صدهزار ریال تراکنش

با توجه به پرداخت بخش عمده کارمزدهای شبکه پرداخت توسط بانکهای پذیرنده و صادرکننده، یکی از مهمترین چالشهای بانکها، حفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوہات تراکنشها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت است. به جهت کمک به بانکها در جهت تنظیم سیاستهای ارتباطی با مشتریان و شرکتهای PSP، لازم است تا این بانکها استنباطی از وضعیت کلی صنعت و میزان کارمزدهای پرداختی در مقایسه با صنعت را داشته باشند.

در ادامه کارمزد پرداخت شده توسط بانکهای پذیرنده و صادرکننده محاسبه می‌شود. شایان ذکر است که کارمزد تراکنشهای خرید به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده، کارمزد تراکنشهای قبض و شارژ به طور مستقیم توسط بانک صادرکننده و کارمزد تراکنشهای مانده گیری توسط دارنده کارت پرداخت می‌گردد.

به منظور دقیق‌تر بودن محاسبه، در این بخش با تاکید بر روی تراکنشهای خرید و تراکنشهای پرداخت قبض و خرید شارژ که کارمزد آن به طور مستقیم به ترتیب توسط بانک پذیرنده و بانک صادرکننده پرداخت می‌شود، تمرکز شده و از محاسبه کارمزدهای پرداخت شده توسط دارنده کارت نظیر کارمزد مانده‌گیری، چشم‌پوشی شده است.

۵-۴-۱- کارمزد پرداختی بانکهای پذیرنده به ازای هر صدهزار

ریال تراکنش خرید

از آنجا که برای تراکنشهای خرید، کارمزد توسط بانک پذیرنده پرداخت می‌گردد، شاخص انتخاب شده به منظور ارائه این اطلاعات، شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش پذیرش شده" می‌باشد. در این بخش به منظور دقیق‌تر بودن محاسبه، با تاکید بر روی تراکنشهای خرید که کارمزد آن به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده پرداخت می‌شود، تمرکز شده است.

در جدول ۵-۱۱ تنها میزان کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال مبلغ تراکنش خرید محاسبه و ارائه گردیده است. همانطور که در این جدول مشاهده می‌گردد، به طور متوسط در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱،

بانک‌های پذیرنده میزان ۹۲ ریال از هر صد هزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده‌اند. در میان بانک‌های پذیرنده، بانک "توسعه صادرات ایران" با مبلغ ۱۳ ریال از هر صد هزار ریال مبالغ جذب شده کمترین و "موسسه اعتباری توسعه" با مبلغ ۱۳۸ ریال بیشترین مبلغ کارمزد را به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده، پرداخت کرده‌اند.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های خرید، هم تعداد تراکنش‌ها و هم بازه مبلغی تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبت کمتری کارمزد به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش داشته‌اند، متوسط مبلغی بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده‌اند یا به عبارتی مبلغ تراکنش بیشتری به ازای تعداد تراکنش مشابه با سایر بانک‌ها، از پذیرندگان خود دریافت کرده‌اند.

جدول ۵-۱۱ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید - اردیبهشت ۱۴۰۱

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید
۱	بانک توسعه صادرات ایران	۱۳
۲	بانک صنعت و معدن	۱۶
۳	بانک کارآفرین	۵۶
۴	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۵۹
۵	بانک آینده	۶۰
۶	بانک سینا	۶۸
۷	بانک تجارت	۶۹
۸	بانک صادرات ایران	۷۲
۹	بانک شهر	۷۴
۱۰	بانک سرمایه	۷۹
۱۱	بانک دی	۸۰
۱۲	بانک پاسارگاد	۸۴
۱۳	بانک رفاه کارگران	۸۶
۱۴	بانک توسعه تعاون	۸۷
۱۵	بانک ملت	۸۸

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید
۱۶	بانک ایران زمین	۹۰
۱۷	بانک اقتصاد نوین	۹۲
۱۸	بانک کشاورزی	۹۶
۱۹	بانک سامان	۱۰۱
۲۰	شرکت دولتی پست بانک	۱۰۲
۲۱	بانک مسکن	۱۰۴
۲۲	بانک گردشگری	۱۰۴
۲۳	بانک ملی ایران	۱۰۶
۲۴	بانک سپه	۱۱۱
۲۵	بانک خاورمیانه	۱۱۱
۲۶	بانک قرض الحسنه رسالت	۱۱۱
۲۷	مؤسسه اعتباری ملل	۱۱۶
۲۸	مؤسسه اعتباری نور	۱۱۷
۲۹	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱۱۸
۳۰	بانک پارسیان	۱۳۲
۳۱	مؤسسه اعتباری توسعه	۱۳۸
کارمزد پرداختی کل بانکهای پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید		۹۲

به استناد جدول فوق، اختلاف متوسط کارمزد پرداختی بین بانک با کمترین و بیشترین متوسط بانک ("توسعه صادرات ایران" و "موسسه اعتباری توسعه")، $10/53$ برابر است. یعنی "موسسه اعتباری توسعه" به نسبت هر $100,000$ ریال مبلغ تراکنش خرید جذب شده $10/53$ برابر بانک "توسعه صادرات ایران" کارمزد پرداخت کرده است. اختلاف متوسط کارمزد نشان می‌دهد که بانک‌هایی مثل "توسعه صادرات ایران"، "صنعت و معدن"، "کارآفرین" در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار برای صاحبان حساب، اثربخش‌تر عمل نموده‌اند.

۵-۴-۲- کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، تنها کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های کارتی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است. در این بخش از گزارش شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر $100,000$ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای اردیبهشت ماه 1401 محاسبه می‌گردد. در ادامه جدول ۵-۱۲ میزان کارمزد پرداختی هر بانک صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ محاسبه و ارائه گردیده است.

جدول ۵-۱۲ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ - اردیبهشت 1401

ردیف	بانک صادرکننده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر 100 هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ
۱	بانک کارآفرین	۸۶
۲	بانک توسعه صادرات ایران	۱۰۶
۳	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۱۱۵
۴	بانک صنعت و معدن	۱۱۶
۵	بانک مسکن	۱۲۱
۶	بانک ایران زمین	۱۳۷
۷	بانک شهر	۱۶۰

ردیف	بانک صادرکننده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ
۸	بانک پاسارگاد	۱۷۵
۹	بانک گردشگری	۱۸۹
۱۰	بانک پارسیان	۲۰۵
۱۱	بانک خاورمیانه	۲۰۸
۱۲	بانک سرمایه	۲۰۹
۱۳	بانک اقتصاد نوین	۲۱۶
۱۴	بانک سامان	۲۲۱
۱۵	بانک دی	۲۲۵
۱۶	بانک صادرات ایران	۲۳۲
۱۷	بانک قرض الحسنه رسالت	۲۴۱
۱۸	بانک ملت	۲۴۱
۱۹	بانک آینده	۲۴۴
۲۰	بانک سینا	۲۵۸
۲۱	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲۶۸
۲۲	موسسه اعتباری نور	۲۷۵
۲۳	موسسه اعتباری ملل	۲۸۱
۲۴	بانک تجارت	۲۸۹
۲۵	بانک سپه	۲۹۳
۲۶	بانک رفاه کارگران	۳۰۳
۲۷	بانک توسعه تعاون	۳۴۴
۲۸	بانک ملی ایران	۳۶۴
۲۹	بانک کشاورزی	۳۹۱
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۵۲۰
۳۱	شرکت دولتی پست بانک	۵۳۵

ردیف	بانک صادرکننده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ
	کارمزد پرداختی کلی بانک صادرکننده به ازای هر تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ	۲۷۷

با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در این ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۲۷۷ ریال کارمزد پرداخت نموده‌اند.

در اردیبهشت ۱۴۰۱، بانک "کارآفرین" با ۸۶ ریال و پس از آن بانک‌های "توسعه صادرات ایران" و "بانک مشترک ایران-ونزوئلا" به ترتیب با ۱۰۶ و ۱۱۵ ریال، پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت کارتی و بانک "شرکت دولتی پست بانک" با مبلغ ۵۳۵ ریال و پس از آن به ترتیب بانک‌های "موسسه اعتباری توسعه" با مبلغ ۵۲۰ ریال و بانک "کشاورزی" با مبلغ ۳۹۱ ریال بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ، تنها تعداد تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبت کمتر کارمزد به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش را داشته‌اند، متوسط مبلغی بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده‌اند.

۶- جمع‌بندی

در راستای ایفای وظایف نظارتی شرکت شاپرک، شناخت موقعیت کنونی صنعت و اندازه‌گیری ابعاد مختلف فعالیت آن به وسیله شاخص‌های مرتبط امری ضروری و اجتناب ناپذیر است. به همین منظور این گزارش بر اساس آخرین اطلاعات در دسترس، به ارائه شاخص‌هایی در چهار بخش "شاخص‌های عملکردی شاپرک"، "کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی"، "بررسی عملکرد شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت" و "بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده" در دوره زمانی اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ پرداخته است.

بخش اول: در این بخش به منظور تبیین جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی، شاخص نسبت تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی محاسبه شده و نتایج آن با نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص در طول زمان مورد مقایسه قرار گرفته است. نتایج حاکی از رشد نسبت تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی بر خلاف شاخص نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی، در طول مدت مورد بررسی بوده است که مبین آن است که صنعت پرداخت الکترونیک با جذب اعتماد عمومی توانسته است بخش بیشتری از میزان نقدینگی را به خود اختصاص دهد. کاهش نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی و جبران بخشی از آن با افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش، یکی از عوامل اصلی افزایش ضریب فزاینده و سالم سازی ترکیب نقدینگی بوده و باعث شده برای تامین نقدینگی، پول پر قدرت کمتری به اقتصاد کشور تزریق شود. رشد پرداخت‌های الکترونیک کارتی به دلایلی از جمله افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش، فرهنگ‌سازی، مزایای امنیتی پرداخت‌های غیر نقدی و با در نظر گیری دیگر مزایای این روش صورت گرفته است. شایان توجه است که آخرین اطلاعات منتشر شده در سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از اطلاعات پولی مورد نیاز که در این گزارش مورد استفاده قرار گرفته است، مربوط به بهمن ۱۴۰۰ می‌باشد.

همچنین در این بخش روند ارزش تراکنش‌های شاپرک با روند GDP مقایسه شد. آمار اعلام شده توسط وب سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. تا پایان پاییز ۱۴۰۰ بوده و تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی شهریور ماه شاپرک تحقق یافته می‌باشد. لازم به ذکر است با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی شاپرک مورد بازنگری قرار گرفته است.

بخش دوم: در این بخش فعالیت و عملکرد کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی از ابعاد مختلف مورد بررسی قرار گرفته شده است. شاخص‌های این بخش در سه بخش "آمار عملکردی شاپرک"، "میزان نفوذ منطقه‌ای" و "پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها" طبقه‌بندی شده‌اند.

در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ مشخص گردید تعداد تراکنش به ازای مجموع ابزارهای پذیرش ۳,۵۴۸ میلیون تراکنش بوده که این تعداد تراکنش مبلغ ۶,۶۷۷ هزار میلیارد ریالی را در پی داشته است. در این ماه سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ترتیب رشد ۱۰/۹۸ و ۲۲/۷۷ درصدی را نسبت به ماه گذشته تجربه نموده است.

مجموع ابزارهای پذیرش در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ با رشد ۳/۵۰ درصدی به نزدیک به ۹,۱۶۴ هزار ابزار رسیده است که از این تعداد ۹۴/۰۴ درصد سهم بازار ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها، ۴/۲۶ درصد سهم ابزار پذیرش اینترنتی و ۱/۷۱ درصد نیز سهم ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. بیشترین سهم از مجموع تراکنش‌های اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ با ۹۱/۹۶ درصد متعلق به ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها و به لحاظ سرویس نیز بیشترین سهم در اختیار خدمت خرید کالا و خدمات با ۸۸/۰۷ درصد مجموع تراکنش‌ها می‌باشد. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار پذیرش اینترنتی ۴۴۴، هر ابزار پذیرش موبایلی ۷۱۶ متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها ۳۷۹ تراکنش می‌باشد و این در حالی است که متوسط مبلغی هر تراکنش ابزارهای پذیرش موبایلی و اینترنتی به ترتیب ۰/۱۲ و ۵/۰۴ میلیون ریال و در ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها ۱/۷۷ میلیون ریال می‌باشد.

در بررسی نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش شاخص‌ها در بعد کشوری و استانی نشان می‌دهد که تعداد سرانه هر یک از ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال که متقاضی خدمات پرداخت الکترونیکی کارت هستند، به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر ۱,۴۸۲ ابزار پذیرش فعال سیستمی می‌باشد که بالاترین سرانه ابزار پذیرش به کارتخوان فروشگاه‌ها با ۱,۳۹۴ عدد به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر تعلق دارد. همچنین در بعد کشوری حدود ۵۷/۳۹ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در طول اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ انجام گرفته است و بیشترین سرانه تراکنش ابزارها نیز مجدداً به کارتخوان فروشگاه‌ها با ۵۲/۷۷ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در کشور تعلق داشته است. لذا بالاترین نفوذ منطقه‌ای در بعد کشوری به این ابزار پذیرش تعلق داشته است.

بیشترین سرانه تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ به ترتیب در اختیار استان‌های یزد، مازندران و بوشهر می‌باشد. همچنین بیشترین سرانه تراکنش ابزار کارتخوان فروشگاه‌های نیز با ۶۷/۷۵ تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال متعلق به استان هرمزگان می‌باشد.

شاخص دهکی اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ در قیاس با فروردین، رشد ۱۲/۵۰ درصدی داشته است و در قیاس نقطه به نقطه نیز رشد ۱۷/۱۷- درصدی در شاخص دهکی را شاهد می‌باشیم. این میزان رشد شاخص دهکی اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ نسبت به فروردین ماه به سبب افزایش ۱۲/۵۳ درصدی متوسط مبلغ هر تراکنش در دهک دهم در مقابل رشد ۰/۰۳ درصدی متوسط مبلغ هر تراکنش دهک اول، می‌باشد. بیشترین فراوانی تراکنشی در دامنه مبلغی هر سه ابزار ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های و اینترنتی و موبایل متعلق به بازه مبلغی ۵۰,۰۰۱ ریال تا ۱۵۰,۰۰۰ ریال می‌باشد.

۱۰/۳۶ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های معادل ۳۳۸,۰۰۵,۷۳۸ تراکنش در بازه مبلغی ۱ تا ۵۰,۰۰۰ ریال، ۳۳/۵۶ درصد تراکنش‌ها معادل ۱,۰۹۴,۸۳۴,۱۶۰ تراکنش در بازه مبلغی ۵۰,۰۰۱ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال و ۵۱/۱۵ درصد معادل ۱,۶۶۸,۷۴۴,۱۲۳ تراکنش دارای مبلغ بیش از ۲۵۰,۰۰۱ ریال می‌باشند.

بخش سوم: شاخص‌های این بخش با هدف سنجش کیفیت و صحت خدمات ارائه شده شبکه شاپرک، تعریف و اندازه‌گیری شده‌اند. در همین راستا انواع خطاهای رخ داده در تراکنش‌ها، دسترس پذیری حس شده و نیز تراکنش‌های ناتمام در این بخش تحلیل و مورد بررسی قرار گرفته است. تحلیل خطاهای تراکنش‌ها نشان می‌دهد که عمده‌ترین دلیل بروز خطاها، همچنان از نوع خطاهای کاربری است که این نوع خطا به عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت است.

تعداد خطاهای گروه‌های پذیرندگی، کسب و کار، کاربری، صادر کنندگی و شاپرکی به ترتیب با رشد ۹/۴۳ درصدی، ۲/۱۵- درصدی، ۲۰/۴۱ درصدی، ۶/۷۳ درصدی و ۶/۶۳ درصدی در این ماه نسبت به ماه پیش همراه بوده است.

میزان دسترس‌پذیری محاسبه شده اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ به ازای شبکه شاپرک ۹۹/۹۹ درصد می‌باشد که این میزان نسبت به مقدار مشابه در ماه فروردین دارای رشد ۰/۰۰۱ درصدی و همچنین میزان دسترس‌پذیری

محاسبه شده به ازای شبکه پرداخت در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱، ۹۹/۱۰ درصد می باشد که این میزان نسبت به میزان مشابه در فروردین ماه رشد ۰/۰۴ درصدی، و در قیاس نقطه به نقطه نیز رشد ۰/۰۵ درصدی را تجربه نموده است.

بخش چهارم: در این بخش ابتدا عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت مورد بررسی قرار گرفته و سپس به طور ویژه عملکرد آن‌ها در بازار ابزار کارتخوان فروشگاه‌های تحلیل می‌شود. نتایج شاخص سهم از بازار شرکت‌های PSP حاکی از آن بوده که در اردیبهشت ماه در مولفه‌ی تعدادی شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" و در مولفه‌ی مبلغی شرکت "به پرداخت ملت" جایگاه نخست را به خود اختصاص داده است. مقایسه سهم تعدادی و مبلغی با گزارش فروردین ماه سال ۱۴۰۱ حکایت از آن دارد که در مولفه سهم تعدادی، جابجایی بین دو شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" و "پرداخت الکترونیک سداد" رخ داده است. در مولفه سهم مبلغی جابجایی بین شرکت‌ها رخ نداده است.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در این ماه بیشترین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های به شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" و سهم مبلغی آن به "به پرداخت ملت" تعلق داشته است. در اردیبهشت ماه شرکت "آسان پرداخت پرشین" بالاترین سهم را در حجم تراکنش‌های اینترنتی کسب نموده است. بالاترین سهم مبلغی تراکنش‌های اینترنتی نیز در اختیار شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" است. همچنین شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در ماه جاری در هر دو مولفه سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی بالاترین رقم را نشان می‌دهند.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی پرداخت کارت در این ماه شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" بیشترین سهم تعدادی تراکنش‌های خرید و شرکت "به پرداخت ملت" بیشترین سهم مبلغی این دسته از تراکنش‌ها را به خود اختصاص داده است. در ماه جاری شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" بالاترین سهم را در حجم تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ کسب نموده و بیشترین سهم مبلغی تراکنش‌های مذکور توسط همین شرکت پوشش داده شده است. همچنین شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" از بیشترین سهم تعدادی تراکنش‌های مانده‌گیری برخوردار بوده است.

در ماه اردیبهشت شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" جایگاه نخست در بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را به دست آورده است. در این ماه همچنان شرکت "الکترونیک کارت دماوند" بالاترین عدد شاخص مذکور را در اختیار دارد.

نتایج اندازه‌گیری تمرکز بازار شرکت‌های PSP با شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نشان‌دهنده تمرکز بالا است؛ به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. شرکت "آسان پرداخت پرشین" و پس از آن با اختلاف زیاد شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان" و "به پرداخت ملت" در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان" و "به پرداخت ملت" و پس از آن دو با اختلاف، شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین" و "تجارت الکترونیک پارسیان" در بازار تراکنش‌های موبایلی تاثیرگذار هستند. این شاخص همچنین از وجود تمرکز ملایم در بازار کارتخوان فروشگاه‌های حکایت دارد. تغییرات شاخص در هیچ یک از ابزارها حائز اهمیت نیست چرا که وضعیت تمرکز بازار آن‌ها تغییری پیدا نکرده است.

نتایج اندازه‌گیری تمرکز بازار شرکت‌های PSP با شاخص هرفیندال-هیرشمن نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار سرویس‌های خرید و مانده‌گیری است؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های خرید و مانده‌گیری در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. در اردیبهشت ماه شاخص هرفیندال-هیرشمن در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ بیانگر وجود تمرکز بالا در بازار این سرویس است. عملکرد شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان"، "به پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین" و پس از آن‌ها با اختلاف "تجارت الکترونیک پارسیان" در بازار تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تاثیرگذار بوده است. تغییرات شاخص در هیچ یک از سرویس‌ها حائز اهمیت نیست چرا که وضعیت تمرکز بازار آن‌ها تغییری پیدا نکرده است.

در بررسی تعداد ابزارهای پذیرش فعال در اردیبهشت ماه، شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" در ابزار کارتخوان فروشگاه‌های بالاترین سهم را در بین سایر شرکت‌ها به خود اختصاص داده است. شرکت "آسان پرداخت پرشین" و شرکت "به پرداخت ملت" به ترتیب در دو ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی بیشترین سهم بازار را پوشش می‌دهند.

در حوزه ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار نیز شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده است. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" به بالاترین رتبه در ابزار پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار دست یافته است. شرکت "به پرداخت ملت" نیز به گونه‌ای عمل نموده که بالاترین سهم بازار پذیرش موبایلی تراکنش‌دار را کسب کرده است.

نتایج محاسبه شاخص اثر بخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در بعد کشوری مبین آن است که در این ماه شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "تجارت الکترونیک پارس‌یان"، "آسان پرداخت پرشین" و "پرداخت الکترونیک سداد" به رقمی بالاتر از یک در شاخص اثربخشی دست یافته‌اند. به غیر از شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" و "الکترونیک کارت دماوند" سایر این شرکت‌ها در شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار نیز عددی بالاتر از یک کسب نموده‌اند. این بدان معناست که شرکت‌های مذکور هم در بین کارتخوان‌های فعال سیستمی و هم در بین کارتخوان‌های تراکنش‌دار نسبت به سایر شرکت‌ها، تراکنش بیشتری جذب نموده و کارایی مناسبی را نشان می‌دهند.

در بعد استانی دو شرکت "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" در تمام استان‌ها و شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارس‌یان" و "آسان پرداخت پرشین" در غالب استان‌ها، دارای شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های بالاتر از یک هستند. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاه‌های این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های و شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" در تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی بالاترین سهم از بازار را در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند.

در بررسی شرکت‌ها از منظر نسبت مجموع کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی به پایانه‌های فعال سیستمی آن شرکت، ملاحظه شد که در این ماه، کمترین رقم این شاخص به شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" تعلق دارد. بیشترین نسبت مذکور در شرکت "فراپردازان آروند امید" مشاهده می‌شود. به طور کلی در اردیبهشت ماه سهم کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، ۱۰/۰۷ درصد از کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است.

بخش پنجم: در این بخش از گزارش، بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی و بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

نتایج شاخص بازار در بخش بانک‌های پذیرنده حاکی از آن است که در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ همچنان بانک "ملت" به لحاظ تعدادی و مبلغی بیشترین سهم از بازار تراکنش‌ها را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است. در بررسی بازار مبلغی تراکنش‌ها به تفکیک همه‌ی ابزارهای پذیرش همچنان "بانک ملت" در جایگاه نخست قرار دارد. در بازار تعدادی تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ی و ابزار پذیرش موبایلی نیز بانک "ملت" و در ابزار پذیرش اینترنتی بانک "ملی ایران" بالاترین سهم را دارند.

در بررسی سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک در شبکه پرداخت کشور مشاهده می‌گردد که در بانک‌های کشور همچنان بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاه‌ی انجام گرفته است.

شاخص هرفیندال – هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های "ابزار پذیرش موبایلی" همچنان نشان‌دهنده تمرکز بالا، میزان این شاخص در بازار "ابزار پذیرش اینترنتی" همچنان مبین وجود تمرکز ملایم در بین بانک‌های پذیرنده و میزان این شاخص در ابزار "کارتخوان فروشگاه‌ی" مبین قرار گرفتن در طبقه رقابتی بوده که این نشان دهنده رقابت صحیح در بازار این ابزار در بین بانک‌های پذیرنده می باشد. میزان شاخص هرفیندال – هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی، در این ماه نسبت به ماه گذشته در حوزه هر سه ابزار پذیرش منفی بوده است.

در بحث صادرکنندگی کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوییچ شاپرک تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ نسبت به فروردین ماه ۱۴۰۰ رشد مثبت ۲ درصدی داشته و نرخ رشد تنها در دسته کارت هدیه و بن کارت منفی بوده است.

در بررسی سهم بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱، بانک "ملی ایران" بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی صادر شده تراکنش‌دار در شبکه شاپرک را داشته و نتایج حاکی از آن

بوده که بیشترین کارت "برداشت"، "اعتباری" و "هدیه و بن کارت" متعلق به بانک "ملی ایران" بوده است.

در بررسی شاخص سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش‌دار در هر بانکی به "کارت برداشت" و پس از آن "کارت هدیه و بن کارت" اختصاص داشته و "کارت اعتباری" کمترین سهم (در بیشتر بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار صادر کنندگی در این ماه تنها در دسته کارت هدیه و بن کارت رشد مثبت داشته است. در اردیبهشت ماه "کارت هدیه و بن کارت" و "کارت برداشت" در طبقه "رقابتی" (کمتر از ۱۰۰۰) و "کارت اعتباری" در طبقه تمرکز "بالا" قرار گرفته‌اند.

در مقایسه‌ای آماری بین تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادر کنندگی و پذیرندگی به تفکیک هر بانک، بیشترین سهم از تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت"، "صادرات ایران" و "سپه" اختصاص یافته است.

در محاسبه شاخص اختلاف تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک جهت نشان دادن برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرک، مشاهده می‌گردد که سه بانک "ملت"، "سامان" و "پارسیان" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "رفاه کارگران" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را داشته‌اند. این بدین معناست که در سه بانک نخست ورود منابع مالی بیشتر از میزان خروج آن از بانک و در سه بانک دیگر برعکس است.

در راستای بررسی سهم هر بانک از کل تعداد تراکنش‌ها برای رسیدن به دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادر کنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک محاسبه گردیده است. این شاخص نشان می‌دهد که به ترتیب بانک‌های "ملی ایران"، "ملت" و "سپه" بیشترین سهم تعدادی از کل تراکنش‌های شاپرکی در

شبکه پرداخت را از آن خود کرده‌اند و کمترین سهم به بانک‌های "مشترک ایران-ونزوئلا"، "موسسه اعتباری توسعه" و "توسعه صادرات ایران" تعلق گرفته است.

در بررسی گردش مالی شاپرکی که مجموع مبالغ صادرکنندگی و پذیرندگی هر بانک است، بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بیشترین گردش مالی شاپرکی و "موسسه اعتباری توسعه" و "بانک مشترک ایران-ونزوئلا" کمترین گردش مالی شاپرکی را در اختیار دارند.

در بررسی اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده هر بانک با تراکنش‌های صادر شده توسط آن بانک، سه بانک "ملت"، "سامان" و "بانک مرکزی" بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "سپه" و "مسکن" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند.

در بخش آخر از بررسی بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ترسیم وضعیت کلی صنعت و محاسبه برآوردی از میزان کارمزدهای پرداختی بانک‌های پذیرنده و حفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوهای تراکنش‌ها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت، همانند ماه‌های گذشته به محاسبه "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید پذیرش شده" برای بانک‌های پذیرنده پرداخته شده است. به طور متوسط در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱، بانک‌های پذیرنده میزان ۹۲ ریال از هر صد هزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده‌اند. در میان بانک‌های پذیرنده، بانک "توسعه صادرات ایران" با مبلغ ۱۳ ریال از هر صد هزار ریال مبالغ جذب شده کمترین و "موسسه اعتباری توسعه" با مبلغ ۱۳۸ ریال بیشترین مبلغ کارمزد را به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده، پرداخت کرده‌اند.

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، در این بخش کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های کارتی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است که در بخش آخر گزارش شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای این دوره زمانی محاسبه گردیده است. با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در این ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۲۷۷ ریال کارمزد پرداخت

نموده‌اند. در این بین، در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱، بانک "کارآفرین" با ۸۶ ریال و پس از آن بانک‌های "توسعه صادرات ایران" و "بانک مشتری ایران-ونزوئلا" به ترتیب با ۱۰۶ و ۱۱۵ ریال، پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت کارتی و بانک "شرکت دولتی پست بانک" با مبلغ ۵۳۵ ریال و پس از آن به ترتیب "موسسه اعتباری توسعه" با مبلغ ۵۲۰ ریال و بانک "کشاورزی" با مبلغ ۳۹۱ ریال بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

۷- واژه‌نامه

در این بخش انواع واژگان به کار برده شده در متن گزارش شاپرک در دو بخش واژگان تخصصی شبکه الکترونیک پرداخت کارتی بر اساس "مستند تعاریف پایه شبکه الکترونیک پرداخت کارت" و اصطلاحات و شاخص‌های تخصصی اقتصادی و فرمول‌های نحوه محاسبه این شاخص‌ها بیان می‌شود.

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپرک

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت یا شاپرک، شبکه‌ای است که به منظور ساماندهی نظام پرداخت الکترونیک کشور ایجاد شده و کلیه تراکنش‌های حاصل از «ابزار پذیرش» توسط این شبکه نظارت و کنترل می‌شود و به طور کلی نظارت بر عملکرد فنی و اجرایی و انجام عملیات تسویه را بر عهده دارد.

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت (PSP)

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت^{۳۹}؛ شخصیت حقوقی است که در جمهوری اسلامی ایران در قالب شرکت سهامی به ثبت رسیده و بر اساس مجوزی که از بانک مرکزی ج.ا.ا. و شاپرک دریافت می‌نماید و بر طبق مقررات ناظر بر شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت، و الزامات و دستورالعمل‌های ابلاغی شاپرک فعالیت می‌نماید. در حال حاضر ۱۲ شرکت ارائه‌دهنده خدمت پرداخت از بانک مرکزی مجوز فعالیت دریافت کرده‌اند که در فصل مربوطه از این گزارش به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته اند.

بانک صادرکننده^{۴۰}

بانکی است که انواع کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید. این بانک‌ها همه انواع کارت پرداخت را با مجوز بانک مرکزی صادر می‌نمایند.

بانک پذیرنده^{۴۱}

بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است. شبکه پرداخت اطلاعات حساب پذیرنده را از طریق "شماره شبا"^{۴۲} پذیرندگان دریافت می‌نماید.

انواع خدمات^{۴۳} شبکه پرداخت

خدمت اصلی شبکه پرداخت کارت، انتقال وجوه ناشی از خرید کالا و خدمات از حساب خریدار به حساب فروشنده است. البته خدمات ارزش افزوده دیگری نظیر پرداخت قبوض شناسه دار خدمات شهری و خرید شارژهای تلفن همراه و نهایتاً تراکنش‌های مانده‌گیری نیز در این شبکه ارائه می‌شوند که به خدمات اصلی شبکه تبدیل شده‌اند.

خرید کالا و خدمات^{۴۴}

خدمتی است که دارنده کارت هزینه کالا و خدمات دریافتی را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت، می‌پردازد. این ابزارها شامل ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های و همچنین ابزار پذیرش اینترنتی یا

^{۴۲} IBAN: International Bank Account Number

^{۴۳}Service Type

^{۴۴} Purchasing Good/Services

^{۳۹} Payment Service Provider

^{۴۰} Issuer Bank

^{۴۱} Acquirer Bank Acquirer

منظور از وضعیت تراکنش‌ها، بررسی موفقیت یا عدم موفقیت تراکنش و در صورت عدم موفقیت دلیل آن می‌باشد. در حال حاضر ۵ گروه مختلف از خطاهای شناسایی شده‌اند و تعداد ۱۱۰ کد پاسخ برای انواع خطاهای شناخته شده مطابق استاندارد ISO ۸۵۸۳:۲۰۰۳ گزارش‌گیری می‌گردد.

تراکنش موفق کاربری

تراکنشی است که از دید کاربر نهایی موفق بوده است. این تراکنش‌ها با کد پاسخ صفر در سامانه مشخص می‌شوند. هر تراکنش موفق بسته به نوع تراکنش از تعدادی پیام مشخص و مستقل تشکیل شده است که موفق بودن تراکنش حاصل موفقیت در ارسال و دریافت همه این پیام‌هاست.

تراکنش خطای صادرکنندگی و شتابی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، بانک صادرکننده‌ی کارت یا سامانه‌ی شتاب می‌باشد. به این معنا که بانک صادرکننده در زمان مورد نظر قادر به انجام تراکنش نبوده و پیام خطای مرتبط، در شبکه تولید می‌گردد.

تراکنش خطای پذیرندگی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، سوئیچ شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت می‌باشد. این خطاها در هر مرحله از چرخه عمر تراکنش ممکن است که رخ بدهد. در حال حاضر دسترسی پذیرنده‌ی شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت از طریق تراکنش‌های خطا محاسبه می‌گردد.

اصطلاحاً درگاه‌های پرداخت اینترنتی هستند. در حال حاضر به دلایل امنیتی ارائه خرید کالا و خدمات بر روی درگاه‌های پرداخت موبایلی مسدود می‌باشد.

پرداخت قبض^{۴۵}

خدمتی است که با استفاده از آن دارنده کارت هزینه پرداخت‌های شناسه دار (شامل شناسه پرداخت و شناسه قبض) خود را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت، می‌پردازد. پرداخت قبض بر روی همه ابزارهای پذیرش قابل اجراست.

خرید شارژ تلفن همراه^{۴۶}

خدمتی است که دارنده کارت با استفاده از آن اقدام به خرید شارژ تلفن همراه از طریق شبکه پرداخت می‌نماید. این خدمت در زمره خریدهای شناسه‌دار می‌باشد و می‌تواند به دو صورت خرید و شارژ هم‌زمان^{۴۷} و خرید و شارژ غیر هم‌زمان انجام شود.

مانده‌گیری^{۴۸}

خدمتی است که دارنده کارت جهت کسب اطلاع از میزان موجودی حساب متصل به ابزار پرداخت خود، از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت دریافت می‌نماید.

وضعیت تراکنش‌ها^{۴۹}

^{۴۸} Balance Inquiry

^{۴۹} Transaction Status

^{۴۵} Bill Payment

^{۴۶} Reload

^{۴۷} Top-up

تراکنش خطای شاپرک

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا سوئیچ یکپارچه‌ساز شاپرک می‌باشد.

تراکنش خطای کاربری

خطاهای کاربری به دلیل مشکلات دارنده کارت نظیر کمبود موجودی و یا رمز اشتباه پدید می‌آیند. علت بروز این خطاها، اشتباهات کاربر (دارنده کارت) می‌باشد. گرچه این تراکنش از دید کاربر نهایی ناموفق است اما از منظر و دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده و شبکه پرداخت، خدمات خود را به این تراکنش به انجام رسانده است.

تراکنش خطای کسب و کار

تراکنشی است که بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان مختلف شبکه پرداخت الکترونیک کارت پدید می‌آید و عملاً هیچ یک از شرکت‌های PSP، شاپرک، بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در وقوع آن نقش ندارند. طبیعتاً لحاظ این نوع خطا به حساب هر یک از ذینفعان مزبور به لحاظ فنی قابل پذیرش نمی‌باشد و لذا به طور جداگانه، تحت عنوان خطای کسب و کار معرفی می‌شود؛ خطاهایی از جمله "عملیات اصلاحیه این تراکنش، قبلاً با موفقیت صورت پذیرفته است" و غیره.

تراکنش موفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش‌های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می‌شوند؛ چرا که نمایش دهنده‌ی نقصی در شبکه نیستند و به

علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه‌ی سیستم رخ داده‌اند.

تراکنش ناموفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای صادرکنندگی و شتاب، خطاهای شاپرک و خطاهای پذیرندگی می‌باشند.

تراکنش موفق سیستمی شاپرک

تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش‌های خطای شاپرک را شامل می‌شود.

ابزار پذیرش تراکنش

عبارت است از سخت‌افزار و نرم‌افزاری که امکان تراکنش را برای دارنده کارت فراهم می‌سازد. انواع ابزارهای موجود در شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت شامل دستگاه‌های کارتخوان فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی، ابزار پذیرش موبایلی، و کیوسک پرداخت است.

کارتخوان فروشگاهی^{۵۰}

ابزاری است سیار و یا غیر سیار که با پذیرش کارت بانکی می‌تواند امکانی را فراهم کند تا وجه به صورت الکترونیکی از حساب دارنده کارت به حساب پذیرنده منتقل شود. این ابزار هم به صورت مستقل و هم به صورت متصل به کامپیوتر^{۵۱} در ایران مورد استفاده قرار می‌گیرد. بیشتر کاربرد این ابزار در ایران مربوط به خرید کالا و خدمات است.

کارتخوان فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت

^{۵۱} PC-POS / IPOS(Integrated POS)

^{۵۰} EFTPOS

کارتخوان فاقد تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی ماهانه حتی یک عدد تراکنش مالی نداشته باشد.

کارتخوان دارای تراکنش (تراکنش‌دار)

کارتخوان تراکنش‌دار، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی ماهانه حداقل یک تراکنش مالی داشته باشد.

ابزار پذیرش اینترنتی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق اینترنت و درگاه پرداخت اینترنتی^{۵۲}، فراهم می‌نماید. ساختار تعامل وبسایت‌های فروشندگان با درگاه پرداخت اینترنتی که از طریق شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت ارائه می‌شود، از طریق اتصال امن اینترنتی بر مبنای پروتکل TCP/IP در لایه شبکه اتفاق می‌افتد.

ابزار پذیرش موبایلی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق تلفن همراه و درگاه پرداخت موبایلی^{۵۳}، فراهم می‌آورد. ابزار موبایل قابلیت‌های فراوانی در صنعت پرداخت داشته و می‌تواند هم به عنوان کارت و هم به عنوان ترمینال ایفای نقش کند. کانال‌های مختلف پرداخت بر روی موبایل قابل تعریف هستند، از جمله کانال پرداخت‌های داخل فروشگاه^{۵۴} نظیر NFC، پرداخت‌های برخط از طریق USSD، پرداخت‌های از طریق وب از روی موبایل^{۵۵} و همچنین پرداخت‌های از طریق اپلیکیشن‌های موبایلی^{۵۶}. اما آنچه در حال حاضر در شبکه

شده و وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "Y" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را دارد.

کارتخوان غیر فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت شده اما وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "N" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را ندارد و به هر دلیل فاقد تراکنش خواهد بود.

کارتخوان پر تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه، کارتخوان پر تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در هر ماه، ۶۰ یا بیش از ۶۰ تراکنش داشته یا مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در هر ماه حداقل ۲۰ میلیون ریال باشد.

کارتخوان کم تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه، کارتخوان کم تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه زمانی دو ماه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در دو ماه کمتر از ۲۰ میلیون ریال در ماه باشد. این سنج به جهت شناسایی ابزارهایی است که در شبکه پرداخت از کارایی مناسب برخوردار نیستند.

کارتخوان بدون تراکنش

^{۵۵} Web-Mobile

^{۵۶} In-App Purchase

^{۵۲} Internet Payment Gateway

^{۵۳} Mobile Payment Gateway

^{۵۴} In-Store

پرداخت کشور مجوز فعالیت دارد، کانال USSD فقط برای تراکنش‌های خرید شارژ و پرداخت قبض و همچنین کاربرد NFC از طریق گوشی‌های تلفن همراه است.

انواع کارت‌های رایج در شبکه ۵۷

انواع کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوییچ شاپرک، از نظر کاربری شامل کارت برداشت، کارت پیش پرداخته و کارت اعتباری می‌باشد.

کارت برداشت (بدهی) ۵۸

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک یا چند حساب سپرده‌ای نزد بانک‌ها و جزء رایج‌ترین کارت‌های مورد استفاده می‌باشد که کد محصول ۱X دارد. مشتری می‌تواند با افتتاح یکی از سپرده‌های قرض‌الحسنه، جاری یا مدت دار، تا سقف وجهی که نزد بانک سپرده‌گذاری کرده است برداشت وجه و خرید کالا و خدمات را از درگاه‌های بانکداری الکترونیک به عمل آورد.

کارت پیش پرداخته (بی‌نام) ۵۹

مشخصات دارنده این نوع کارت بر روی جسم کارت درج نمی‌شود، این کارت‌ها به انواع زیر تقسیم می‌شوند. کارت‌های بی‌نام دارای سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، نظیر کارت‌های خرید بی‌نام و برخی بن کارت‌ها که معمولاً به صورت گروهی صادر می‌شوند. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، که ماهیتاً قابل انتقال به غیر بوده و به دو دسته تقسیم می‌شوند؛ کارت‌های بر خط ۶۰ نظیر کارت هدیه که انجام تراکنش توسط آن‌ها مستلزم تایید توسط سامانه‌های متمرکز کارت است. کد

محصول این کارت‌ها، ۲X، ۳X و ۴X می‌باشد و کارت‌های برون خط ۶۱ نظیر کارت‌های کیف پول الکترونیکی (کارت هوشمند) که انجام تراکنش توسط آن‌ها می‌تواند بدون نیاز به تعامل با سامانه‌های متمرکز کارت صورت پذیرد. در این گونه کارت‌ها، ارزش پولی مستقلاً بر روی فیزیک کارت و در تراشه ذخیره می‌شود. کد محصول این نوع کارت ۵X می‌باشد. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی، در حکم پول نقد بوده و با توجه به اینکه همانند اسکناس و مسکوک ردیابی تراکنش‌ها و تشخیص هویت دارنده آن میسر نیست، در صورت مفقود شدن یا سرقت این کارت‌ها، دارنده کارت و رمز مربوط به آن صاحب کارت شناخته می‌شود. با این وجود بانک‌ها مکلفند برای این قبیل کارت‌ها-نظیر سایر کارت‌های پرداخت-حداقل خدمات مانده‌گیری و تغییر رمز را تعریف کنند.

کارت اعتباری ۶۲

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک خط اعتباری با سقف معین تخصیص یافته از طرف بانک به دارنده کارت، که او را قادر می‌سازد بدون داشتن سپرده نسبت به پرداخت وجه کالا و خدمات مبادرت کند. کد محصول این نوع کارت ۶X می‌باشد. این کارت‌ها در شبکه شاپرک پذیرفته شده و چارچوب کارمزدی مستقل خود را دارند. مسئولیت مدیریت ریسک اعتباری دارندگان این کارت به عهده بانک صادرکننده می‌باشد.

تراکنش دارنده‌ی کارت

یکی از انواع تراکنش است و به تراکنش‌های ارسالی از طرف دارنده‌ی کارت گفته می‌شود که با شناسه‌ی ۲۲۰۰ و ۲۱۰۰ وارد شبکه‌ی پرداخت (شاپرک) می‌شوند (لازم به ذکر است با عملیاتی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰ در تاریخ

۶۰ online

۶۱ offline

۶۲ Credit card

۵۷ بانک مرکزی (۱۳۸۶) اعلام مشخصات انواع ابزارهای پرداخت کارتی در نظام بانکی کشور.

۵۸ Debit card

۵۹ prepaid

تراکنش ناتمام^{۶۳}

تراکنش دارنده‌ی کارت که از نظر کاربری موفق بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سویچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می‌گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است). وجود تراکنش‌های ناتمام به نوعی مشکل کیفی قلمداد می‌گردد.

۱۳۹۳/۰۴/۰۶ در سویچ شاپرک، تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۰۰ به ۲۲۰۰ و تراکنش‌های با شناسه‌ی ۱۰۰ به ۲۱۰۰ تبدیل شدند. این تغییرات مطابق با استاندارد ISO ۸۵۸۳ نسخه‌ی ۲۰۰۳ می‌باشد. در این تراکنش‌ها با شناسه‌ی ۲۲۰۰ عملیات برداشت از کارت انجام می‌شود ولی با شناسه‌ی ۲۱۰۰ عملیات مالی انجام نشده و تنها خدمت مانده‌گیری ارائه می‌شود.

تراکنش تأییدیه انجام تراکنش

به تراکنش‌هایی گفته می‌شود که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت ارسال می‌شود. هدف از این تراکنش‌ها تأییدیه انجام تراکنش و درخواست برای واریز مبلغ برداشتی از کارت به حساب پذیرنده است. مطابق این درخواست‌ها عملیات واریز به حساب پذیرنده در سیکل‌های زمانی مشخص انجام می‌گیرد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۲۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰). شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت تا حداکثر ۴۸ ساعت فرصت دارند (معادل یک cut-off یا تغییر روز مالی) این تراکنش را به ازای هر تراکنش دارنده‌ی کارت ارسال کنند. برخی خطاهای پذیرندگی رخ داده در تراکنش‌ها، مربوط به عدم ارسال تأییدیه تراکنش به شبکه است.

تراکنش اصلاحیه

اگر تراکنش دارنده‌ی کارت دچار خطا شود ولی برداشت از کارت انجام شده باشد، یک تراکنش اصلاحیه در شبکه تولید می‌شود تا متعاقب آن، مبلغ برداشت شده به دارنده‌ی کارت بازگردد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۴۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۴۰۰ و ۴۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰).

تراکنش مالی

تراکنشی است که نوع خدمت آن خرید کالا و خدمات یا پرداخت قبض می‌باشد. در این تراکنش‌ها پول از دارنده‌ی کارت کسر می‌شود و عملیات مالی انجام می‌پذیرد. طبیعتاً تراکنش مانده‌گیری از زمره تراکنش‌های غیر مالی است.

اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌ها

این شاخص یکی از روش‌های سنجش و مقایسه شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار در بازار است. این شاخص برابر با نسبت سهم تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت از کل، به سهم تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت از کل است. به عبارت دیگر:

$$\frac{\text{تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت}}{\text{تعداد تراکنش‌های کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی}} = \frac{\text{تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت}}{\text{تعداد کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی}}$$

عدد حاصل میزان اثربخشی کارتخوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیکی را نشان می‌دهد و مقدار آن

^{۶۳} Reconciliation Account (RA)

پس انداز و سپرده‌های مدت‌دار هستند که به نسبت پول سرعت نقدشوندگی کمتری دارند.

سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی

این شاخص، به عنوان یک شاخص هادی، نسبت فیما بین اسکناس و مسکوک و میزان نقدینگی را بررسی می‌کند. با توجه به رقابت ابزارهای پرداخت الکترونیک و اسکناس و مسکوک، بررسی این شاخص می‌تواند به عنوان راهنمایی در جهت شناخت میزان استقبال عمومی از شبکه پرداخت در نظر گرفته شود.

$$100 \times \frac{\text{اسکناس و مسکوک در دست اشخاص}}{\text{نقدینگی}} =$$

تولید ناخالص داخلی

بنا به تعریف بانک مرکزی ج.ا.ا، کل ارزش ریالی محصولات نهایی تولیدشده توسط واحدهای اقتصادی مقیم کشور در دوره زمانی معین (سالانه یا فصلی) را تولید ناخالص داخلی یا GDP می‌نامند شایان توجه است که صرفاً مبادلات کالاهای نهایی در محاسبات GDP لحاظ می‌شوند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری

اگر در دوره ای تولید ناخالص داخلی با قیمت‌های همان سال مورد نظر بررسی و اندازه‌گیری شود به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری گویند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت

در بررسی روند تولید ناخالص ملی، یکی از سال‌هایی که کشور در آن از لحاظ بیکاری، تورم و تولید در وضعیت خوبی قرار دارد، را به عنوان سال پایه انتخاب می‌کنند. اگر تولید ناخالص داخلی بر حسب قیمت‌ها در سال پایه اندازه‌گیری

بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌های کارت‌خوان‌های فروشگاهی شبکه شاپرک است. مثلاً اگر این شاخص برای شرکتی یک باشد، یعنی سهم آن شرکت از کل تراکنش‌های کارت‌خوان‌های شبکه شاپرک به‌اندازه سهم تعداد کارت‌خوان‌های آن شرکت از کل کارت‌خوان‌های کشور است. چنانچه این شاخص برای شرکتی بالاتر از یک باشد یعنی جذب تراکنش‌های آن بانک روی کارت‌خوان‌هایش بیش از سهم تعداد کارت‌خوان‌های آن شرکت از کل کارت‌خوان‌های کشور است. بالاتر بودن این شاخص، به معنی کم بازده‌تر بودن ابزارهای شرکت و طبیعتاً کاهش درآمد متصور از ابزارهای فروش است.

نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

منظور از این شاخص، محاسبه نسبت ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی کشور است و به شرح زیر محاسبه می‌شود:

$$100 \times \frac{\text{ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی}}{\text{نقدینگی}} =$$

این نسبت، به عنوان شاخصی در جهت نمایش اندازه اقتصادی شبکه پرداخت مورد استفاده قرار می‌گیرد.

نقدینگی و حجم پول

در اقتصاد، نقدینگی به مجموع حجم پول و شبه پول^{۶۴} اطلاق می‌شود. حجم پول، اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به اضافه‌ی مانده سپرده‌های دیداری بخش خصوصی نزد بانک‌ها^{۶۵} تعریف می‌شود. سپرده‌های دیداری، سپرده‌های قابل چک کشیدن بدون بهره‌ی بخش خصوصی در بانک‌های تجاری است. منظور از شبه پول یا سپرده‌های غیر دیداری، انواع سپرده‌های قرض‌الحسنه

^{۶۵} Demand deposits

^{۶۴} Quasi money

شاخص هرفیندال - هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است. این شاخص از اطلاعات همه بنگاه‌های صنعت برای اندازه‌گیری تمرکز و نیز قدرت رقابتی صنعت استفاده می‌کند. کاربرد اصلی این شاخص در نظارت و مراقبت از بازار انحصارات خصوصی، ادغام‌ها و تبانی بخش‌های خصوصی در بازار و نیز انجام روندهای اصلاحی رفع این مشکلات برای دستیابی به بازار رقابتی است. برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کار و مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. در واقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرفیندال - هیرشمن (HHI) به صورت زیر تعریف می‌شود.

$$HHI = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال - هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار به شرح جدول زیر قضاوت نمود. وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال - هیرشمن، از مقیاس کمتر از ۱۰۰۰ آغاز می‌گردد. در صورتیکه عدد به دست آمده کمتر از ۱۰۰۰ باشد نشانه رقابتی بودن محیط و در صورتیکه بالاتر از ۱۰۰۰ باشد یعنی محیط رقابت به سوی تمرکز حرکت کرده است. تمرکز می‌تواند به صورت ملایم یعنی تا اندازه ۱۸۰۰ و حتی به صورت تمرکز شدید و بالا نمود کند که بالاتر از ۱۸۰۰ است.

شود، به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت (حقیقی) گویند.

ارزش اسمی تراکنش‌ها^{۶۶}

منظور از ارزش اسمی تراکنش‌ها، همان مبالغ معمول گزارش شده تراکنش‌هاست که هیچ عملیات خاصی بر روی آن صورت نگرفته است.

ارزش حقیقی تراکنش‌ها

اگر در دوره‌ای، ارزش تراکنش‌ها بر حسب قیمت‌های سال پایه اندازه‌گیری شود و اثرات تورم از آن حذف شود، به آن ارزش حقیقی تراکنش‌ها گویند. نحوه محاسبه ارزش حقیقی تراکنش به این صورت است:

$$= \frac{\text{مبلغ اسمی تراکنش‌ها در ماه } i}{\text{شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه } i}$$

شاخص دهکی توزیع مبالغ تراکنش‌ها

برای تعیین دهک‌ها، تراکنش‌ها را به ترتیب ارزش مبالغ دسته بندی کرده و به ۱۰ قسمت برابر به لحاظ تعدادی، تقسیم می‌نماییم که یک دهم از تراکنش‌های با پایین ترین مبالغ، دهک اول و یک دهم تراکنش‌های با بالاترین مبالغ دهک دهم نامیده می‌شود.

$$\text{متوسط ارزش دهک دهم تراکنش‌ها} = \frac{\text{متوسط ارزش دهک اول تراکنش‌ها}}{\text{شاخص توزیع مبلغی دهکی}}$$

شاخص هرفیندال - هیرشمن

^{۶۶} Nominal Value

3 The quality of card e-payment services			
Quality of services			
The ratio of successful transactions to total	% 92/16		▼
The ratio of successful transactions to total shaparak switch's transactions	% 99/99		▲
The share of each types of errors in transactions			
Acquirer error	% 1/03		▼
Shaparak network error	% 0/15		▼
Issuer error	% 9/76		▼
Cardholder Error	% 88/57		▲
Business error	% 0/48		▼
Services sensed availability			
Network sensed availability	% 99/10		▲
Shaparak sensed availability	% 99/99		▲
Reconciliation account (RA) transactions			
Ratio of reconciliation account transactions to total transactions	% 0/008		▼
percent change of reconciliation account transactions	% -10/71		▼

4 Electronic card payment network market indices in May 2022			
Active EFTPOS effectiveness			
The highest effectiveness	Pardakht Electronic Saman	1/769	▼
The lowest effectiveness	Sayan Card	0/400	▲
The ratio of number of acquiring errors to total number of transactions			
The highest ratio	Electronic Card Damavand	% 0/550	▼
The lowest ratio	TPardakht Electronic Sadad	% 0/014	▼
The ratio of Low Transaction to active EFTPOS			
The Highest ratio	Sayan card	% 19/73	▲
The Lowest ratio	Pardakht Electronic Sepehr	% 4/61	▼

(The first column is for PSP's data and the second one is for acquiring banks)			
The highest market share			
The highest value share of transactions	% 19/67 Beh Pardakht Mellat	▼	% 19/33 Bank Mellat ▼
The highest numerical share of transactions	% 21/43 Pardakht Electronic Saman	▲	% 19/28 Bank Mellat ▼
The highest value share of transactions in each terminal			
Internet Payment Gateway	% 31/12 Pardakht Electronic Saman	▼	% 22/31 Mellat Bank ▲
Mobile Payment Gateway	% 43/62 Pardakht Electronic Saman	▲	% 44/73 Bank Mellat ▲
EFTPOS	% 18/47 Behpardakht Mellat	▼	% 18/82 Bank Mellat ▼
The highest numerical share of transactions in each of terminals			
Internet Payment Gateway	% 41/77 Asan Pardakht Persian	▼	% 18/26 Bank Melli Iran ▼
Mobile Payment Gateway	% 38/24 Pardakht Electronic Saman	▲	% 42/32 Bank Mellat ▲
EFTPOS	% 21/08 Pardakht Electronic Saman	▲	% 18/58 Bank Mellat ▼
Herfindahl-Hirschman Index			
Internet Payment Gateway	2,443	▼	1,116 ▼
Mobile Payment Gateway	3,124	▲	2,712 ▼
EFTPOS	1,448	▼	941 ▼
The highest share of issuing banks in number of active cards			
Prepaid card	Bank Melli Iran	% 17/43	▲
Credit card	Bank Melli Iran	% 87/20	▼
Debit card	Bank Melli Iran	% 22/06	▼

Summary of key payment statistics

1

The importance of card payment network in national economy

Respect to the last published statistics

the share of liquidity

The ratio of total value of transactions to liquidity	% 13/76	▼
The ratio of coins and paper currency in the hands of the public to liquidity	% 1/63	▼
Value of transactions as a percentage of GDP	% 120/09	▶

2

Shaparak performance indices

Number & value of transactions

Number of transactions	3,547,911,240	▼
Value of transactions	6,677,074,045 mill IRR	▼

Nominal and real growth rate of value of transactions

Monthly nominal growth of value of transactions(May compared to Apr)	% 22/77	▼
Monthly real growth of value of transactions(May compared to Apr)	% 18/60	▼
Point-to-point nominal growth of the value of transactions	% 39/07	▲
Point-to-point real growth of the value of transactions	% -0/17	▲

Numerical share of transactions for each of terminals

Internet Payment Gateway	% 4/89	▲
Mobile Payment Gateway	% 3/16	▲
EFTPOS	% 91/96	▼

The value share of transactions for each types of payment services

Purchasing Goods & Services	% 98/66	▲
Bill payment & purchase mobile charge	% 1/34	▼

Numerical share of transactions for each types of payment services

The purchase of goods and services	% 88/07	▲
Bill payment & purchase mobile charge	% 7/13	▲
Balance Inquiry	% 4/80	▼

The regional penetration rate

Number of active acceptance Instruments per 10,000 over 20 years old inhabitants

All of acceptance instruments	1,482/36	▼
EFTPOS	1,393/95	▼
Mobile Payment Gateway	25/30	▼
Internet Payment Gateway	63/11	▼

Number of transactions Per over 20 years old inhabitants for each of terminals

All of acceptance instruments	0/04	▼
EFTPOS	52/77	▼
Mobile Payment Gateway	1/81	▼
Internet Payment Gateway	2/80	▼

Regional penetration rate of active EFTPOS

The most number of active EFTPOS terminals	1,570,400 Tehran	▼
The most change in the number of active EFTPOS terminals	50,043 Tehran	▼
The most number of active EFTPOS terminals per capita	0/177 Yazd	▼
The most number of EFTPOS transactions per capita	67/75 Hormozgān	▼

Decile ratio

The ratio of average value of the tenth decile transactions to the first decile	503/98	▼
---	--------	---

شرکت مبادلات الکترونیکی پرداخت کارت «شاپراک»

آدرس وب گاه شاپراک:

www.shaparak.com

آدرس پست الکترونیک:

Info@shaparak.com

شماره تلفن:

۰۲۱-۲۶۴۰۴۹۰۱-۱۵

شماره دورنگار:

۰۲۱-۲۳۳۲۸۱۲۱

نشانی پستی:

تهران، بلوار میرداماد،

خیابان شهید شاهنظری،

کوچه دوم، پلاک ۱۴

کد پستی: ۱۵۴۷۹۱۴۸۱۱

صندوق پستی: ۸۱۳۴ - ۱۵۸۷۵

کلیه حقوق معنوی این اثر، متعلق به شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپراک بوده و هرگونه استفاده، چاپ، پخش و رونوشت، با ذکر منبع بلامانع است.

